

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**MEDNARODNI PRIMERJALNOPRAVNI VIDIKI FINANČNIH
PREISKAV IN ODVZEMA PREMOŽENJA, PRIDOBLENEGA S
HUDIMI KAZNIVIMI DEJANJI**

Ljubljana, februar 2016

DRAGO MENEGALIJA

IZJAVA O AVTORSTVU

Spodaj podpisani DRAGO MENEGALIJA, študent Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, izjavljam, da sem avtor diplomskega dela z naslovom MEDNARODNI PRIMERJALNOPRAVNI VIDIKI FINANČNIH PREISKAV IN ODVZEMA PREMOŽENJA, PRIDOBLENEGA S HUDIMI KAZNIVIMI DEJANJI, pripravljene v sodelovanju s svetovalcem RED. PROF. DR. KREŠIMIRJEM PUHARIČEM.

Izrecno izjavljam, da v skladu z določili Zakona o avtorski in sorodnih pravicah (Ur. l. RS, št. 21/1995 s spremembami) dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

S svojim podpisom zagotavljam, da

- je predloženo besedilo rezultat izključno mojega lastnega raziskovalnega dela;
- je predloženo besedilo jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem
 - poskrbel, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam v diplomskem delu, citirana oziroma navedena v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, in
 - pridobil vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti (v pisni ali grafični obliki) uporabljena v tekstu, in sem to v besedilu tudi jasno zapisal;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku (Ur. l. RS, št. 55/2008 s spremembami);
- se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega diplomskega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom.

V Ljubljani, dne _____

Podpis avtorja: _____

KAZALO

UVOD	1
1 VSEBINSKA OPREDELITEV KLJUČNIH OBRAVNAVANIH POJMOV.....	1
2 PRAVNA UREDITEV EVROPSKE UNIJE (EU)	4
3 PRAVNA UREDITEV DRŽAV V EVROPSKI UNIJI (EU)	8
3.1 Finska	8
3.2 Luksemburg.....	11
3.3 Portugalska	14
3.4 Združeno kraljestvo Velike Britanije in Severne Irske	17
3.5 Slovenija.....	22
4 PRAVNA UREDITEV V EVROPSKIH DRŽAVAH ZUNAJ EVROPSKE UNIJE (EU).....	26
4.1 Makedonija.....	26
4.2 Norveška.....	31
4.3 Srbija	34
4.4 Švica	37
5 PRAVNA UREDITEV ZDRUŽENIH DRŽAV AMERIKE (ZDA)	41
6 VLOGA MEDNARODNIH INSTITUCIJ – EUROPOL IN EUROJUST	47
6.1 Europol.....	47
6.2 Eurojust	49
7 PRIMERJALNOPRAVNA ANALIZA ZAKONSKIH UREDITEV V OBRAVNAVANIH DRŽAVAH	50
SKLEP	52
LITERATURA IN VIRI.....	53
PRILOGA	

UVOD

Interpol (2015, str. 1) navaja, da je bilo v zadnjih letih na svetu zaseženo in odvzeto od 3 do 5 % nezakonitih finančnih tokov. United Nations Office on Drugs and Crime (Urad za droge in kriminal pri Združenih narodih, 2011, str. 7, v nadaljevanju UNODC) omenja, da so premoženjske koristi, pridobljene s kaznivimi dejanji, v 2009. na svetu znašale skupno okoli 2,1 bilijona ameriških dolarjev, zamrzne in zaseže pa se jih le 0,2 %. Evropska komisija (2012, str. 1–2) ugotavlja, da znašajo letni dobički iz trgovine s prepovedanimi drogami v EU po oceni 100 milijard evrov. Odvzeti zneski iz organiziranega kriminala so majhni v primerjavi z velikimi dobički nezakonitih dejavnosti. V državah Evrope (in sveta) postaja okrepitev odvzema nezakonitega premoženja ključna za zaščito gospodarstva. Odvzeti dobički se lahko uporabijo za krepitev kazenskega pregona, preprečevanje kriminala ali v socialne namene.

V zadnjih letih so države sprejele vrsto ukrepov za izboljšanje delovanja policijskih in pravosodnih organov na tem področju. Z raziskovanjem in preučevanjem teh ukrepov ter pravnih ureditev različnih držav želim ugotoviti, kakšno je trenutno stanje, ga primerjati in analizirati. V diplomskem delu s pomočjo zakonodajnih virov in strokovnih člankov preučujem postopke finančnih preiskav ter odvzema premoženja, ki je bilo pridobljeno s hudimi kaznivimi dejanji. Pri tem ugotavljam medsebojne razlike in podobnosti različnih pravnih ureditev, in sicer pravne ureditve EU, pravne ureditve držav članic EU (Finska, Luksemburg, Portugalska, Združeno kraljestvo Velike Britanije in Severne Irske, Slovenija), pravne ureditve evropskih držav zunaj EU (Makedonija, Norveška, Srbija, Švica) ter pravne ureditve Združenih držav Amerike. S preučevanjem želim ugotoviti skupne značilnosti in razlike, prednosti in slabosti ter učinke pravnih okvirov. Zanima me, kateri policijski in pravosodni organi sodelujejo v teh postopkih, kakšna je njihova vloga, pa tudi uspešnost teh postopkov in konkretni primeri. Pomembno mesto na tem področju imajo tudi mednarodne institucije, zato analiziram še vlogi Europola in Eurojusta.

V diplomskem delu želim preveriti, ali pravne ureditve finančnih preiskav in odvzema premoženja v različnih državah nimajo opaznejših razlik v zasnovi; ali so države s sodobnimi ureditvami uspešne v boju zoper storilce hudih kaznivih dejanj; ali bodo čezmejne organizirane kriminalne združbe tudi v prihodnosti intenzivno iskale nove možnosti za skrivanje premoženja, ki ga pridobivajo s hudimi kaznivimi dejanji.

1 VSEBINSKA OPREDELITEV KLJUČNIH OBRAVNAVANIH POJMOV

Odvzem premoženjske koristi (angl. *asset recovery*) je pravni postopek, v katerem so premoženjska korist ali predmeti za storitev kaznivega dejanja identificirani, zavarovani z zamrznitvijo ali zasegom, odvzeti na podlagi sodnih odločitev s kazensko obsodbo ali brez nje in vrnjeni žrtvam ali državi (Eurojust, 2015c, str. 2). Gray, Hansen, Recica-Kirkbride in Mills (2014, str. 9) navajajo, da se odvzem izvršuje tudi v civilnih postopkih in v okviru

mednarodne pravne pomoči. Financial Action Task Force (Projektna skupina za finančno ukrepanje, 2012b, str 1, v nadaljevanju FATF) omenja, da gre pri odvzemu za vrnitev nezakonite premoženjske koristi, ki je v tujih državah.

Premoženjska korist (angl. *proceeds of crime, profits of crime, benefit derived from crime, criminal benefit*) je vsako premoženje, ki izvira iz kaznivega dejanja ali je bilo neposredno ali posredno pridobljeno s storitvijo kaznivega dejanja (FATF, 2015, str. 120; UNODC, 2012, str. 1, 4). Bacarese in Pereira (2010, str. 5) navajata, da je premoženjska korist vsaka ekonomska korist, ki izvira iz kaznivega dejanja.

Premoženje (angl. *property, asset*) je vsako premoženje (imetje), materialno ali nematerialno, premično ali nepremično, opredmeteno ali neopredmeteno, ter pravne listine in instrumenti, ki dokazujejo lastništvo ali delež v premoženju (FATF, 2015, str. 120). **Pripomočki (predmeti) za kazniva dejanja** (angl. *instrumentalities*) so katerokoli premoženje, ki je bilo uporabljeno ali namenjeno za uporabo pri storitvi kaznivega dejanja, določa 1. člen Okvirnega sklepa Sveta 2005/212/PNZ (Ur. l. EU, L 68/2005).

Ključni cilji **finančne preiskave** (angl. *financial investigation*) so identifikacija premoženjske koristi, sledenje premoženju in sprožitve ukrepov za odvzem, vključno z začasnimi ukrepi, kot sta zamrznitev in zaseg (FATF, 2012a, str. 6).

Zaseg in zamrznitev (angl. *seizure, freezing, restraint, blocking, provisional measures*) sta začasna ukrepa za zavarovanje premoženja. Zamrznitev je prepoved prenosa, pretvorbe, razpolaganja ali prometa s premoženjem na podlagi odločitve pristojnega organa ali sodišča za čas, dokler ne sprejme odločitve o odvzemu. Zaseg pomeni prepoved prenosa, pretvorbe, razpolaganja ali prometa s premoženjem na podlagi odločitve pristojnega organa ali sodišča z razliko, da pristojni organ ali sodišče prevzame nadzor (posest in upravljanje) nad zaseženim premoženjem (FATF, 2015, str. 117, 120–121; Eurojust, 2015c, str. 2). V 2. členu Okvirnega sklepa Sveta 2003/577/PNZ (Ur. l. EU, L 196/2003) je navedeno, da je **sklep o zasegu** »[...] vsak ukrep, ki ga sprejme pristojni pravosodni organ države izdaje z namenom preprečitve uničenja, spremembe, ohranitve, prenosa ali odtujitve premoženja, ki je lahko predmet zasega ali ki lahko predstavlja dokaz«.

Odvzem (angl. *confiscation, forfeiture*) je trajen odvzem (zaplomba, konfiskacija) premoženja. Odvzem je kazen ali ukrep na podlagi odredbe sodišča ali drugega pristojnega organa v sodnem ali upravnem postopku, v katerem država postane lastnik premoženja, prejšnji lastnik pa izgubi vse pravice. Odredba za odvzem je običajno povezana s kazensko obsodbo – **kazenski odvzem** (angl. *conviction based confiscation, criminal forfeiture*) – ali odločitvijo sodišča, ki ugotovi, da odvzeto premoženje izvira iz kršenja zakona ali je bilo uporabljeno za kršenje (FATF, 2015, str. 111; UNODC, 2012, str. 1; 1. člen Okvirnega sklepa Sveta 2005/212/PNZ).

Odvzem brez kazenske obsodbe, civilni odvzem, nekazenski odvzem (angl. *non-conviction based confiscation, civil forfeiture, civil recovery, preventive confiscation, in rem forfeiture, objective forfeiture*) pomeni odvzem premoženja v sodnem postopku, za katerega ni potrebna kazenska obsodba storilca. V tem primeru ne gre za postopek proti obtožencu, ampak proti kriminalnemu premoženju (FATF, 2015, str. 119; Eurojust, 2015c, str. 2; UNODC, 2012, str. 3; 2. in 3. člen Okvirnega sklepa Sveta 2005/212/PNZ; Forsaith & Irving & Nanopoulos & Fazekas, 2012, str. 29). FATF (2012b, str. 6) navaja, da se odvzem brez kazenske obsodbe lahko uporablja v postopkih v okviru kazenske zakonodaje ali v posebni ureditvi zunaj kazenskega postopka. Ko je premoženje odkrito, se lahko tovrsten način uporabi v različnih situacijah, npr. kadar obsodba ni mogoča zaradi postopkovnih razlogov, kadar je dovolj dokazov, da premoženjska korist izvira iz kriminalne dejavnosti, a jih je premalo za obsodbo, kadar sta kriminalistična preiskava ali pregon nemogoča, kadar premoženje izvira iz druge ali povezane kriminalne dejavnosti obsojene osebe.

Razširjen odvzem (angl. *extended confiscation*) je opredeljen v 5. členu Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2014/42/EU (Ur. l. EU, L 127/2014) ter za države članice pomeni »[...] ukrepe, ki jim omogočijo, da odvzamejo, bodisi v celoti bodisi delno, premoženje, ki je v lasti osebe, obsojene za kaznivo dejanje, s katerim je mogoče neposredno ali posredno pridobiti gospodarsko korist, kadar sodišče na podlagi okoliščin primera, vključno s specifičnimi dejstvi in razpoložljivimi dokazi, kot je nesorazmerna vrednost premoženja obsojenca glede na njegove zakonite dohodke, meni, da je bilo tako premoženje pridobljeno s kaznivim ravnanjem«.

Upravni ali civilni zunajsodni odvzem (angl. *administrative forfeiture, nonjudicial civil forfeiture*) je ukrep v ZDA, s katerim lahko zvezna agencija odvzame zaseženo premoženje brez sodelovanja pravosodnih organov (U.S. Department of Justice, 2015c; FATF, 2006a, str. 44). UNODC (2012, str. 1) navaja, da je upravni odvzem namenjen odvzemu premoženja, ki je bilo uporabljeno pri storitvi kaznivega dejanja in zaseženo v preiskavi (npr. carinski organi na mejah).

Odvzem vrednosti (angl. *value-based confiscation*) je metoda odvzema, ki omogoča sodišču, da po določitvi višine premoženjske koristi iz kriminalnega ravnanja naloži osebi denarno obveznost (kazen), ki se lahko izterja iz kateregakoli premoženja te osebe (UNODC, 2012, str. 5).

Hudo kaznivo dejanje (angl. *serious crime*) je pojem, ki nima pravne opredelitve v državah članicah EU. Zelo huda (resna) kazniva dejanja so tista, ki pomenijo posebno grožnjo državam in so predmet posebnih postopkov. Države usmerjajo največ pozornosti in sredstev prav primerom hudih kaznivih dejanj (Wade, 2014, str. 12). »Evropski parlament in Svet lahko z direktivami, sprejetimi po rednem zakonodajnem postopku, določita minimalna pravila glede opredelitve kaznivih dejanj in sankcij na področju posebno hudih oblik kriminala s čezmejnimi posledicami zaradi narave ali učinkov teh dejanj ali zaradi posebne

potrebe po skupnem boju proti njim. Ta področja kriminala so: terorizem, trgovina z ljudmi ter spolna zloraba žensk in otrok, nedovoljen promet s prepovedanimi drogami in orožjem, pranje denarja, korupcija, ponarejanje plačilnih sredstev, računalniški kriminal in organizirani kriminal [...]« določa 83. člen Pogodbe o delovanju EU (Ur. l. EU, C 83/2010).

Eurojust (2015c, str. 5) navaja, da 40+9 priporočil mednarodne **Projektne skupine za finančno ukrepanje (FATF)** postavlja mednarodne standarde za preprečevanje pranja denarja in odvzem premoženjske koristi. Prva priporočila so bila oblikovana v 1990., v 2012. popravljena pa upoštevajo nove tehnologije in spremembe v metodah pranja premoženjske koristi. Urad RS za preprečevanje pranja denarja (2015, str. 1) omenja, da **Odbor strokovnjakov Sveta Evrope za ocenjevanje učinkovitosti ukrepov preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma** (Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism, v nadaljevanju MONEYVAL) ocenjuje države na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma s priporočili FATF.

2 PRAVNA UREDITEV EVROPSKE UNIJE (EU)

European Commission (2015) ugotavlja, da je odvzem premoženja strateška prednostna naloga EU v boju proti organiziranemu kriminalu.

Eurojust (2015c, str. 2) poudarja, da je pravosodno sodelovanje na področju zamrznitve in odvzema premoženjske koristi pred velikim izzivom, predvsem zaradi razdrobljene pravne ureditve, v kateri se uporabljajo veljavni pravni instrumenti EU in mednarodni pravni instrumenti, kot so mednarodne konvencije:

- Konvencija Združenih narodov zoper nezakonit promet mamil in psihotropnih snovi (1988),
- Konvencija Sveta Evrope o pranju, odkrivanju, zasegu in zaplombi premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem (1990),
- Konvencija Združenih narodov proti mednarodnemu organiziranemu kriminalu (2000),
- Konvencija Združenih narodov proti korupciji (2003) in
- Konvencija Sveta Evrope o pranju, odkrivanju, zasegu in zaplombi premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, in o financiranju terorizma (2005).

Eurojust (2015c, str. 2–3) in Basel Institute on Governance (2012, str. 22–28) ugotavljata, da pravno ureditev EU na obravnavanem področju sestavljajo:

- **Skupni ukrep 98/699/PNZ s 3. decembrom 1998 o pranju denarja, identifikaciji, sledenju, zamrznitvi, zasegu in zaplombi predmetov ter premoženjske koristi, pridobljenih s kaznivim dejanjem, ki ga je sprejel Svet na podlagi člena K.3 Pogodbe o Evropski uniji (Ur. l. Evropskih skupnosti, L 333/1998).** Ta omogoča državam članicam uvedbo odvzema premoženja, ki po vrednosti ustreza premoženjski koristi, ter

sledenje in zavarovanje sumljive premoženjske koristi na zaprosilo druge države članice. Skupni ukrep tudi uvaja priročnike za boljše sodelovanje med državami članicami na področju identificiranja, sledenja, zamrznitve, zasega in odvzema predmetov ter premoženjske koristi, neposredne stike med preiskovalci, preiskovalnimi sodniki in tožilci ter seznanitev pravosodnih organov z dobrimi praksami v mednarodnem sodelovanju.

- **Okvirni sklep Sveta 2001/500/PNZ s 26. junijem 2001 o pranju denarja, identifikaciji, sledenju, zamrznitvi, zasegu in zaplembi pripomočkov za kazniva dejanja in premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem (Ur. l. Evropskih skupnosti, L 182/2001)**, zahteva od držav članic, da omogočijo odvzem premoženja, dovolijo zaplembo drugega premoženja enake vrednosti in zagotovijo, da so zahteve drugih držav članic obravnavane enako hitro kot nacionalne zahteve. Komisija Evropskih skupnosti v prvem (2004, str. 20) in drugem poročilu (2006, str. 6) o ukrepih držav članic navaja, da je odvzem premoženja enake vrednosti možen v različnem obsegu, a vsaj kot alternativni ukrep.
- **Okvirni sklep Sveta 2003/577/PNZ z 22. julijem 2003 o izvrševanju sklepov o zasegu premoženja ali dokazov v Evropski uniji** obvezuje države članice k vzajemnemu priznavanju nalogov za zaseg za določena kazniva dejanja, za katera je določena 3-letna zaporna kazen (npr. terorizem, korupcija, goljufija, trgovina z ljudmi), ali za tista, ki ustrezajo načelu dvojne kaznivosti. Poročilo Komisije Evropskih skupnosti (2008, str. 6–7) ugotavlja, da okvirni sklep v nacionalnih zakonodajah ni bil zadovoljivo uresničen zaradi številnih pomanjkljivosti in napačnih razlag.
- **Okvirni sklep Sveta 2005/212/PNZ s 24. februarjem 2005 o zaplembi premoženjske koristi, pripomočkov in premoženja, ki so povezani s kaznivimi dejanji**, zavezuje države članice k učinkovitim standardom odvzema premoženjske koristi. Odvzem, vključno z odvzemom vrednosti, mora biti možen za vse vrste kaznivih dejanj, za katera je določena zaporna kazen več kot 1 leto. Razširjen odvzem mora biti na voljo za določena resna kazniva dejanja (npr. ponarejanje evra, pranje denarja, trgovina z ljudmi, spolno izkoriščanje otrok, trgovina s prepovedanimi drogami, terorizem), ko jih izvrši kriminalna združba. Poročilo Komisije Evropskih skupnosti (2007, str. 7) ugotavlja zaskrbljenost zaradi majhnega napredka pri prenosu določb okvirnega sklepa v nacionalne zakonodaje samo 16 držav članic.
- **Okvirni sklep Sveta 2006/783/PNZ s 6. oktobrom 2006 o uporabi načela vzajemnega priznavanja odredb o zaplembi (Ur. l. EU, L 328/2006)** zavezuje države članice k enakemu vzajemnemu priznavanju kot okvirni sklep iz 2003. za naloge za zaseg, le da gre v tem primeru za vzajemno priznavanje odredb o odvzemu premoženja v določenih rokih. Poročilo Evropske komisije (2010a, str. 13) opozarja, da stopnja izvajanja sklepa ni zadovoljiva, saj je samo 13 držav članic uveljavilo okvirni sklep.

- **Sklep Sveta 2007/845/PNZ s 6. decembrom 2007 o sodelovanju med uradi za odvzem premoženjske koristi držav članic na področju sledenja in identifikacije premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, ali drugega premoženja, povezanega s kaznivimi dejanji (Ur. l. EU, L 332/2007)**, vpeljuje v države članice ustanovitev in sodelovanje uradov za odvzem premoženjske koristi (Asset Recovery Office). Neposredna komunikacija in tesno sodelovanje pristojnih organov držav članic sta potrebna za učinkovito sledenje in odvzem nezakonite premoženjske koristi. Poročilo Evropske komisije (2011, str. 8–10) ugotavlja, da je 22 držav članic imenovalo urade za odvzem premoženjske koristi. Samo nekaj uradov se ukvarja z upravljanjem zamrznjenega premoženja. Večina uradov ima malo zaposlenih, ki večinoma nimajo dostopa do vseh podatkovnih baz, ki bi jih potrebovali za učinkovito izvajanje nalog.

- **Direktiva 2014/42/EU Evropskega parlamenta in Sveta s 3. aprilom 2014 o začasnem zavarovanju in odvzemu predmetov, ki so bili uporabljeni za kazniva dejanja, ter premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, v Evropski uniji** vpeljuje minimalna pravila za zamrznitev premoženja in nadaljnji odvzem v povezavi s hudimi kaznivimi dejanji iz 83. člena Pogodbe o delovanju EU. Države članice morajo svojo zakonodajo uskladiti z direktivo do 4. oktobra 2016. Direktiva se zavzema za odvzem premoženja na podlagi kazenske obsodbe, vpeljuje pa tudi odvzem brez nje za primere, ko je bil kazenski postopek začel za kazniva dejanja, ki so povzročila premoženjsko korist, pa pravnomočna sodba ni mogoča zaradi bolezni ali odsotnosti osumljene ali obtožene osebe. Direktiva tudi opredeljuje minimalne standarde za razširjen odvzem in odvzem tretjim osebam ter za zamrznitev premoženja brez sodne odredbe, če obstaja nevarnost, da bi se premoženje lahko porabilo. Direktiva vpeljuje možnost za države članice, da lahko odkrivajo in sledijo premoženju za zamrznitev ali odvzem tudi po tem, ko je kazenski postopek zaključen. Eurojust (2015c, str. 3) ugotavlja, da bo direktiva nadomestila Skupni ukrep 98/699/PNZ in deloma Okvirna sklepa Sveta 2001/500/PNZ in 2005/212/PNZ. Po drugi strani pa ne bo združila pravnega okvira za zamrznitev in odvzem ter s tem ne bo odpravila vseh težav vzajemnega priznavanja. Evropski parlament in Svet sta zato pozvala Komisijo, naj pripravi nov zakonodajni predlog za vzajemno priznavanje nalogov za zamrznitev in odredb za odvzem ter naj analizira izvedljivost in koristi bodoče uskladitve standardov odvzema premoženja v državah članicah.

Evropska komisija (2010b, str. 3–4, 6) v sporočilu Evropskemu parlamentu in Svetu navaja 5 strateških ciljev ter posebnih ukrepov iz strategije notranje varnosti EU za 2011–2014, med katerimi je za doseg odprave oz. uničenja mednarodnih kriminalnih združb tudi odvzem premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem. Za preprečevanje kaznivih dejanj je treba razbiti kriminalne združbe, velike dobičke kriminala pa učinkovito izslediti in odvzeti. Komisija med ukrepi omenja predlog spremembe zakonodaje o odvzemu v 2011., predvsem za omogočanje odvzema tretjim osebam in razširjenega odvzema. Predlog je namenjen tudi olajšanju vzajemnega priznavanja odredb o odvzemu, ki ne temeljijo na obsodbah, med državami članicami, ki morajo do 2014. ustanoviti urade za odvzem premoženjske koristi.

Ne glede na to, da je odvzem premoženja velikokrat uporabljen pravni koncept s podlago v mednarodnem pravu, pravu EU in pravu držav članic, so te pravne ureditve še zmeraj premalo razvite ter premalo izkoriščene. Malo verjetno je, da bodo države članice odvzemale pomemben del kriminalnega premoženja in da jim bo za doseg tega cilja zadoščala samo zakonodaja. Organi so namreč tradicionalno bolj osredotočeni v aretacije in pregon, vse dokler se ne soočijo z možnostmi uporabe razpoložljivih orodij na področju odvzema premoženja. Ne glede na to, da so opazni trendi izboljšane zakonodaje, pa ti še vedno niso taki, da bi bili ukrepi na ravni EU nepotrebni (Forsait et al., 2012, str. xvii).

Evropska komisija (2014, str. 4–5, 14) ugotavlja, da so bili v povezavi z zasegom premoženja, pridobljenega s kaznivim dejanjem, za razbitje mednarodnih kriminalnih združb sprejeti pomembni ukrepi pri izvajanju strategije notranje varnosti, kot npr. vzpostavitev uradov za odvzem premoženjske koristi, predlog četrte direktive proti pranju denarja skupaj z uredbo o prenosu sredstev, ter dogovor o novi direktivi o zamrznitvi in odvzemu premoženjske koristi. Komisija bo s četrto direktivo nadaljevala, predvsem zaradi preprečevanja zlorab finančnega sistema, pri katerih se prikrije izvor premoženjske koristi ali usmerjajo sredstva za teroristične namene. Komisija še omenja, da se je število zahtevkov za čezmejno sledenje premoženju v okviru Europolovega sistema za varno izmenjavo informacij (Secure Information Exchange Network Application, v nadaljevanju SIENA), ki ga uporablja 20 držav članic, povečalo s 475 v 2012. na več kot 2000 v 2013.

Evropska komisija (2015, str. 10, 18–19) omenja, da se zamrznitev in odvzem premoženjske koristi še ne uporabljata sistematično v vseh primerih pravosodnega sodelovanja ter da bi bilo treba izboljšati vzajemno prepoznavanje tovrstnih nalogov. Prav tako pa tudi preučiti, kateri so možni ukrepi za odvzem brez kazenske obsodbe.

Council of the EU (2015, str. 2–3) navaja nekatere zaključke posvetovalnega foruma generalnih državnih tožilcev iz držav članic EU v povezavi z zamrznitvijo in odvzecom premoženjske koristi. Člani foruma so zaskrbljeni zaradi pomanjkanja skladnosti in doslednosti pravnih instrumentov, sprejetih na ravni EU. Pomanjkanje jasnosti glede medsebojne povezanosti teh instrumentov zahteva ovrednotenje in poenostavitev obstoječega pravnega okvira ter združitve zakonodaje EU s tega področja. Za učinkovito vzajemno priznavanje je ključnega pomena uskladitev kazenskih materialnih in procesnih določb ob okrepljenem medsebojnem zaupanju. Ključni izzivi pravosodnega sodelovanja so dostop do finančnih podatkov pri identificiranju premoženja ter uporaba elektronskih transakcij, virtualnih valut in »anonimnih« gospodarskih oz. trgovinskih družb pri sledenju premoženja. Nujna sta večja transparentnost in nadzor nad lastništvom gospodarskih družb. Med prednostne naloge sodijo tudi usposabljanje za sodnike, tožilce in druge pripadnike organov kazenskega pregona, multidisciplinarni pristop ter preučitev možnosti uporabe odvzetega premoženja za socialne namene.

3 PRAVNA UREDITEV DRŽAV V EVROPSKI UNIJI (EU)

3.1 Finska

Policija, carina in davčna služba vodijo preiskave ter odkrivajo in zavarujejo nezakonito pridobljeno premoženje (Korkiatupa, 2015, str. 227; Europol, 2008, str. 36–37). Nacionalni preiskovalni urad, ki se bori proti mednarodnemu, organiziranemu, finančnemu in drugim resnim oblikam kriminala, je zadolžen tudi za odkrivanje in preprečevanje pranja denarja ter zavarovanje premoženja v okviru boja proti terorizmu (Police of Finland, 2015).

Predkazenski postopek je namenjen tudi izsleditvi premoženjske koristi, ki izvira iz kaznivega dejanja (Ministry of the Interior Finland, 2015). Criminal Investigation Act (Ministry of Justice Finland, 2013b, Zakon o kriminalistični preiskavi) določa, da mora kriminalistična preiskava razjasniti možnosti za odvzem in vračilo premoženja, ki je bilo pridobljeno s kaznivim dejanjem. S tem se uveljavlja načelo, da nihče ne more obdržati nezakonite premoženjske koristi, hkrati pa njen odvzem tudi preprečuje nova kazniva dejanja in njihovo financiranje, meni Korkiatupa (2015, str. 227). Začasno se lahko zavaruje premoženje, za katerega se domneva, da bi moralo biti odvzeto, za kar lahko preiskovalci v skladu s Coercive Measures Act (Zakon o prisilnih ukrepih) opravijo tudi hišno preiskavo (FATF, 2007b, str. 48; Ministry of Justice Finland, 2013a).

Nacionalni urad za preiskovanje oz. njegova finančna preiskovalna enota lahko za 5 delovnih dni zamrzne sredstva na bančnih računih, če je to potrebno zaradi odkrivanja in preprečevanja pranja denarja ali financiranja terorizma v skladu s 26. členom Act on Detecting and Preventing Money Laundering and Terrorist Financing (Ministry of the Interior Finland, 2013, Zakon o odkrivanju in preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma). Če je oseba osumljena, obtožena ali obsojena terorizma po finskem Kazenskem zakoniku, lahko Nacionalni preiskovalni urad zamrzne njeno premoženje v skladu z Act on the Freezing of Funds with a View to Combating Terrorism (Ministry for Foreign Affairs Finland, 2013, Zakon o zamrznitvi premoženja v okviru boja proti terorizmu) tudi na podlagi zaprosila za mednarodno pravno pomoč (Korkiatupa, 2015, str. 227).

Odvzem premoženja opredeljuje 10. poglavje The Criminal Code of Finland (Ministry of Justice Finland, 2012, v nadaljevanju Kazenski zakonik). Sodišče lahko o odvzemu premoženja odloči samo v kazenskem postopku na predlog državnega tožilca, lahko tudi na predlog zasebnega tožilca. Predpogoj za odvzem je dejanje, ki je z zakonom določeno kot kaznivo, ter vzročna zveza med dejanjem in premoženjem. Odvzame se premoženjska korist, predmeti, s katerimi je bilo kaznivo dejanje storjeno, in predmeti, ki so nastali s kaznivim dejanjem. Premoženjska korist se odvzame storilcu ali drugemu udeležencu v kaznivem dejanju in gre državi, lahko se uporabi tudi za odškodnino žrtvam. Če višina premoženjske koristi ni znana, se oceni glede na naravo dejanja, obseg kriminalnih dejavnosti in druge okoliščine. Premoženjska korist se lahko odvzame gospodarski družbi v primeru ugotovljene

kazenske odgovornosti, pa tudi kadar storilec ni znan ali ni mogoče izvršiti njegove kazni. Predmeti, s katerimi je bilo kaznivo dejanje storjeno, in predmeti, ki so nastali s kaznivim dejanjem, se lahko odvzamejo tretji osebi, če jih je prejela po storitvi kaznivega dejanja in se je zavedala, da so povezani s kaznivim dejanjem, ali jih je prejela kot darilo ali brezplačno. Kadar so omenjeni predmeti skriti ali nedostopni, se lahko storilcu ali udeležencu odvzame vrednost premoženja, pa tudi tretjim osebam, če so se ob prejemu zavedale, da so predmeti povezani s kaznivim dejanjem ali so jih prejele brezplačno ali kot darilo. Odvzem je možen tudi zoper tretje osebe, če je storilec pokojni. Odvzem praviloma izvrši policija (Korkiatupa, 2015, str. 227–229; FATF, 2007b, str. 46).

Razširjena zaplemba je v Kazenskem zakoniku predvidena za določena huda kazniva dejanja, za katera je zagrožena kazen zaporov več kot 4 leta, za poskus takega dejanja, za kaznivo dejanje pranja denarja, tihotapstva, prometa s prepovedanimi drogami ali alkoholom. Storilec mora biti kriv vsaj enega kaznivega dejanja, s katerim si je glede na naravo dejanja pridobil precejšnjo premoženjsko korist in obstaja verjetnost, da je premoženje v celoti ali deloma posledica kriminalne dejavnosti. Ta postopek je predviden tudi za primere, ko je bilo v zadnjih 5 letih premoženje preneseno na osebe ali družbe, ki so tesno povezane s storilcem, zaradi izogibanja odgovornosti in zasegu (Korkiatupa, 2015, str. 228–229).

Odvzem premoženja je možen pod določenimi pogoji na podlagi zahtev tujih držav, o čemer odloča pravosodno ministrstvo (Ministry of Justice Finland, 2006).

Finska ureditev ima vrzeli, ker mora biti za izvršitev začasnega zavarovanja, poleg velikosti premoženjske koristi, nesporno dokazana povezava, da premoženjska korist izvira iz konkretnega kaznivega dejanja (npr. pranja denarja). To omejuje uporabnost ukrepa začasnega zavarovanja in pomeni visok dokazni standard predvsem v primerih, kjer velikost premoženjske koristi ni znana ali ne more biti potrjena povezava s konkretnim kaznivim dejanjem. Prav tako ni mogoče odvzeti oprane premoženjske koristi, če je pomešana s premoženjem zakonitega izvora, niti ne enake vrednosti drugega premoženja v višini oprane premoženjske koristi. Finska ureditev je le delno skladna s priporočili FATF v delu, ki se nanaša na obravnavo zaprosil drugih držav za zamrznitev premoženja, uporabljenega za financiranje terorizma. Prav tako ni jasno, kako bi Finska zamrznila premoženje pri nekom, ki bi bil terorist ali član teroristične organizacije, pa ga ne bi mogla povezati s konkretnim kaznivim dejanjem terorizma. Finska bi morala preučiti še možnost ustanovitve sklada odvzetega premoženja, ki bi bil v celoti ali deloma namenjen delovanju organov kazenskega pregona, zdravstvu ali izobraževanju, navaja FATF (2007b, str. 51, 57, 195, 204).

FATF (2013, str. 7–9, 49, 59) ugotavlja, da je Finska od ocenjevalnega poročila v letu 2007 do junija 2013 naredila pomemben napredek pri odpravljanju pomanjkljivosti, zaradi česar ne bo več predmet ocenjevanja. Na zakonodajnem področju je Finska v 2011. in 2012. novelirala Kazenski zakonik, v 2008. in 2013. pa sprejela oba zakona s področja preprečevanja pranja denarja, financiranja terorizma in zamrznitve premoženja. Med drugim FATF omenja tudi

napredek pri oblikovanju dobrih praks in smernic na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma ter pri vzpostavitvi kazalcev učinkovitosti delovanja.

Petrell in Houtsonen (2015, str. 97, 100) navajata, da so goljufije in trgovanje s prepovedanimi drogami najbolj dobičkonosne nezakonite dejavnosti na Finskem. Finančni kriminal postaja zaradi večjih dobičkov in manjšega tveganja vse zanimivejši za kriminalne združbe kot pa trgovina s prepovedanimi drogami. To potrjuje tudi ocena povprečnih prihodkov iz goljufij s slamnatimi gospodarskimi družbami, ki so v 2011. znašali 430 milijonov evrov. Policija, carina in mejna straža so v 2011. evidentirali 21.023 goljufij, v 2014. pa že 26.590 (Criminality, b. l.).

Police of Finland (b. l.) ugotavlja, da je v 2014. zaključila 1973 preiskav finančnega kriminala in na podlagi izvršenih sodnih odločb odvzela 47,7 milijona evrov premoženjske koristi. Poročila Nacionalnega urada za preiskovanje, ki vsebujejo tudi podatke o delovanju drugih organov, so večinoma zaupna, pa tudi podatki o odvzemih premoženja niso vodeni sistematično, navajata Petrell in Houtsonen (2015, str. 95, 253). Standridge in Riccardi (2015, str. 249) omenjata, da policijska statistika ne izkazuje natančno, v kateri fazi sledenja oz. odkrivanja nezakonitega premoženja so ti podatki zbrani. FATF (2007b, str. 51) pa navaja, da je bila v 2005. premoženjska škoda finančnega kriminala 91,5 milijona evrov, zaseženih 49,3 milijona evrov in odvzetih 46,8 milijona evrov. FATF ocenjuje, da to področje v preteklih 5 letih ni bilo izboljšano, pomanjkanje statističnih podatkov pa onemogoča oceno o učinkovitosti delovanja.

Za pranje nezakonite premoženjske koristi kriminalne združbe največkrat uporabljajo ožje sodelavce, sorodnike ali slamnate osebe, ki formalno vodijo zakonito poslovanje in so fasada, da pravosodni organi ne morejo odkriti ter odvzeti njihovega premoženja. Poleg navideznih družb uporabljajo tudi osebe, ki se ne zavedajo, da so družbe ustanovljene na njihovo ime, meni Junninen (2006, str. 95–96).

Kriminalne združbe svoje premoženje vlagajo v nepremičnine, gospodarske družbe, vozila, plovila. Med odvzetim premoženjem pa največkrat nastopajo vozila in gotovina, v znesku tudi do več 100.000 evrov. Vozila so največkrat odvzeta v primerih težjih oblik kaznivih dejanj s področja prepovedanih drog in davčnih goljufij. Predmet odvzema so tudi zlatnina, vrednostni papirji in bančni računi. Čeprav poročila Nacionalnega urada za preiskovanje ugotavljajo, da so pomemben del premoženja organiziranega kriminala na Finskem nepremičnine in gospodarske družbe, pa so le redko odvzete (Petrell & Houtsonen, 2015, str. 168, 170).

Petrell in Houtsonen (2015, str. 253, 255) ugotavljata, da je bilo v obdobju od leta 2005 do junija 2013 skupaj odvzeto premoženje v 302 primerih organiziranega in resnega kriminala, večinoma vozila in gotovina. Med njimi je bilo samo 9 nepremičnin in nobene gospodarske družbe. V teh primerih je bilo največ kvalificiranih kaznivih dejanj s področja prepovedanih drog in gospodarskega kriminala, kot so goljufije, davčne goljufije, pranje denarja in druga.

Nacionalni urad za preiskovanje (Petrell & Houtsonen, 2015, str. 167) omenja primer prepovedi razpolaganja s stanovanji in zemljišči na Finskem ter v Estoniji, v skupni vrednosti 1,8 milijona evrov, odvzeta pa je bila tudi zlatnina in osebni avtomobil. Šlo je za kriminalistično preiskavo težjih kaznivih dejanj s področja prepovedanih drog, s katerimi je bilo nezakonito premoženje pridobljeno. Glavni storilec je skušal premoženje oprati s pomočjo svojih sorodnikov in ožjih sodelavcev, ki so bili poleg pranja denarja osumljeni tudi goljufij.

Kerkelä (Petrell in Houtsonen, 2015, str. 169) navaja primer kriminalistične preiskave v gradbeništvu, v kateri je bilo 100 ljudi osumljenih davčnih goljufij v 200 različnih družbah. Z njimi so oprali več kot 20 milijonov evrov, najmanj milijon evrov je bil odvzet. Projekti so vključevali gradnjo zapora, vojašnice in ministrstva.

3.2 Luksemburg

V luksemburški policiji sta oddelek za gospodarski in finančni kriminal ter skupina za boj proti pranju denarja iz oddelka za organizirani kriminal specializirani enoti kriminalistične policije, ki preiskujeta dejanja s pravno naravo gospodarskega in finančnega kriminala. Preiskovalci obeh enot vodijo kriminalistične in tudi finančne preiskave na nacionalni in mednarodni ravni. Skupina za hitro ukrepanje je enota v oddelku za gospodarski in finančni kriminal, ki je bila ustanovljena za srednje velike (nacionalne) preiskave. Skupina preiskuje primere hitreje, kar omogoča uspešnejše preiskave, še posebej v začetni fazi, kamor sodi tudi zaseg premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem (Council of the EU, 2011a, str. 7–10).

Kriminalistična preiskava je najprej osredotočena na potrjevanje domneve, da je bilo kaznivo dejanje storjeno, potem na odkrivanje storilca in šele v poznejši fazi na ugotavljanje premoženjske koristi. Luksemburg ni oblikoval uradnih smernic za sledenje premoženjske koristi v finančnih preiskavah. Državni tožilci pa morajo upoštevati določbe Law of 1 August 2007 on confiscation (Zakon o odvzemu premoženja s 1. avgustom 2007), predvsem tiste, ki se nanašajo na odvzem premoženja v višini enake vrednosti premoženjske koristi. Tako morajo v vsaki preiskavi kaznivih dejanj, ki so povzročila pomembno premoženjsko korist, s sledenjem ugotoviti njeno vrednost zaradi izvršitve odvzema (Council of the EU, 2011a, str. 32–34).

Tožilec je pristojen za usmerjanje preiskav in preganjanje kaznivih dejanj na nacionalni ravni. Ko je storilec prijet pri storitvi kaznivega dejanja, lahko tožilec odredi zaseg predmetov, ki so pomembni za preiskavo, in tistih, ki so pomembni za ugotavljanje ključnih prvin za določitev resnice, določajo členi 31, 33 in 34 Code of Criminal Procedure (v nadaljevanju Zakonik o kazenskem postopku). Policija v takem primeru v skladu z 31. členom tega zakonika zaseže predmete in listine, ki so bili namenjeni za uporabo ali uporabljeni pri storitvi kaznivega

dejanja, predmete kaznivega dejanja in premoženjsko korist. Zaseže tudi predmete, ki morajo biti odvzeti ali vrnjeni (Council of the EU, 2011a, str. 15).

Preiskovalni sodnik je pristojen za vodenje preiskave, ki sledi po vloženi tožilčevi obtožnici. Zakonik o kazenskem postopku v 51. členu določa, da lahko preiskovalni sodnik izvrši preiskovalna dejanja, ki so pomembna za ugotavljanje ključnih prvin za določitev resnice, kot npr. zaseg. V 66. členu tega zakonika pa je določeno, da lahko odredi zaseg vseh predmetov, kot to določa 31. člen tega zakonika, lahko tudi zoper tretje osebe. Zaseg vedno odredi preiskovalni sodnik na podlagi podatkov iz preiskave, lahko tudi na predlog kriminalistične policije. Odredba preiskovalnega sodnika se lahko nanaša na kaznivo dejanje katerekoli vrste, v praksi pa jo vedno izvrši policija. Državna zakladnica pa skrbi za upravljanje z zaseženim premoženjem (Council of the EU, 2011a, str. 17–18, 42–45, 60).

Tožilec lahko največ za 6 mesecev zamrzne transakcijo ali premoženje, če sta povezana s pranjem denarja ali financiranjem terorizma, kar določa 5. člen Law of 12 November 2004 on the fight against money laundering and terrorist financing (Commission de Surveillance du Secteur Financier, 2004, Zakon o boju proti pranju denarja in financiranju terorizma z 12. novembrom 2004), ki ga je dopolnil Law of 27 October 2010 (Commission de Surveillance du Secteur Financier, 2010, str. 15).

Odvzem premoženja ureja 31. člen Penal Code (v nadaljevanju Kazenski zakonik). Po 1. odstavku tega člena se odvzame premoženje vseh vrst, kar vključuje materialno ali nematerialno, premično ali nepremično premoženje, listine in instrumente, ki izkazujejo lastništvo ali delež v sredstvih, premoženje, ki neposredno ali posredno izvira iz kaznivega dejanja, premoženjsko korist, pridobljeno s kaznivim dejanjem, in dohodke tega premoženja. Po 3. in 4. odstavku tega člena se lahko v smislu opredelitve premoženja iz 1. odstavka odvzame nadomestno premoženje in njegovi dohodki ter premoženje v lasti obsojene osebe, ki ustreza vrednosti premoženja, ki bi moralo biti odvzeto, a je neznano kje. Po 2. odstavku tega člena se odvzame tudi premoženje v lasti obsojene osebe, ki je bilo uporabljeno ali namenjeno za uporabo pri storitvi kaznivega dejanja. Oškodovancu kaznivega dejanja se vrne premoženje, ki mu pripada. Sodišče mu lahko na podlagi odredbe o odvzemu izroči tudi nadomestno premoženje ali premoženje enake vrednosti v smislu opredelitve premoženja iz 1. odstavka tega člena. Isto sodišče tudi odloča o morebitnih zahtevkih oškodovancev ali tretjih oseb na odvzetem premoženju (Council of the EU, 2011a, str. 64–65).

Kazenski zakonik v 32. členu določa, da je odvzem premoženja vedno predviden v primeru kaznivih dejanj, lahko pa tudi za manjše prekrške. O odvzemu premoženja kot kazni v kazenskem postopku odloča sodišče, ki je pristojno za izrek sodbe v primeru kaznivih dejanj ali manjših prekrškov (Council of the EU, 2011a, str. 66).

V skladu z 32-1. členom Kazenskega zakonika se v primeru pranja denarja in terorizma lahko odvzame katerokoli premoženje, kot ga določa 31. člen tega zakonika, tudi, če ni last storilca,

ali je bila izdana oprostilna sodba ali oprostitev kazni, v primeru zastaranja ali ustavitve kazenskega postopka. Prav tako se lahko v skladu z Law of 19 February 1973 on the sale of medicinal substances and the fight against drug addiction (Zakon o prodaji medicinskih substanc in boju proti odvisnosti od drog z 19. februarjem 1973) obsojenim osebam odvzame premoženje in nepremično premoženje, pridobljeno iz premoženjske koristi kaznivega dejanja, ali enako vrednost premoženjske koristi ter njihov dohodek. V skladu z Law of 3 March 2010 on the criminal liability of legal persons (Zakon o kazenski odgovornosti pravnih oseb s 3. marcem 2010) lahko tudi gospodarska družba, ki ima kriminalno premoženje, postane predmet kriminalistične preiskave, njeno premoženje pa predmet odvzema (Council of the EU, 2011a, str. 65, 68; Commission de Surveillance du Secteur Financier, 2010, str. 4).

V Luksemburgu so za finančni kriminal značilne mednarodne razsežnosti, saj je pri njih identificirano premoženje običajno posledica v tujini izvršenih kaznivih dejanj. Mednarodna pravna pomoč poteka v okviru mednarodnih konvencij in določb Law of 8 August 2000 on international mutual assistance in criminal matters (Zakon o mednarodni vzajemni pomoči v kazenskih zadevah z 8. avgustom 2000). Tožilstvo za pregon ekonomskega in finančnega kriminala se ukvarja z mednarodnim sodelovanjem na področju sledenja in zasega premoženja, ko je potrebno reševanje zahtev za odvzem premoženja od držav članic EU ali tretjih držav. Izvršitev odredbe za odvzem premoženja je v pristojnosti preiskovalnega sodnika. Čeprav vrsta predpisov EU s področja zamrznitve in odvzema premoženja še ni bila prenesena v luksemburški pravni red, pa veljavna ureditev omogoča zamrznitev in odvzem premoženja na nacionalni in mednarodni ravni (Council of the EU, 2011a, str. 21, 47, 63, 69).

FATF (2010a, str. 3, 6, 18) ugotavlja, da je področje odvzema premoženja relativno zadovoljivo urejeno, čeprav obstajajo določene omejitve. Začasni ukrepi za zamrznitev premoženja so neustrezni, premalo široki in neučinkoviti. Tožilstvo nima pooblastila za zaseg premoženja, razen kadar je storilec prijet pri storitvi kaznivega dejanja. V preostalih primerih mora preiskovalni sodnik izdati odredbo za zaseg, kar dodatno zapleta postopek. V primeru terorizma lahko tožilstvo zamrzne premoženje, a samo finančna sredstva, in še to na podlagi prijave sumljive transakcije, kar onemogoča pravočasno zamrznitev. Odločitve pravosodnih organov na področju odvzema premoženja kažejo, da je odvzem premoženja v primerih pranja denarja uporabljen samo izjemoma, čeprav tovrstno tveganje obstaja v Luksemburgu. Zaradi pomanjkanja podatkov ni znana učinkovitost področja odvzema premoženja.

FATF (2010a, str. 6, 18) navaja omejitve, da je premoženje, ki je bilo uporabljeno ali namenjeno za uporabo pri storitvi kaznivega dejanja, lahko odvzeto le, če pripada obsojeni osebi. Isto velja tudi za odvzem enake vrednosti, ki se ne more uporabiti v primeru premoženja tretjih oseb, kar je prestroga omejitev. Odvzem enake vrednosti pride v poštev samo pri premoženju, ki je neposredna ali posredna premoženjska korist.

FATF (2014a, str. 22–23) omenja, da je z dopolnjenim 32-1. členom Kazenskega zakonika omogočen odvzem kateregakoli premoženja, ki je bilo namenjeno za uporabo ali uporabljeno

pri storitvi kaznivega dejanja terorizma ali pranja denarja. Enako velja tudi za odvzem kateregakoli premoženja enake vrednosti, pri čemer 31. člen Kazenskega zakonika ostaja nespremenjen za ostala kazniva dejanja. Z dopolnjenim 24-1. členom Zakonika o kazenskem postopku so odpravljene pomanjkljivosti v povezavi z ukrepi za začasno zavarovanje, saj lahko tožilec predlaga preiskovalnemu sodniku izdajo odredbe za zaseg, ne da bi bila sprožena formalna predhodna preiskava. FATF še omenja, da je bilo od 2010. do 2012. odvzeto 7,4 milijona evrov v primerih pranja denarja. Luksemburg bi moral preučiti možnost uvedbe nekazenskega odvzema premoženja (Council of the EU, 2011a, str. 39).

3.3 Portugalska

Finančno preiskavo kot del kriminalistične preiskave vodi državno tožilstvo skupaj s kriminalistično policijo zaradi sledenja, zasega in odvzema premoženja, navaja Council of the EU (2011b, str. 28). Kriminalistične preiskave vodijo kriminalistična policija, žandarmerija in policija za javno varnost, ugotavlja FATF (2006b, str. 57).

Premoženje se lahko v primeru vseh vrst kaznivih dejanj zaseže po splošnih določbah Code of Criminal Procedure (v nadaljevanju Zakonik o kazenskem postopku), ki so opredeljene v členih od 178 do 181 in 228. 1. člen Law 5/2002 določa posebna kazniva dejanja, pri katerih sta možna zamrznitev izvršitve transakcije za preprečevanje pranja denarja in zaseg v skladu s 4. in 10. členom tega zakona. Poleg tega pa je tudi na podlagi 17. člena Law 25/2008 možna zamrznitev transakcij na bančnih računih. Čas trajanja ukrepov je odvisen od vrste premoženja in namena zasega, ki je lahko zbiranje dokazov ali zavarovanje za izvršitev odvzema premoženja (Council of the EU, 2011b, str. 58). Zakonik o kazenskem postopku v 178. členu določa, da lahko policija v kriminalistični preiskavi zaseže predmete, ki so bili uporabljeni ali namenjeni za uporabo pri storitvi kaznivega dejanja, kot tudi tiste, ki predstavljajo premoženjsko korist, dobiček, nagrado ali jih je treba zaseči kot dokaz. Zaseženi predmeti morajo biti priloženi v postopku, če je le mogoče, v nasprotnem primeru pa zaupani sodišču ali skrbniku zaradi izognitve prenosu ali odtujitvi. V 249. členu tega zakonika so predvideni začasni ukrepi za zavarovanje in ohranitev zaseženega premoženja (FATF, 2006b, str. 42–43; Council of the EU, 2011b, str. 59).

Tožilec odredi in potrdi zaseg premoženja iz kaznivega dejanja v fazi kriminalistične preiskave, v fazi sodne preiskave pa sodnik. Kriminalistična policija lahko zaseže premoženje brez predhodne odredbe pravosodnih organov, kadar je nujno ali kadar bi zaradi odloga obstajala nevarnost odtujitve. Pravosodni organi morajo tak zaseg potrditi v 72 urah, določa 178. člen Zakonika o kazenskem postopku. Zaseg po 10. členu Law 5/2002 odredi sodnik na predlog tožilca, ki vodi preiskavo, izvrši pa kriminalistična policija. Kriminalistična policija lahko izvaja te ukrepe samostojno, v določenih primerih pa jih mora potrditi pravosodni organ (Council of the EU, 2011b, str. 59).

Europol (2009, str. 11–12) ugotavlja, da se lahko storilcu ali tretji osebi zaseže premoženje, ki neposredno ali posredno izvira iz kaznivega dejanja, predmete za storitev kaznivega dejanja in drugo premoženje, za katerega je verjetno, da je bilo pridobljeno iz premoženjske koristi neugotovljenega kaznivega dejanja.

FATF (2006b, str. 41) navaja, da se premoženje, ki izvira iz kaznivega dejanja ali je bilo pridobljeno iz premoženjske koristi kaznivega dejanja, lahko odvzame s pravnomočno obsodbo v okviru kazenskega postopka. O odvzemu premoženja odloči kazensko sodišče (Council of the EU, 2011b, str. 70).

Členi od 109 do 112 Criminal Code (v nadaljevanju Kazenski zakonik) in členi od 178 do 186 Zakonika o kazenskem postopku vsebujejo splošne določbe o odvzemu premoženja iz kaznivega dejanja katerekoli vrste. Odvzamejo se predmeti, ki so bili uporabljeni ali namenjeni za uporabo pri storitvi kaznivega dejanja, in predmeti, ki izvirajo iz kaznivega dejanja, če iz njihovih značilnosti ali okoliščin primera izhaja, da predstavljajo nevarnost za ljudi, javni red ali obstaja bojazen, da bi lahko bili uporabljeni pri storitvi novih kaznivih dejanj, določa 109. člen Kazenskega zakonika. Premoženje se lahko odvzame tudi pravni osebi (FATF, 2006b, str. 41–42; Council of the EU, 2011b, str. 70, 73). Na Portugalskem je premoženje največkrat odvzeto v primerih kaznivih dejanj s področja prepovedanih drog in organiziranega kriminala (Forsait et al., 2012, str. 54).

Odvzame se lahko tudi premoženje v višini enake vrednosti premoženjske koristi, če se predhodno niso mogli odvzeti predmeti, pravice in koristi, ki jih je neposredno pridobil storilec ali tretja oseba, in to ne glede na vrsto premoženja. Kazenski zakonik v 111. členu prav tako določa, da odvzem premoženjske koristi zajema tudi predmete in pravice, ki jih je storilec pridobil z menjavo predmetov in pravic, ki izvirajo neposredno iz kaznivega dejanja (FATF, 2006b, str. 41).

Decree-Law 15/93 opredeljuje možnost odvzema premoženjske koristi tudi, če je bila preoblikovana ali celo pomešana z drugim premoženjem (FATF, 2006b, str. 41).

Law 5/2002 pa v 7. in 10. členu posebej ureja odvzem premoženja za določena kazniva dejanja iz 1. člena tega zakona, med katerimi so npr. pranje denarja, trgovina s prepovedanimi drogami in orožjem, terorizem, korupcija, tihotapstvo, trgovina z ljudmi, ponarejanje denarja. Za premoženje po tem zakonu se šteje tisto, ki je v lasti obtoženega ali pod njegovim vplivom, premoženje, ki ga je brezplačno prenesel na tretje osebe v obdobju 5 let pred obtožbo, in premoženje, ki ga je prejel v obdobju 5 let pred obtožbo. V primeru obsodbe je premoženjska korist iz kriminalne dejavnosti opredeljena kot razlika med vrednostjo njegovega trenutnega premoženja in tistega, ki ustreza njegovim zakonitim prihodkom. Sodišče lahko upošteva dokaze, s katerimi obtoženi dokazuje zakonit izvor premoženja (FATF, 2006b, str. 42, 2006c, str. 31, 34–36; Council of the EU, 2011b, str. 70, 72).

Odvzem premoženja omogočajo tudi 10. člen Law 109/2009 (Law on Cybercrime, Zakon o kibernetiski kriminaliteti) ter za davčna kazniva dejanja 18. in 20. člen Law 15/2001 (Council of the EU, 2011b, str. 70).

V okviru mednarodne pravne pomoči potekata zaseg in odvzem premoženja, ki izvira iz kaznivega dejanja, v skladu s členoma 145 in 160 Law 144/99. Portugalska lahko na tej podlagi zaprosi za mednarodno pravno pomoč, ko je treba v drugi državi odvzeti premoženjsko korist, predmete za storitev kaznivega dejanja ali tiste, ki izvirajo iz kaznivega dejanja, in obratno, ko je v tem smislu treba izvršiti odredbo tujega sodišča (FATF, 2006b, str. 42, 141).

Portugalska ima celovito urejen sistem zasega in odvzema premoženjske koristi. Premoženje, ki izvira iz kriminalne dejavnosti ali je bilo pridobljeno iz premoženjske koristi, je lahko odvzeto z obsodbo v okviru kazenskega postopka, dokler ne pripada dobroverni stranki. Določene pomanjkljivosti so na področju zavarovanja s terorizmom povezanih sredstev, predvsem glede časovnih omejitev, v katerih so lahko sredstva zamrznjena. Čeprav imajo organi pregona možnosti za zaseg, zamrznitev in odvzem premoženjske koristi, pa majhno število postopkov in majhna količina odvzetega premoženja ter pomanjkanje statističnih podatkov postavljajo dvom v učinkovitost delovanja. V obdobju med leti 2000 in 2005 je bilo z obsodbami za pranje denarja odvzeto več kot 3,2 milijona evrov v gotovini, vrednostni papirji, avtomobil in nepremičnina, navaja FATF (2006b, str. 4, 43–44, 151).

FATF (2008, str. 3–4, 24, 34–35) navaja, da 44. člen Law 25/2008 nalaga Generalnemu direktoratu za pravosodno politiko na Ministrstvu za pravosodje, da zbira statistične podatke o primerih pranja denarja in financiranja terorizma, med njimi pa tudi o zamrznjenem, zaseženem in odvzetem premoženju. V primerih pranja denarja je bilo od 2006. do 2008. (prvo polletje) zaseženo več kot 12,5 milijona evrov in več vozil. Med odvzetim premoženjem je bilo več kot 770.000 evrov, 2 stanovanji in 10 vozil ter več kot 6,1 milijona evrov odškodnin državi. Obstoječa zakonodaja, predvsem pa Law 5/2002, Law 11/2002 in Law 144/99, omogoča pristojnim organom, da lahko zamrznejo sredstva katerekoli vrste ne glede na to, ali se osebo obravnava za terorista v EU ali ne. FATF (2010b, str. 27) pa omenja veliko boljše rezultate pri višini zamrznjenih sredstev, in sicer 21,8 milijona evrov in 15,5 milijona ameriških dolarjev v času od 2008. do 2010. (prvo polletje).

Council of the EU (2011b, str. 75–76) še zmeraj opozarja na pomanjkanje zanesljivih uradnih statističnih podatkov o ukrepih na področju odvzema premoženjske koristi. Ugotavlja tudi, da je Law 5/2002, ki predvideva razširjen odvzem v primeru določenih resnih kaznivih dejanj, še zmeraj malo uporabljen v praksi. Tožilci in sodniki oklevajo, ker naj bi s tem ukrepom posegali v domnevo nedolžnosti, pojavljajo pa se tudi vprašanja o ustavni skladnosti opredelitve premoženjske koristi iz kriminalne dejavnosti.

Prav tako največkrat ni na razpolago dovolj sredstev, da bi opravljali zahtevne finančne preiskave zaradi ugotavljanja, kaj je bilo pridobljeno in kaj porabljeno v obdobju zadnjih 5 let. Zato tudi redko preiščejo premoženje družinskih članov in tretjih oseb. Pomembni pa so tudi ukrepi za upravljanje z odvzetim premoženjem, ki jih Portugalska nima (Forsait et al., 2012, str. 47, 54).

3.4 Združeno kraljestvo Velike Britanije in Severne Irske

V Združenem kraljestvu Velike Britanije in Severne Irske (v nadaljevanju Združeno kraljestvo) so jasno razmejene pristojnosti med organi, v katerih delujejo finančni preiskovalci. Policijski organi se vse bolj odmikajo od tradicionalnih preiskav goljufij in namesto tega vzpostavljajo specializirane enote za preiskovanje gospodarskega ter finančnega kriminala. Te enote tudi vodijo postopke za odvzem premoženja na podlagi pooblastil iz Proceeds of Crime Act 2002 (2002) (Zakon o premoženjski koristi iz kaznivih ravnanj, v nadaljevanju POCA). V kriminalistični preiskavi sodelujejo finančni preiskovalci in pooblaščenči zaplenjevalci iz različnih organov, kot so policija, HM Revenue & Customs (davčna in carinska uprava s svojo tožilsko službo), ministrstvo za delo in pokojnine, tožilstvo, National Crime Agency (Nacionalna kriminalistična agencija, v nadaljevanju NCA) idr. Pri pregonu, obravnavi, izreku in izvršitvi odredbe za odvzem premoženja sodelujejo tožilstvo, Serious Fraud Office (Urad za preiskovanje resnih goljufij), sodišča in drugi pravosodni organi. V Angliji in Walesu deluje tudi 5 medagencijskih regionalnih enot, Regional Asset Recovery Teams, sestavljenih iz predstavnikov različnih organov, ki se ukvarjajo z odvzemanjem nezakonitega premoženja, bojem proti organiziranemu kriminalu in pranju denarja. V povezavi s postopkom odvzema premoženja imajo pomembno vlogo še Home Office (notranje ministrstvo), ki pripravlja politiko in zakonodajo s tega področja, Proceeds of Crime Centre NCA (Center za premoženjsko korist iz kaznivih ravnanj v Nacionalni kriminalistični agenciji), ki usposablja, akreditira in nadzoruje delovanje finančnih preiskovalcev, združenje policijskih šefov idr. POCA in Serious Organised Crime and Police Act 2005 (2005) (Zakon o resnem organiziranem kriminalu, v nadaljevanju SOCPA) sta organom omogočila uporabo pomembnih preiskovalnih pooblastil za odkrivanje, zaseg in odvzem premoženjske koristi, kot so npr. odredba za pridobitev podatkov od finančnih institucij o imetniku računa ali prometu na računu, sodni nalog za zaseg in preiskavo v postopkih odvzema premoženja, zaseg dokumentacije (National Audit Office, 2013, str. 11; FATF, 2007a, str. 54–55, 91, 97).

Začasne ukrepe določajo 3 glavni zakoni, in sicer POCA, Police and Criminal Evidence Act 1984 (1984) (Zakon o policiji in kazenskih dokazih, v nadaljevanju PACE) ter SOCPA (FATF, 2007a, str. 53).

FATF (2007a, str. 49–50, 53–54, 62) navaja, da POCA vsebuje določbe o zasegu predmetov, ki se lahko izvrši v primeru začete kriminalistične preiskave, trajajočega kazenskega postopka ali če je obtoženec pobegnil, ko obstajajo utemeljeni razlogi za sum, da si je pridobil korist iz kriminalnega ravnanja. Premoženje, ki ga ima obtoženec ali tretja oseba, ki ga je dobila za

darilo, se lahko zaseže, s čimer se preprečuje nadaljnje razpolaganje z njim. Sodišče izda odredbo na predlog pooblaščenega finančnega preiskovalca ali tožilca. Policija, carina ali pooblaščen finančni preiskovalec lahko brez sodne odredbe zasežejo premoženje, da se prepreči njegova odtujitev iz države. V primeru civilnega postopka odvzema se lahko izda začasna odredba za zavarovanje premoženja zasebnim računovodskim službam, ki opravljajo določene naloge v povezavi s premoženjem kot »preiskovalci« in morajo v tej zvezi tudi poročati sodišču (27., 28., 40., 41., 42., 45., 83. in 246. člen POCA; 78. člen Serious Crime Act 2007, 2007, Zakon o resnem kriminalu).

98. člen SOCPA je dopolnil POCA z novim 245a. členom, na podlagi katerega lahko organ, ki sodeluje v postopku odvzema premoženja, predlaga sodišču izdajo odredbe za zamrznitev premoženja, ko obstaja nevarnost, da se bo premoženje porabilo. Dopolnjen 19. člen PACE določa, da lahko policija ali carina zasežeta v preiskavi predmet, za katerega obstajajo utemeljeni razlogi za sum, da je bil pridobljen s kaznivim dejanjem ali predstavlja dokaz ter je zaseg nujen, da se preprečita izguba ali uničenje (FATF, 2007a, str. 54).

FATF (2007a, str. 47) ter Wall in Chistyakova (2015, str. 242) ugotavljajo, da POCA določa 4 možnosti za odvzem premoženjske koristi. Prva je odvzem, ki sledi kazenski obsodbi, druga civilni sodni odvzem, tretja obdavčitev ter zadnja zaseg in odvzem gotovine v skrajšanem postopku. Obsodba za konkretno kaznivo dejanje je pogoj samo pri kazenskem odvzemu, ki je del izrečene kazni. Odvzem premoženja pa ni obvezen ob izrečeni obsodbi. Druge vrste odvzema ne zahtevajo obsodbe obtoženca, zadostuje le, da premoženjska korist izvira iz nezakonitega ravnanja.

FATF (2007a, str. 47) ter Wall in Chistyakova (2015, str. 242) navajajo, da je odvzem v skladu s POCA možen, ko sta izpolnjena dva pogoja. Prvi je, da je obtoženec na sodišču obsojen za kaznivo dejanje, na podlagi katerega je nastala finančna ali premoženjska korist, ali je v postopku na sodišču v skladu z določbami POCA ali Powers of Criminal Courts (Sentencing) Act 2000 (2000) (Zakon o pristojnostih kazenskih sodišč in izrekanju kazni). Korist se lahko odvzame tudi, če je oseba v času postopka ali po obsodbi pobegnila. Drugi pogoj je, da tožilec predlaga sodišču, da odredi odvzem, ali sodišče tako odloči po uradni dolžnosti. Postopek odvzema takrat postane obvezen. V preiskavi se ugotavlja, ali si je oseba pridobila premoženjsko korist iz kriminalnega ravnanja, kakšna je njena velikost in kje je. Kriminalno ravnanje je vsako ravnanje, ki ima pravno naravo kaznivega dejanja. V nadaljevanju postopka mora sodišče ugotoviti, ali je imel obtoženi kriminalni način življenja (6., 27., 28., 76. in 341. člen POCA). 6. člen 2. poglavja POCA vsebuje določbe o odvzemu, ki se nanašajo na Anglijo in Wales. Enake določbe vsebujejo členi iz 3. in 4. poglavja, ki veljata za Škotsko in Severno Irsko (FATF, 2007a, str. 47).

FATF (2007a, str. 47–48) ter Wall in Chistyakova (2015, str. 243–244) omenjajo, da je kriminalni način življenja podan, ko je izpolnjen eden od treh pogojev. Prvi je, da je bil obtoženec obsojen za eno od kaznivih dejanj kriminalnega načina življenja, ki so določena v

prilogah POCA (Schedule 2, 4 in 5), kot npr. proizvodnja, posest in prodaja prepovedanih drog, terorizem, trgovanje z orožjem, ponarejanje denarja, trgovina z ljudmi, pranje denarja in druga. Drugi pogoj določa, da mora to kaznivo dejanje biti sestavni del izvajanja kriminalne dejavnosti, pri čemer mora biti podana kombinacija storjenih kaznivih dejanj in izrečenih obsodb. Tretji pogoj je, da je kaznivo dejanje storjeno v zadnjega pol leta in da si je obtoženec z njim pridobil korist. Premoženska korist iz kaznivih dejanj iz drugega in tretjega pogoja mora biti večja od 5000 angleških funtov. Če sodišče odloči, da je obtoženec imel kriminalni način življenja, potem mora sodišče ugotoviti, ali si je obtoženec iz njega oz. splošnega kriminalnega ravnanja pridobil korist. V nasprotnem primeru mora ugotoviti, ali si je obtoženec pridobil korist iz konkretnega kriminalnega ravnanja (6. in 75. člen POCA).

FATF (2007a, str. 47–48) ter Wall in Chistyakova (2015, str. 244) ugotavljajo, da mora sodišče izračunati korist iz kriminalnega ravnanja. Če je obtoženi imel kriminalni način življenja, potem sodišče domneva, da so vsako premoženje, ki ga je neodvisno od tretjih oseb pridobil v 6 letih pred začetkom kazenskega postopka, ali poravnani stroški v tej zvezi posledica kriminalnega ravnanja. Sodišče domneva, da je posledica kriminalnega ravnanja tudi vsako premoženje last obtoženca, ki ga je pridobil po obsodbi. V primeru potrjenega kriminalnega načina življenja je dokazno breme na obtožencu, ki mora dokazati, da je verjetno, da so premoženje in sredstva za pokrivanje stroškov pridobljena zakonito. Sodišče upošteva celotno kriminalno dejavnost oz. premoženje, pri čemer ni pomembno, ali je bila dejavnost izvršena oz. premoženje pridobljeno pred sprejetjem POCA ali po njem. Če kriminalni način življenja ni podan, potem mora tožilec dokazati, da premoženje ali finančna korist izhajata iz konkretnega kaznivega dejanja. Obtoženčevo konkretno kriminalno ravnanje je podano s kaznivim dejanjem ali kaznivimi dejanji v istem postopku ali s kaznivimi dejanji, ki jih sodišče upošteva pri odločitvi o kazni. Tožilec ima pooblastila za ugotavljanje neposredne ali posredne koristi, pri čemer pri izračunu njene višine ni nikakršnih omejitev. Sodišče v obeh primerih, pri obstoju ali neobstoju kriminalnega načina življenja, določi znesek in izda odredbo, s katero obtožencu naloži plačilo tega zneska v obsegu, ki ne sme biti nesorazmeren. Znesek je enak vrednosti premoženske koristi kriminalnega načina življenja ali vrednosti premoženske koristi konkretnega kriminalnega ravnanja oz. je od obeh vrednosti manjši, če obtoženec dokaže, da je manj razpoložljive koristi. Sodišče določi tudi zaporno kazen za primer neplačila (6., 7., 10., 72. in 76. člen POCA; 19. člen Schedule 4, Serious Crime Act 2015, 2015, Zakon o resnem kriminalu).

FATF (2007a, str. 49–50), Wood (2015) ter Wall in Chistyakova (2015, str. 244) navajajo, da 5. poglavje POCA omogoča v civilnem sodnem postopku odvzem premoženja, ki predstavlja korist, pridobljeno z nezakonitim ravnanjem, ne glede na to, ali je bil sprožen kazenski postopek v povezavi s premoženjem. Kazenski pregon je bil lahko sprožen, v nadaljevanju neuspešen ali ga ni bilo mogoče dokončati, ali pa je bil uspešen, pa ni bilo mogoče uspešno izpeljati postopka odvzema. Kazenskega postopka vedno ni mogoče sprožiti, npr. kadar storilec deluje na daljavo in obvladuje kriminalno dejavnost zunaj države ali je umrl in zapustil premoženje ali ga je prenesel na tretjo osebo. Tožilstvo v takem primeru odloči, da

pregon ni v javnem interesu in začne postopek civilnega odvzema. Osnovna načela za civilni odvzem so, da gre za premoženje, ki ga je moč odvzeti in je verjetno, da je bilo pridobljeno z nezakonitim ravnanjem. Nezakonito ravnanje je vsako ravnanje, ki je nezakonito v skladu s kazenskim pravom. Premoženje mora biti identificirano in ocenjeno na vsaj 10.000 funtov, obsega pa lahko katerokoli premoženje. V civilnem postopku sodelujeta pristojna agencija ali tožilstvo. Civilni odvzem v Angliji, Walesu in Severni Irski je do 2007. vodila Asset Recovery Agency (Agencija za odvzem premoženja), ki se je pripojila Serious Organized Crime Agency (Agencija za resni in organizirani kriminal), ta pa se je v 2013. preoblikovala v NCA. Na Škotskem tovrstne postopke vodi Civil Recovery Unit (Enota za civilni odvzem), ki deluje v okviru tožilstva. Postopek mora biti sprožen v 12 letih od časa, ko je bilo premoženje pridobljeno. Preiskava v postopku civilnega odvzema ugotavlja, ali je premoženje mogoče odvzeti, kakšen je njegov obseg, kje je in kdo z njim razpolaga. Preiskava je usmerjena v premoženje ali osebo. V tem postopku lahko delujejo zasebne računovodske družbe, ki imajo preiskovalna pooblastila v skladu z določbami POCA. V primeru utemeljenih razlogov za sum, da je dohodek premoženjska korist iz kriminalnega ravnanja, pristojni organ ovrednoti dohodek in ga obdavči (240., 241., 304., 317. in 341. člen POCA; 2. člen Schedule 19 Crime and Courts Act 2013, 2013, Zakon o kriminalu in sodiščih).

Policija ter davčna in carinska uprava lahko v skladu s členi od 294 do 300 POCA zasežeta in predlagata odvzem gotovine (vsaj 1000 funtov), za katero obstajajo utemeljeni razlogi za sum, da gre za premoženje, ki se mora odvzeti ali je bilo namenjeno ali uporabljeno za nezakonito ravnanje. Ukrep, ki ob sprožitvi traja 48 ur in je lahko večkrat podaljšan za 3 mesece, največ do 2 leti, se izvaja npr. pri obravnavi trgovanja s prepovedanimi drogami na ulici, ko pristojni organ po zasegu pripravi vse potrebno za postopek na sodišču. Če sodišče v skladu s civilnim standardom potrdi, da gotovina izvira iz nezakonitega ravnanja ali je zanj namenjena, izda odredbo za (nekazenski) odvzem (FATF, 2007a, str. 50–51, 54).

FATF (2007a, str. 52–53, 55–56) navaja, da se v kazenskem postopku lahko odvzame premoženje tretjih oseb, če gre za darila, ki jih je dal obtoženec. Za darilo se šteje prenos premoženja tretjim osebam po bistveno nižji vrednosti od tržne, »okuženo« darilo pa je tisto, ki izvira iz premoženja, pridobljenega s kriminalnim ravnanjem. V civilnem postopku se lahko ugotavlja premoženje, ki preide v razpolaganje tretji osebi. Odvzame se lahko tudi premoženje, če je pomešano s premoženjem tretje osebe. Pri civilnem odvzemu ni potreben kazenski postopek niti ni pomembno, kdo razpolaga s premoženjem in ali je bil za dejanje obsojen. Tretje osebe imajo možnost uveljavljati zahteve v postopku, ločenem od kazenskega odvzema, v civilnem pa zakonito preneseno premoženje na tretje osebe ne more biti predmet odvzema (77., 78., 305. in 306. člen POCA).

POCA nima določb za zaseg in odvzem predmetov, ki so bili namenjeni za uporabo ali uporabljeni pri storitvi kaznivega dejanja. Take določbe so v drugih zakonih, npr. v 27. členu Misuse of Drugs Act 1971 (1971) (Zakon o zlorabi prepovedanih drog) ali v členih od 88 do

91 Customs and Excise Management Act 1979 (1979) (Zakon o carinah in trošarinah), kar je odvisno od vrste kaznivega dejanja in okoliščin primera (FATF, 2007a, str. 51).

Odvzem premoženjske koristi poleg POCA omogočata še Terrorism Act 2000 (2000) (Zakon o terorizmu, v nadaljevanju TACT) in njegova dopolnitev, Anti-terrorism, Crime and Security Act 2001 (2001) (Zakon o boju proti terorizmu). Sodišče lahko v primeru obsodbe za kazniva dejanja financiranja terorizma ali pranja denarja v povezavi s terorizmom, v skladu s členi od 15 do 18 in 23 TACT, odvzame denar in premoženje, ki sta povezana s temi dejanji in ju ima obsojenec v posesti, pod vplivom in ju je nameraval uporabiti oz. obstajajo utemeljeni razlogi za sum, da bi lahko bila uporabljena za teroristične namene. Obsojencu se tako v celoti ali deloma odvzame premoženje, ki ga je dobil neposredno ali posredno, kot plačilo ali nagrado v povezavi s storitvijo kaznivega dejanja. Podobno tudi Anti-terrorism, Crime and Security Act 2001 (2001) v 1. členu določa, da lahko policija ter davčna in carinska uprava zasežeta gotovino, če obstajajo utemeljeni razlogi za sum, da je namenjena za potrebe terorizma, predstavlja premoženje prepovedane organizacije ali premoženje, pridobljeno s terorizmom. V civilnem postopku lahko gotovino odvzame sodišče, ki se zadovolji s tem, da gre za teroristični denar (angl. *terrorist cash*) oz. da je potrjena neposredna povezava za potrebe terorizma. Opredelitev pojma premoženje je dovolj široka in zajema premoženje, ki neposredno ali posredno izvira iz premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem (FATF, 2007a, str. 47–49, 52).

Združeno kraljestvo ima široke pravne možnosti za izvrševanje zahtev v okviru mednarodne pravne pomoči. Zakonodajata omogočata učinkovite ukrepe za izvršitev tujih zahtev za zaseg in odvzem premoženja v civilnih in kazenskih postopkih. Reševanje zahtev poteka pri centralnem organu notranjega ministrstva ali tožilstvu (FATF, 2007a, str. 11, 256).

FATF (2007a, str. 4, 62–63) ugotavlja, da je imela uveljavitev POCA pozitiven vpliv na učinkovitost izvajanja zasega in odvzema premoženja, saj so določbe uporabne v praksi, še posebej kazenski odvzem. Ureditev zamrznitve terorističnega premoženja je prav tako učinkovita. Združeno kraljestvo mora vzpostaviti enotno ureditev zasega in odvzema predmetov za storitev kaznivega dejanja, tudi ko ni obsodbe. Civilni odvzem je pozitiven del ureditve, treba pa je poskrbeti za učinkovitejše in bolj pravočasne postopke, predvsem v primeru mednarodnega sodelovanja. Ureditev zasega, zamrznitve in odvzema premoženja je v celoti skladna s priporočili FATF.

National Audit Office (2013, str. 6–7, 13) navaja, da na področju odvzema premoženja ni skupne skladne strategije, pomanjkljiv je sistem spodbud in odgovornosti, odsotnost podatkov o učinkovitosti in uspešnosti slabi celoten sistem, v pravosodju je premalo ozaveščenosti o možnih učinkih odvzema premoženja, informacijski sistemi so zastareli, zaporne kazni do 10 let in 8 % obresti na vrednost obveznosti v primeru neplačila sodnih odredb ne delujejo v praksi. Omenja pa primer zahtevne preiskave, v kateri je bil obtoženec v 2008. obsojen za goljufije pri trgovanju z dragimi kovinami. Ne glede na to, da je sodišče potrdilo, da si je

storilec pridobil več kot milijardo funtov, je bila sodna odredba izdana le v višini 20 milijonov funtov. Večina tega denarja je bila skritega v tujini, kar je povzročalo vrsto težav. Storilec je plačal le 200.000 funtov in zato prestaja 7-letno zaporno kazen.

Wall in Chistyakova (2015, str. 242) ter Home Office (2015, str. 1) omenjajo, da pri izvajanju določb POCA obstajajo določene pomanjkljivosti, ki jih Zakon o resnem kriminalu iz 2015. odpravlja. Med njimi so skrajšanje rokov za plačilo in podaljšanje zapornih kazni za neplačilo zneskov na podlagi izdanih sodnih odredb, ukrepi, da premoženja ne bi mogli skrivati partnerji, zakonci ali tretje osebe, hitrejša zaseganje predmetov v zgodnejših fazah preiskave ter razširitev preiskovalnih pooblastil za odkrivanje premoženja po izdani sodni odredbi.

Criminal Justice Joint Inspection (2010, str. 19) navaja, da se je obseg odvzetega premoženja od 2001. do 2002., ko je znašal 25 milijonov funtov, povečal v obdobju od 2007. do 2008. na 135 milijonov funtov. Wall in Chistyakova (2015, str. 283) omenjata, da je bilo med letoma 2003 in 2004 ter 2012 in 2013 odvzeto okoli 960 milijonov funtov, v obdobju od 2012. do 2013. pa 133 milijonov funtov, kar kaže na porast. Crown Prosecution Service (2014, str. 1) ugotavlja, da je redni letni znesek odvzema 150 milijonov funtov.

3.5 Slovenija

Zakon o kazenskem postopku (Ur. l. RS, št. 32/2012-UPB8, 47/2013, 87/2014, v nadaljevanju ZKP) v 499. členu določa, da se v kazenskem postopku po uradni dolžnosti ugotavlja premoženjska korist, ki je pridobljena s kaznivim dejanjem. Organi morajo v kazenskem postopku zbirati dokaze in ugotavljati okoliščine, ki so pomembne za opredelitev premoženjske koristi. ZKP v 507. členu opredeljuje, da se določbe 499. člena uporabljajo tudi v predkazenskem in preiskovalnem postopku.

Zakon o nalogah in pooblastilih policije (Ur. l. RS, št. 15/2013, 23/2015 – popr.) v 4. členu opredeljuje, da ima policija, poleg preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj, tudi nalogo, da zbira dokaze ter ugotavlja okoliščine, ki so pomembne za opredelitev premoženjske koristi, ki izvira iz kaznivih dejanj. ZKP v 45. členu določa, da je državni tožilec pristojen za ukrepe v zvezi z odkrivanjem uradno pregonljivih kaznivih dejanj, izsleditvijo storilcev in za usmerjanje predkazenskega postopka. Uredba o sodelovanju državnega tožilstva, policije in drugih pristojnih državnih organov ter institucij pri odkrivanju in pregonu storilcev kaznivih dejanj ter delovanju specializiranih in skupnih preiskovalnih skupin (Ur. l. RS, št. 83/2010) pa v 11. in 18. členu določa, da usmerjanje predkazenskega postopka od državnega tožilca med drugim zajema tudi njegovo odločitev o zavarovanju odvzema premoženjske koristi. Državni tožilec lahko usmerja tudi druge pristojne organe (s področja davkov, carin, finančnega poslovanja idr.), če oceni, da je za opravljanje vzporednih finančnih preiskav in podajo predloga za začasno zavarovanje zahtevka za odvzem premoženjske koristi potrebno usmerjeno sodelovanje državnih organov. Uredba v 23. členu

opredeljuje, kdaj policija ali drugi organi posredujejo tožilstvu pobudo za začasno zavarovanje zahtevka za odvzem premoženjske koristi.

ZKP v 164. členu določa, da lahko policija pred začetkom sodne preiskave zaseže predmete po 220. členu tega zakona, če bi bilo nevarno odlašati. Zasežejo se predmeti, ki se morajo vzeti po Kazenskem zakoniku (Ur. l. RS, št. 50/2012-UPB2, 54/2015, v nadaljevanju KZ-1) ali ki utegnejo biti dokaz v kazenskem postopku. Začasno zavarovanje zahtevka za odvzem premoženjske koristi opredeljujejo člani od 502 do 502.e ZKP. V 502. členu tega zakona je določeno, da sodišče na predlog državnega tožilca odredi začasno zavarovanje zahtevka za odvzem premoženjske koristi, ko obstaja nevarnost, da bi obdolženec, sam ali z drugimi osebami, to korist uporabil za nova kazniva dejanja ali da bi jo skrtil, odtujil ali uničil in s tem onemogočil ali otežil njen odvzem po končanem kazenskem postopku. Sodišče lahko odredi zavarovanje tudi v predkazenskem postopku, če obstajajo utemeljeni razlogi za sum, da je bilo storjeno kaznivo dejanje, s katerim je bila pridobljena premoženjska korist. Zavarovanje se lahko odredi zoper obdolženca, osumljenca, prejemnika premoženjske koristi ali druge osebe, na katere je bila korist prenesena.

Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma (Ur. l. RS, št. 60/2007, 19/2010, 77/2011, 108/12-ZIS-E, 19/2014) v 57. členu določa, da lahko Urad RS za preprečevanje denarja začasno, največ za 72 ur, ustavi transakcijo, če obstajajo utemeljeni razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma. Urad o tem obvesti policijo in državno tožilstvo, ki morata najpozneje v 72 urah od začasne ustavitve transakcije ukrepati (Ministrstvo za finance RS, 2016).

Odvzem predmetov je eden od varnostnih ukrepov po 69. členu ZKP. Predmeti za storitev kaznivega dejanja ali tisti, ki so nastali s kaznivim dejanjem, se lahko vzamejo, če so last storilca. Predmeti se lahko zaradi razlogov morale ali splošne varnosti vzamejo tudi, če niso storilčeva last. Z zakonom se sme določiti obvezen odvzem predmetov, tudi če niso storilčeva last, opredeljuje 73. člen ZKP. Sodišče v sodbi, s katero spozna obtoženca za krivega, izreče odločbo o varnostnih ukrepih, določa 359. člen ZKP. Bele (2001, str. 519) opozarja, da je treba ločevati odvzem predmeta, nastalega s kaznivim dejanjem, od odvzema premoženjske koristi, ki je pridobljena s kaznivim dejanjem.

Premoženjske koristi, ki je pridobljena s kaznivim dejanjem, ne more nihče obdržati. Korist se odvzame s sodno odločbo v sodbi, s katero je ugotovljeno kaznivo dejanje. Storilcu ali drugemu prejemniku koristi se odvzamejo denar, dragocenosti in druge vrste premoženjske koristi, če pa tega ni mogoče odvzeti, se mu odvzame drugo premoženje v višini premoženjske koristi. Če niti premoženjske koristi niti drugega premoženja ni mogoče odvzeti, se storilcu ali drugemu prejemniku naloži, da mora plačati denarni znesek v višini premoženjske koristi. Premoženjska korist se lahko odvzame osebami, na katere je prenesena brezplačno ali za plačilo, ki ne ustreza dejanski vrednosti, če so vedele ali bi morale vedeti, da je pridobljena s kaznivim dejanjem. Odvzame se tudi premoženjska korist, ki je prenesena na

bližnje sorodnike storilca kaznivega dejanja ali če je zaradi onemogočanja odvzema na te osebe preneseno kakšno drugo storilčevo premoženje, razen če so zanj plačali dejansko vrednost. Odvzame se tudi premoženjska korist, ki je pridobljena pravni osebi, prav tako pa tudi premoženjska korist ali premoženje, ki ustreza višini premoženjske koristi, če je na pravno osebo preneseno brezplačno ali za plačilo, ki ne ustreza dejanski vrednosti. Premoženjska korist ali premoženje, ki ga je s kaznivim dejanjem pridobila ali z njim razpolaga kriminalna združba, se odvzame. Storilcu, ki je storil kaznivo dejanje v taki združbi, se odvzame tudi premoženje, za katero sodišče ugotovi, da izhaja iz kriminalnih dejavnosti, ki jih je storil v združbi (74., 75., 77., 77.a in 224. člen KZ-1; 359. člen ZKP).

Če se kazenski postopek ne konča s sodbo, s katero se obdolženec spozna za krivega, se vzamejo predmeti, ki se po KZ-1 smejo ali morajo vzeti, če je nevarno, da bi bili uporabljeni za kaznivo dejanje ali če to zahtevajo razlogi morale ali splošna varnost. Sklep o odvzemu tovrstnih predmetov izda sodišče tudi, če v obsodilni sodbi manjka taka odločba (498. člen ZKP). Denar ali premoženje nezakonitega izvora iz pranja denarja in dana ali sprejeta podkupnina iz določenih korupcijskih kaznivih dejanj (nedovoljeno sprejemanje daril, nedovoljeno dajanje daril, jemanje podkupnine, dajanje podkupnine idr.) se odvzamejo tudi, ko se kazenski postopek ne konča z obsodbo, če so dokazani zakonski znaki kaznivega pranja denarja, ki kažejo, da denar ali premoženje izvirata iz kaznivih dejanj, ali zakonski znaki korupcijskih kaznivih dejanj, ki kažejo, da je bila dana ali sprejeta nagrada, darilo, podkupnina ali kakšna druga premoženjska korist (498.a člen ZKP).

Namen Zakona o odvzemu premoženja nezakonitega izvora (Ur. l. RS, št. 91/2011, 25/2014, v nadaljevanju ZOPNI) je preprečevanje pridobivanja in uporabe premoženja nezakonitega izvora. Pridobivanje premoženja na zakonit način se varuje z odvzemom premoženja tistim, ki so ga pridobili na nezakonit način ali z brezplačnim prenosom ali za plačilo, ki ne ustreza dejanski vrednosti. Finančna preiskava se izpelje, če se v predkazenskem ali kazenskem postopku pokažejo razlogi za sum, da posamezne osebe razpolagajo s premoženjem nezakonitega izvora v skupni vrednosti preko 50.000 evrov. Premoženje je nezakonitega izvora, če ni dokaza, da je pridobljeno na zakonit način. Pri tem mora biti podano očitno nesorazmerje med obsegom premoženja in dohodki, zmanjšanimi za davke in prispevke, ki jih je oseba plačala v obdobju, v katerem je bilo premoženje pridobljeno. Finančno preiskavo vodi državno tožilstvo, ki je pristojno za predkazenski ali kazenski postopek zaradi kataloškega, v ZOPNI določenega kaznivega dejanja. Specializirano državno tožilstvo RS zastopa Republiko Slovenijo kot tožečo stranko v postopku za odvzem premoženja nezakonitega izvora. V postopku začasnega zavarovanja odvzema in začasnega odvzema premoženja odloča sodišče, ki je pristojno za odločanje v predkazenskem ali kazenskem postopku, v postopku za odvzem premoženja nezakonitega izvora pa odloča Okrožno sodišče v Ljubljani (2., 3., 5. in 7. člen ZOPNI).

Finančno preiskavo odredi državni tožilec, ko se v predkazenskem ali kazenskem postopku ugotovi, da so ali so bili podani razlogi za sum, da je osumljenec, obdolženec ali zapustnik

storil kataloško kaznivo dejanje, npr. terorizma, trgovine z ljudmi, jemanja podkupnine, dajanja podkupnine. Poleg tega je pogoj še, da ima v lasti, posesti ali uporabi premoženje, za katerega obstajajo razlogi za sum, da je nezakonitega izvora in da ne predstavlja premoženjske koristi, pridobljene s kataloškim kaznivim dejanjem. V finančni preiskavi se lahko uporabijo ukrepi po ZKP za pridobitev podatkov in dokazov za zavarovanje zahtevka za odvzem premoženjske koristi. Državni tožilec o uvedbi finančne preiskave obvesti vodjo državnega tožilstva, ki ustanovi finančno preiskovalno skupino. V skupini, ki jo vodi državni tožilec, sodelujejo še predstavniki policije in drugih organov. Sodišče na predlog državnega tožilca odredi začasno zavarovanje odvzema premoženja nezakonitega izvora, če je bilo v predkazenskem ali kazenskem postopku ugotovljeno, da so ali so bili podani utemeljeni razlogi za sum, da je osumljenec, obdolženec, obstojenec ali zapustnik storil kataloško kaznivo dejanje, da iz podatkov finančne preiskave izhaja očitno nesorazmerje med dohodki in vrednostjo premoženja, ki ga ima v lasti, da obstaja nevarnost, da bi lastnik to premoženje uporabil za kriminalno dejavnost ali ga skril, odtujil ali uničil, in da premoženje ni predmet zavarovanja odvzema premoženjske koristi po ZKP. Sodišče lahko na predlog državnega tožilca odredi tudi začasen odvzem premoženja nezakonitega izvora. Pravda za odvzem premoženja nezakonitega izvora se začne s tožbo, ki jo tožeča stranka vloži zoper lastnika. Če sodišče v sodbi ugotovi tožbenemu zahtevku in ugotovi, da je premoženje nezakonitega izvora, ga odvzame lastniku. Premoženje s pravnomočno sodbo postane last Republike Slovenije (10., 12., 14., 20., 24., 26. in 34. člen ZOPNI).

Zakon o davčnem postopku (Ur. l. RS, št. 13/2011-UPB4, 32/2012, 94/2012, 101/2013-ZDavNep, 111/2013, 25/2014-ZFU, 40/2014-ZIN-B, 90/2014, 91/2015) v 68.a členu ureja cenitveni davčni postopek, s katerim davčni organ ugotovi predmet obdavčitve, kadar oseba razpolaga s premoženjem in sredstvi za privatno potrošnjo, ki precej presegajo napovedane dohodke. Davčni organ je s temi podatki lahko seznanjen tudi na drugačen način. Pravna podlaga in vrsta nenapovedanih dohodkov nista pomembna za odmero davka, saj gre za zakonsko domnevo, da ugotovljena razlika izhaja iz nepojasnjenih dohodkov določenega obdobja, navaja Davčna uprava Republike Slovenije (Računovodstvo.net, 2014, str. 1).

Mednarodne pogodbe, pravni red EU in nacionalna zakonodaja so podlaga za izvajanje mednarodne pravne pomoči v civilnih in kazenskih postopkih. Sektor za mednarodno pravno pomoč v okviru pravosodnega ministrstva je posrednik med domačimi in tujimi pravosodnimi organi pri pridobivanju dokazov v civilnih in kazenskih zadevah (Ministrstvo za pravosodje RS, 2016).

MONEYVAL (2010a, str. 5, 9) navaja, da sta zaseg in odvzem premoženja v slovenskem pravnem redu celovito urejena. Zakonodaja omogoča odvzem vseh oblik predmetov za storitev kaznivih dejanj. Odvzem je mogoč tudi v primeru, ko obsodba ni mogoča. Pomanjkanje statističnih podatkov onemogoča oceno o učinkovitosti ureditve. MONEYVAL (2013, str. 8–9, 17–18) pa omenja, da je Slovenija od 2009. naredila pozitivne korake za odpravo pomanjkljivosti v povezavi s 3. priporočilom FATF o odvzemu premoženja.

Slovenija je sprejela nove predpise, ki služijo odkrivanju in odvzemu premoženja, kot so ZOPNI, Uredba o evidencah na področju odvzema premoženja nezakonitega izvora (Ur. l. RS, št. 24/2012 in 43/2012), Uredba o postopkih hrambe, upravljanja in prodaje premoženja nezakonitega izvora (Ur. l. RS, št. 43/2012) idr.

Vrhovno državno tožilstvo RS (2014, str. 127, 129–130) ugotavlja, da so bila v kazenskih postopkih v 2014. odrejena zavarovanja v 160 kazenskih zadevah, v katerih je bil znesek zavarovane protipravne premoženjske koristi več kot 495 milijonov evrov. Zavarovanja so bila odrejena še v 140 drugih postopkih. Odvzemi premoženjske koristi so bili izrečeni v 66 sodbah v skupni vrednosti približno 12 milijonov evrov. Po ZOPNI je bila v 2014. odrejena finančna preiskava v 4 zadevah skupno zoper 14 oseb. Predlog za začasno zavarovanje je bil podan v 3 zadevah zoper 7 oseb. Civilna tožba zaradi odvzema premoženja nezakonitega izvora je bila vložena v 2 zadevah zoper 6 fizičnih in 2 pravni osebi. V 2014. je bila končana prva pravda za odvzem premoženja, v kateri je sodišče izdalo sodbo, s katero je toženi stranki naložilo plačilo več kot 309.000 evrov. Tožba je bila vložena zaradi neupravičenega prometa s prepovedanimi drogami. V 2014. sta bili vloženi še 2 tožbi zoper 6 fizičnih in 2 pravni osebi v skupni višini več kot 8,8 milijona evrov.

Vrhovno državno tožilstvo RS (2014, str. 129) še navaja potrebne ukrepe na področju odvzema premoženjske koristi v prihodnje, kot so celovita ureditev razširjenega in nekazenskega odvzema, ustanovitev in zagon urada za odkrivanje, sledenje in zavarovanje odvzema ter urada za upravljanje in razpolaganje z zavarovanim in odvzetim premoženjem, sistemska ureditev sodelovanja med organi, ureditev finančne preiskave v predkazenskem in kazenskem postopku, ureditev izvrševanja sodb ter mednarodnega sodelovanja.

Na Ustavno sodišče RS je bilo v preteklih letih vloženi več pobud za začetek postopkov za oceno ustavnosti ZOPNI. Ustavno sodišče je 3. 12. 2015 odločilo, da je 2. odstavek 28. člena ZOPNI v neskladju z Ustavo RS. Sodišče mora v postopkih začasnega zavarovanja in začasnega odvzema premoženja toženim strankam dati dodaten rok 22 dni za ugovor (Ustavno sodišče RS, 2015, str. 1).

4 PRAVNA UREDITEV V EVROPSKIH DRŽAVAH ZUNAJ EVROPSKE UNIJE (EU)

4.1 Makedonija

Državni tožilec za učinkovit kazenski pregon usmerja predhodno preiskavo ob sodelovanju s pravosodno policijo – policisti Ministrstva za notranje zadeve, pripadniki Finančne policije in pooblaščenimi uradnimi osebami iz Carinske uprave. Tožilec lahko izvrši ukrepe, ki so potrebni za odkritje kaznivih dejanj ter odkritje in pregon storilcev kaznivih dejanj, ki so v pristojnosti omenjenih organov. Policija, Finančna policija in Carinska uprava po uradni dolžnosti, na zahtevo tožilca ali sodišča, odkrivajo in preiskujejo kazniva dejanja,

preprečujejo posledice kaznivih dejanj, prijemajo storilce, zavarujejo dokaze in izvajajo druge ukrepe, ki so koristni za neovirano kriminalistično preiskavo. V preiskavi tudi iščejo premoženje, predmete in premoženjsko korist, pridobljene s kaznivim dejanjem. Finančna policija je preiskovalni organ v sestavi finančnega ministrstva, ki odkriva in preiskuje kazniva dejanja pranja denarja in druge premoženjske koristi, nedovoljene trgovine, tihotapstva, davčnih utaj in druga kazniva dejanja, ki so povzročila znatno premoženjsko korist. Carina pa poleg nekaterih omenjenih obravnava tudi proizvodnjo in prodajo škodljivih zdravil ali hrane, proizvodnjo in prodajo prepovedanih drog, carinske goljufije, nedovoljeno posest in trgovino z orožjem, trgovino z ljudmi in druga, določajo 21., 41., 46., 47. in 276. člen Criminal Procedure Law (Organization for Security and Co-operation in Europe Mission to Skopje, 2010, v nadaljevanju Kazenski procesni zakon). V 2008. je bil sprejet Law on Management of Confiscated Property, Property Gained and Objects Confiscated in Criminal and Misdemeanour Procedures (Zakon o upravljanju z odvzetim premoženjem v kazenskih in prekrškovnih postopkih), s katerim je bila ustanovljena Agencija za upravljanje odvzetega premoženja, ki upravlja in razpolaga z začasno zaseženim in odvzetim premoženjem, premoženjsko koristjo ter predmeti iz kazenskih in prekrškovnih postopkov (MONEYVAL, 2008, str. 84, 2011a, str. 14).

Začasno se lahko zasežejo predmeti, ki se morajo odvzeti po določbah Criminal Code of Republic of Macedonia (1996, marec 2004, junij 2006, januar 2008, september 2009, v nadaljevanju Kazenski zakonik), in predmeti, ki nastopajo kot dokaz v kazenskem postopku. Sodišče izda odredbo za zaseg na predlog pravosodne policije ali tožilca. Začasni ukrepi se lahko odredijo kmalu po začetku kriminalistične preiskave zoper konkretno osebo in lahko trajajo do konca kazenskega postopka. Pravosodna policija lahko glede nevarnosti odlašanja začasno zaseže predmete, a mora o tem nemudoma obvestiti tožilstvo, ukrep pa mora potrditi sodišče. Zaseženi predmeti se predajo tožilcu, sodišču ali organu, pristojnemu za hrambo. Med predmete, ki se lahko zasežejo, ne sodita premoženje in premoženjska korist iz kaznivega dejanja, temveč predmeti, ki so bili namenjeni za uporabo ali uporabljeni pri storitvi kaznivega dejanja, in predmeti, ki se morajo obvezno odvzeti po določbah posameznih kaznivih dejanj (MONEYVAL, 2014, str. 67–68; 194., 202. in 294. člen Kazenskega procesnega zakona; 100-a člen Kazenskega zakonika).

V 196. členu Kazenski procesni zakon določa, da se lahko začasno in brez sodne odredbe zasežejo predmeti, ki se morajo vzeti kot dokaz ali po določbah Kazenskega zakonika, če obstajata nevarnost odlašanja in utemeljen razlog za sum, da so povezani s kaznivim dejanjem. V 202. členu tega zakona pa je opredeljeno, da lahko sodišče na predlog tožilca kadarkoli v postopku odredi začasni zaseg premoženja ali predmetov, ki morajo biti zaseženi po določbah Kazenskega zakonika ali odvzeti, da se prepreči uporaba, prenos ali razpolaganje z njimi. MONEYVAL (2014, str. 68) ugotavlja, da sta 196. in 202. člen vsebinsko neusklajena.

36. člen Law on Money Laundering Prevention and other criminal proceeds and Financing Terrorism (4/2008, 57/2010, 35/2011, Zakon o preprečevanju pranja denarja in druge

premoženjske koristi ter financiranja terorizma) določa, da lahko Urad za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma v primeru suma dejanj s pravno naravo pranja denarja ali financiranja terorizma predlaga tožilstvu začasni odlog izvršitve transakcije zaradi uvedbe začasnih ukrepov. Začasni odlog lahko traja najkasneje do sodne odločitve, ki mora biti sprejeta v 72 urah (MONEYVAL, 2011b, str. 19).

Odvzem premoženjske koristi in premoženja ureja Kazenski procesni zakon, ki določa, da sodišče odvzame premoženjsko korist obtožencu s pravnomočno kazensko obsodbo. Sodišče mora v njej navesti, katero premoženje, predmet ali denarno vrednost se odvzame. Sodba o odvzemu se lahko posreduje tudi tretji osebi, na katero je bila premoženjska korist prenesena, ali odgovorni osebi pravne osebe, če sodišče odloči, da se taka premoženjska korist oz. premoženje odvzameta. V kazenskem postopku se mora ugotoviti obseg premoženja in premoženjske koristi, ki izvirata iz kaznivega dejanja. Tožilec zato zbira dokaze, preverja pomembne okoliščine in predlaga potrebne ukrepe. Lahko tudi zahteva potrebne informacije od državnih organov, finančnih institucij ter drugih pravnih in fizičnih oseb (MONEYVAL, 2014, str. 62, 64; 530., 532. in 536. člen Kazenskega procesnega zakona).

Odvzem premoženja v kazenskem materialnem pravu urejajo splošne določbe v členih od 97 do 100-a Kazenskega zakonika in dopolnjujejo posebne. Primer za to je kaznivo dejanje pranja denarja, opredeljeno v 273. členu tega zakonika, ki določa, da se odvzame premoženjska korist ali drugo premoženje enake vrednosti, če premoženjske koristi ni mogoče odvzeti. Podlago in način odvzema premoženjske koristi določata 97. in 1. odstavek 98. člena tega zakonika. Odvzem premoženjske koristi je obvezen ukrep, saj nihče ne more obdržati neposredne ali posredne premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem. Premoženjska korist, med katero sodijo denar, vredni premični in nepremični predmeti, materialno, nematerialno in drugo premoženje, se storilcu odvzame s sodbo, s katero je bila potrjena storitev kaznivega dejanja. Če odvzem premoženjske koristi v celoti ali deloma ni mogoč, se storilcu odvzame drugo premoženje enake vrednosti. 2. in 3. odstavek 98. člena tega zakonika opredeljujeta, da se tudi tretjim osebam odvzameta neposredna in posredna premoženjska korist, ki so ju pridobile s storilčevo izvršitvijo kaznivega dejanja. Pridobitev premoženjske koristi na ta način je kazniva, zato mora biti izvršen odvzem. Neposredna in posredna premoženjska korist se odvzameta tudi storilčevim družinskim članom, na katere je bila prenesena, če je očitno, da za njeno vrednost niso zagotovili nadomestila oz. jo plačali ali tega ne morejo dokazati. Tretje osebe so v takih primerih v skladu s 531. členom Kazenskega procesnega zakona vabljeni na sodišče, da predstavijo svoje dokaze v povezavi s premoženjem in premoženjsko koristjo. V 97-a členu Kazenskega zakonika je določeno, da se storilcu odvzame tudi posredna premoženjska korist, in sicer premoženje, v katerega je bila premoženjska korist preoblikovana, nadalje zakonito premoženje, s katerim je bila premoženjska korist v celoti ali delno pomešana, ter dohodek, ki izvira iz premoženjske koristi ali tega premoženja (MONEYVAL, 2014, str. 62–64, 70–71).

96-m člen Kazenskega zakonika določa, da se členi od 97 do 100 tega zakonika uporabljajo tudi za odvzem premoženja in premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, ki ga je izvršila pravna oseba. Če premoženje ali premoženjska korist ne moreta biti odvzeta pravni osebi, ker je prenehala obstajati, potem imajo njeni pravni nasledniki, če jih ni, pa ustanovitelji, obveznost, da plačajo vrednost v višini premoženjske koristi. Zoper pravne osebe se lahko uporabi tudi določba 100-a člena, ki sicer opredeljuje odvzem predmetov za storitev kaznivega dejanja. Storilcu se odvzamejo predmeti, ki so bili namenjeni za uporabo ali uporabljeni pri storitvi kaznivega dejanja, če to zahtevajo razlogi javne varnosti, zdravja ljudi ali morale. Odvzamejo se lahko tudi predmeti, ki bi lahko bili uporabljeni pri storitvi novega kaznivega dejanja. Predmeti, last tretje osebe, se ne morejo odvzeti, razen če je vedela ali bi lahko vedela, da so bili predmeti namenjeni za uporabo ali uporabljeni pri storitvi kaznivega dejanja. 100-a člen ima pomanjkljivosti zaradi nejasnih pogojev za izvedbo in diskrecijske narave odvzema, ki je prepuščen sodišču, tudi če tožilstvo dokaže obstoj omenjenih razlogov. Te omejitve so nepotrebne in lahko vplivajo na učinkovitost izvedbe ukrepa. Opredelitve določenih kaznivih dejanj tudi predvidevajo obvezen odvzem brez dodatnih pogojev in omejitev, npr. premoženja za proizvodnjo in transport prepovedanih drog, predmetov in sredstev za storitev kaznivega dejanja terorizma ali denarja ter premoženja za financiranje terorizma (215., 394-a in 394-c člen Kazenskega zakonika). V primeru pranja denarja je odvzem premoženjske koristi v skladu z 273. členom tega zakonika obvezen, za predmete za storitev pranja denarja pa odvzem zaradi diskrecijske pravice sodišča ni obvezen in morajo biti zanj izpolnjeni pogoji po 100-a členu. Tako je tudi odvzem premoženja enake vrednosti obvezen za premoženjsko korist, ni pa možen v primeru predmetov za storitev kaznivega dejanja, ugotavlja MONEYVAL (2008, str. 61, 2014, str. 64–66).

Nekazenski odvzem premoženja določata 3. odstavek 97. člena Kazenskega zakonika za premoženjsko korist in 100-a člen tega zakonika za predmete za storitev kaznivega dejanja. Kazenski procesni zakon v 529. členu opredeljuje, da morajo biti predmeti in premoženje odvzeti tudi, če kazenski postopek ni zaključen s sodbo, s katero je obtoženec spoznan za krivega, ali če kazenskega postopka ni mogoče voditi ali je ustavljen, ker obsodba storilca ni možna zaradi pravnih ali dejanskih ovir. Sodišče mora sprejeti odločitev o odvzemu tudi v primeru, če je bil obtoženec s sodbo spoznan za krivega, pa sodišče iz kateregakoli razloga ni moglo odločiti o odvzemu. 540. člen tega zakona določa, da mora sodišče na predlog tožilca izpeljati posebni postopek za odvzem premoženja, premoženjske koristi in zaseg predmetov, če so izpolnjeni pogoji za odvzem, pa zaradi dejanskih ali pravnih ovir ni mogoče izpeljati kazenskega postopka zoper storilca kaznivega dejanja (MONEYVAL, 2014, str. 66–67).

Razširjen odvzem premoženja omogoča 98-a člen Kazenskega zakonika. Premoženje, ki je bilo pridobljeno v časovnem obdobju, ki ga določi sodišče glede na okoliščine primera, a ne daljšem od 5 let pred izrečeno obsodbo, se odvzame, če vrednost premoženja presega zakonite prihodke storilca in premoženje izvira iz pranja denarja ali kaznivega dejanja, ki ga je storilec izvršil v kriminalni združbi, in je zanj zagrožena kazen zapora 4 leta ali več, ali izvira iz kaznivih dejanj v povezavi s terorizmom, za katera je zagrožena kazen zapora 5 let ali več.

Premoženje se lahko tako odvzame tudi tretjim osebam ali družinskim članom. Obrnjeno dokazno breme je na strani obtoženca, ki mora dokazati, da je premoženje pridobil zakonito (MONEYVAL, 2014, str. 72; 533. in 534. člen Kazenskega procesnega zakona).

Mednarodna pravna pomoč v skladu s 15. členom Law on International Cooperation in Criminal Matters (124/2010, Zakon o mednarodnem sodelovanju v kazenskih zadevah) obsega tudi zavarovanje in odvzem premoženja ter premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem (UNODC, 2015a, str. 272–273). Sodišča imajo osrednjo vlogo pri mednarodni pravni pomoči, ko izdajo zahtevo drugi državi ali ko izvršujejo zahtevo druge države. Če sodišče ugotovi, da je v tujini premoženje, ki mora biti odvzeto, potem lahko izda zahtevo za mednarodno pravno pomoč. V skladu z mednarodnimi sporazumi pa je lahko odvzeto premoženje tudi vrnjeno drugi državi (MONEYVAL, 2014, str. 17; 97. člen Kazenskega zakonika; 532. člen Kazenskega procesnega zakona).

MONEYVAL (2008, str. 71) ugotavlja, da je ureditev odvzema premoženja preveč zapletena, kar lahko ovira učinkovito uporabo. To velja predvsem začasne ukrepe, saj noben izmed njih ni pravilno zakonsko opredeljen, pa tudi v praksi so redko izvršeni. Odvzem predmetov za storitev kaznivega dejanja je v večini primerov posledica diskrecijske odločitve.

MONEYVAL (2008, str. 56) še omenja, da so imeli ocenjevalci MONEYVAL v letu 2007 težave pri analiziranju vsebine določb, ki so se nanašale na odvzem in začasno zavarovanje premoženja, v angleških prevodih takrat veljavnega Kazenskega zakonika in Kazenskega procesnega zakona, predvsem zaradi nedosledne uporabe pravnih pojmov. Pojma za odvzem (angl. *confiscation*) in začasno zavarovanje oz. zaseg (angl. *seizure*) sta bila uporabljena menjaje in ne glede na vrsto ukrepa. Izvirna vsebina zakonov v makedonskem jeziku je bila še bolj nedosledna, saj je povsem naključno uporabljala 4 različne pravne pojme (maked. *konfiskacija, odzemanje, plenuvanje, zaplenuvanje*), pri čemer je lahko en pojem pomenil trajen in začasen ukrep. Tudi nacionalni organi niso bili prepričani o obsegu in medsebojni povezanosti zadevnih določb zaradi zapletene pravne strukture.

MONEYVAL (2014, str. 61, 76–77) navaja, da se ureditev ukrepov za začasno zavarovanje in odvzem premoženja ni bistveno spremenila od ocenjevanja v 2007. Zapletenost obstoječe ureditve je še dodatno povečala uvedba razširjenega odvzema, še naprej pa ostaja težava diskrecijski odvzem predmetov za storitev kaznivega dejanja ali njihove enake vrednosti. Ne glede na nedoslednosti v terminologiji pravnih pojmov pa zakoni ne povzročajo težav pri uporabi, saj so jih nacionalni organi večkrat učinkovito uporabili v praksi.

MONEYVAL (2014, str. 73–75) ugotavlja, da iz statističnih podatkov tožilstva izhaja, da so začasni ukrepi in odvzem premoženja rutinsko in uspešno uporabljeni v praksi v primerih pranja denarja. V 2012. so zamrznili 713 m² stanovanj in 25.122 m² zemljišč, zasegli 9 vozil ter odvzeli 12,4 milijona evrov in 5385 m² zemljišč. Ti podatki kažejo, da se ukrepi uspešno uporabljajo v praksi ne glede na zapleteno pravno ureditev, različna pravila za odvzem

premoženjske koristi in predmetov za storitev kaznivih dejanj ter nepravilno pravno terminologijo. MONEYVAL še navaja, da iz dodatnih statističnih podatkov izhaja, da so v 2012. sodišča odvzela 5,1 milijona evrov, 2394 m² zemljišč in 49 vozil, kar kaže na učinkovit odvzem premoženja tudi v primeru drugih kaznivih dejanj, s katerimi je bila pridobljena premoženjska korist, kot so npr. trgovina z ljudmi, tihotapljenje ilegalnih migrantov, proizvodnja in trgovina s prepovedanimi drogami ali orožjem, izsiljevanja in korupcijska kazniva dejanja. Tako kot za 2012. kažejo statistični podatki podobne rezultate tudi za celotno obdobje 2008–2013. MONEYVAL (2011a, str. 149–150) omenja 7 preiskav, v katerih so maja in avgusta 2010 odvzeli nepremičnine, gotovino in vrednostne papirje v vrednosti 20 milijonov evrov. V eni izmed preiskav proizvodnje in distribucije ponarejenih cigaret so odvzeli milijon ameriških dolarjev in 11,8 milijona evrov premoženjske koristi.

4.2 Norveška

Generalni državni tožilec odloča, kdo je pristojen za vodenje preiskav in skrbi, da preiskave in pregon kaznivih dejanj potekajo strokovno. Policija ima 7 (stalnih) specializiranih enot, ki so umeščene v Nacionalni policijski direktorat. Nekateri od njih imajo tudi tožilska pooblastila in lahko preganjajo kazniva dejanja. National Authority for Investigation and Prosecution of Economic and Environmental Crime (Nacionalni urad za preiskovanje in preganjanje gospodarskega in okoljskega kriminala, v nadaljevanju ØKOKRIM) je ena od teh enot, ki je specializirana za obravnavo zahtevnega gospodarskega kriminala. V ØKOKRIM je 8 specializiranih skupin, med njimi je tudi multidisciplinarna skupina, pristojna za preiskavo primerov odvzema premoženja in pomoč policijskim upravam v tej zvezi. Državno tožilstvo usmerja finančne preiskave, ki jih izvajajo specializirane enote iz Nacionalnega policijskega direktorata in skupine za preiskovanje gospodarskega kriminala iz policijskih uprav, kjer so bila kazniva dejanja storjena. Vse te enote so pristojne za identifikacijo, sledenje in predlaganje zamrznitve ali zasega premoženja, ki mora biti odvzeto, in premoženja, za katerega obstaja sum, da gre za premoženjsko korist iz kaznivega dejanja. National Collection Agency (Nacionalna agencija za izterjave) sodi pod finančno ministrstvo in se ukvarja z izvršitvijo odredb kot civilnih terjatev za odvzem denarne vrednosti premoženja (ne konkretnega premoženja). Z agencijo ne sodelujeta samo policija in tožilstvo, temveč 32 vladnih organov. Med organi kazenskega pregona in agencijo ni usklajenega delovanja, kar onemogoča sledljivost med zaseženim premoženjem, odredbami za odvzem premoženja in dejansko odvzetim premoženjem (FATF, 2014b, str. 63, 143–144, 199).

Zamrznitev in zaseg sta začasna ukrepa za zavarovanje premoženja, ki sta določena v 202.d, 202.e in 203. členu The Criminal Procedure Act (Ministry of Justice and the Police Norway, 2006, Zakon o kazenskem postopku). Z zamrznitvijo, ki jo predlagata policija ali tožilec, se preprečuje osumljencu ali tretji osebi, da bi razpolagala s premoženjem (ohrani posest), za katerega obstaja sum, da je povezano s terorizmom ali financiranjem terorizma. Zamrznitev potrdi sodišče, ki tudi določi čas, v katerem je premoženje zamrznjeno. Zasežejo se lahko predmeti, ki služijo kot dokaz v postopku za čas do pravnomočnosti sodbe. Prav tako se lahko zasežejo predmeti, ki se morajo odvzeti, pri čemer gre za zavarovanje točno določenega (in ne

vsega) premoženja. Z zasegom premoženja se osumljencu ali tretji osebi preprečujejo prenos, razpolaganje ali odtujitev (nima ga več v posesti), velikokrat pa je zaseg tudi kombiniran z zamrznitvijo. Primer za to sta zaseg in zamrznitev vrednostnih papirjev ali denarja, ki ostanejo na računih, a z njimi ni mogoče razpolagati. Zaseg praviloma predlaga tožilec. Izvrši ga lahko tudi policija v primeru aretacije, preiskave ali kadar obstaja nevarnost odlašanja, a mora o tem takoj obvestiti tožilca, da ga potrdi. Vedno pa se zaseg opravi brez predhodnega obveščanja osumljenca ali tretje osebe (FATF, 2005a, str. 38–39).

V določenih primerih lahko ØKOKRIM v skladu z določbami členov od 17 do 19 Money Laundering Act (The Financial Supervisory Authority of Norway, 2009, Zakon o preprečevanju pranja denarja) odredi, da se transakcija ne izvede, če obstaja sum, da je povezana s premoženjsko koristjo ali kaznivimi dejanji, ki jih določajo 147.a, 147.b ali 147.c člen The General Civil Penal Code (Ministry of Justice and the Police Norway, 2005, v nadaljevanju Kazenski zakonik). Gre za določena kazniva dejanja, kot so npr. ugrabitev, povzročitev nevarnosti z jedrskimi snovmi, zastrupitev vodnih virov, ki postanejo teroristična dejanja, če so izvršena zaradi ogrožanja vitalnih interesov, ustrahovanja ljudi ali izsiljevanja državnih organov.

Odvzem premoženjske koristi iz kaznivega dejanja (ali premoženja ustrezne vrednosti) je obvezen in vključuje katerokoli premoženje, dobiček ali drugo korist, ki neposredno ali posredno izvira iz premoženjske koristi kaznivega dejanja katerekoli vrste. Tožilstvo mora z gotovostjo dokazati, da premoženjska korist izvira iz določenega kaznivega dejanja, o odvzemu pa s sodbo odloči sodišče. Če vrednost premoženjske koristi ne more biti ugotovljena, jo sodišče oceni. Breme dokazovanja je potem blažje, saj zadostuje civilni dokazni standard. Premoženje je lahko odvzeto tudi, če storilec ne more biti kaznovan za storitev kaznivega dejanja, npr. ker ni dopolnil 15 let starosti ali je kaznivo dejanje izvršil v času posebnega zdravstvenega stanja, pod vplivom alkohola ali drugih substanc. Sodišče lahko naredi izjemo, če bi bil odvzem nesorazmeren, ko bi storilec porabil premoženjsko korist, njegovo finančno stanje pa bi bilo slabo. Osnovno pravilo je, da se premoženjska korist odvzame storilcu, ki jo je pridobil neposredno s kaznivim dejanjem, razen če dokaže, da je prešla na drugo osebo (FATF, 2005a, str. 37–38; 34., 44., 45. in 46. člen Kazenskega zakonika; GRECO, 2004, str. 3). GRECO (Group of States against corruption) je skupina držav v boju proti korupciji.

Predmeti, ki so bili uporabljeni ali namenjeni za uporabo pri storitvi kateregakoli kaznivega dejanja ali ki izvirajo iz kaznivega dejanja, so lahko odvzeti, če to določa sankcija kaznivega dejanja. Lahko je tudi odvzeta enaka vrednost predmetov ali njen del. Predmeti ali premoženjska korist se lahko odvzamejo storilcu, naročniku ali tretjim osebam, če je storilec prenesel premoženje na njih po storitvi kaznivega dejanja in so ga prejeli kot darilo ter če so vedeli ali bi morali vedeti, da je premoženje povezano s kaznivim dejanjem. Predmet lahko služi za zavarovanje v višini vrednosti, ki mora biti odvzeta. Sodišče lahko tudi prepreči, da bi bil predmet uporabljen za storitev novih kaznivih dejanj ne glede na to, kdo je lastnik in ali je

kazensko odgovoren. Sodišče lahko odvzame zaseženo premoženje v postopku zoper storilca ali posestnika, če je lastnik neznan ali ne biva na Norveškem, če to dopuščajo okoliščine. Odvzem je tudi mogoč, če storilec ali posestnik nista znana (FATF, 2005a, str. 38–40; 35., 36., 37.a, 37.b in 37.c člen Kazenskega zakonika).

Tožilci lahko uporabijo zelo učinkovit ukrep, in sicer razširjen odvzem premoženja storilcu, ki je izvršil eno ali več resnih kaznivih dejanj, za katera je zagrožena kazen 6 ali več let zapora oz. 2 leti ali več, vrsta kaznivega dejanja pa ima lahko za posledico znatno premoženjsko korist (9750 evrov), in če je bil v zadnjih 5 letih obsojen za kaznivo dejanje, s katerim si je pridobil znatno premoženjsko korist. Razširjen odvzem je v določenih okoliščinah možen tudi zoper premoženje (ali enako vrednost) partnerja, bližnjih sorodnikov ali pravnih oseb, ki je v lasti ali pod vplivom storilca. Tožilstvo mora dokazati verjetnost, da je premoženje pridobljeno s kaznivim dejanjem storilca, zanj in za tretje osebe pa velja obratno dokazno breme, saj morajo dokazati zakonit izvor svojega premoženja. Premoženjska korist je lahko odvzeta, ne da bi bilo ugotovljeno konkretno, iz katerega kaznivega dejanja izvira, ali da bi bil storilec zanj obtožen ali obsojen. Odvzeto premoženje gre državi, lahko pa se uporabi za poplačilo zahtevkov od oškodovancev (FATF, 2014b, str. 61, 141; 34.a, 37.a in 37.d člen Kazenskega zakonika; Gray et al., 2014, str. 40).

FATF (2005a, str. 12) ugotavlja, da poteka mednarodna pravna pomoč po pravosodnem ministrstvu in policiji. Norveška prednostno obravnava zaprosila za pravno pomoč od drugih držav, pri čemer lahko mednarodna pravna pomoč obsega vrsto ukrepov. Ko druga država, ki ni podpisnica zadevnih konvencij, predlaga Norveški izvršitev odredbe za zamrznitev, zaseg ali odvzem premoženja, lahko Norveška zahtevo samo prizna, a je ne more izvršiti. Najprej se mora opraviti postopek na norveškem sodišču, v katerem se predložijo dokazi iz tuje države. To je manj učinkovito, kot če bi bila zahteva takoj realizirana, zato bi morala spremeniti svojo zakonodajo. Norveška še ni sprejela vseh potrebnih korakov, da bi to pomanjkljivost odpravila (FATF, 2009, str. 25, 2014b, str. 30). FATF (2005a, str. 155) še omenja, da bi morala imeti Norveška popolnejše statistične podatke o zahtevah za mednarodno pravno pomoč, ki jih prejme, in zagotoviti, da so pravočasno izvršene.

Norveška ima celovit sistem odvzema premoženja in dosega dobre rezultate. Število odredb za odvzem premoženja in skupna vrednost odvzetega premoženja sta se povečala. V obdobju med leti 1990 in 1995 je vrednost odvzetega premoženja znašala 18,5 milijona evrov, med leti 1997 in 2003 52,1 milijona evrov, samo v letu 2003 je bilo izdanih več kot 900 odredb za odvzem premoženja v vrednosti več kot 17 milijonov evrov (FATF, 2005a, str. 5, 27).

FATF (2005a, str. 42, 150) ugotavlja, da Norveška nadaljuje z dobrim delom na področju odvzema premoženja, pa tudi s krepitvijo ozaveščenosti v policiji o nujnosti izvajanja zasega v zgodnji fazi preiskav. Norveška bi si morala prizadevati za uvedbo dodatnih ukrepov, da bi lahko organi v posebnih primerih zasegli obtoženčevo celotno premoženje (in ne le določen del), da bi lahko sodišče naložilo obtožencu razkritje vsega njegovega premoženja in da bi

premoženje lahko organi zasegli tudi po izdaji odredbe za odvzem premoženja. Norveška mora ugotoviti vzroke, zakaj v posameznih primerih ni bila odvzeta premoženjska korist.

FATF (2014b, str. 8, 11, 16, 61–65, 140–141) navaja, da Norveška kljub učinkovitemu okviru za odvzem premoženjske koristi in dejstvu, da je to področje prednostna naloga pristojnih organov, še zmeraj nima zadovoljivih rezultatov. Poleg pomanjkanja statističnih podatkov o zasegu in zamrznitvi premoženja, tudi podatki o odvzemu premoženja kažejo na upad ukrepov v zadnjih letih, saj je malo primerov uspešnega odvzema premoženja. FATF sicer omenja primer preiskave zlorabe položaja in goljufije odgovorne osebe ladjarske družbe, v kateri je bilo v tujini v 2013. zaseženo 3,9 milijona evrov. Na splošno je težko oceniti, zakaj je sistem manj učinkovit, kot bi lahko bil, zato so izboljšave nujne. Zakonodaja se od 2005. ni spremenila, pristojni organi pa ne izkoristijo vseh možnih ukrepov učinkovito. ØKOKRIM sicer obravnava več primerov na leto, policijske uprave pa zaradi pomanjkanja sredstev in znanja manj. Policija bi morala voditi finančne preiskave pri vseh kaznivih dejanjih, kjer je motiv storitve premoženjska korist, in povečati število finančnih preiskav nad 3-letnim povprečjem. V obdobju med leti 2009 in 2013 je policija obravnavala skupno 6603 odredb za odvzem v skupni vrednosti 116,5 milijona evrov, kar pa ni znesek dejansko odvzetega premoženja. Vrednosti premičnega in nepremičnega premoženja ni v teh statističnih podatkih, saj se odvzeto premoženje, ki se proda, ne izkazuje niti v sodnih odredbah niti v statistiki policije ali agencije.

4.3 Srbija

Europol (2010, str. 23–24) navaja, da ima javno tožilstvo vodilno vlogo v fazi odkrivanja premoženja, ki izvira iz kaznivega dejanja, saj policija pod njegovim usmerjanjem opravlja finančno preiskavo. Sodišče pa ima glavno vlogo v fazi zasega in pri odločitvi o trajnem ali začasnem odvzemu premoženja.

Zakon o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog dela (Službeni glasnik Republike Srbije, št. 32/2013, v nadaljevanju Zakon o odvzemu premoženja, ki izvira iz kaznivega dejanja) v 5. členu določa, da so javni tožilec, sodišče, enota notranjega ministrstva, pristojna za finančno preiskavo, in direkcija za upravljanje odvzetega premoženja organi, ki so pristojni za odkrivanje, odvzem in upravljanje premoženja, ki izvira iz kaznivega dejanja. Preiskovalci specializirane enote notranjega ministrstva, pristojne za finančno preiskavo, po uradni dolžnosti ali odredbi javnega tožilca ali sodišča odkrivajo premoženje, ki izvira iz kaznivega dejanja, opredeljuje 6. člen tega zakona. Direkcija za upravljanje odvzetega premoženja je organ v sestavi Ministrstva za pravosodje in državno upravo, ki po uradni dolžnosti ali odredbi javnega tožilca ali sodišča upravlja z začasno in trajno odvzetim premoženjem, ki izvira iz kaznivega dejanja, s predmeti kaznivega dejanja in premoženjsko koristjo, ki je bila pridobljena s kaznivim dejanjem. Poleg tega tudi hrani, vzdržuje in prodaja premoženje ter vodi evidence o premoženju, s katerim upravlja, in sodnih postopkih, v katerih je bilo odločeno o odvzemu premoženja, opredeljujeta 8. in 9. člen tega zakona. Europol (2010, str.

27–28) omenja, da ima direkcija široka pooblastila, saj ne upravlja samo premoženja, odvzetega po tem zakonu, ampak tudi premoženje, ki je odvzeto po zadevnih določbah srbskega Kazenskega zakonika, Zakonika o kazenskem postopku ter predpisov o gospodarskih prestopkih in prekrških.

Javni tožilec uvede finančno preiskavo zoper lastnika po Zakonu o odvzemu premoženja, ki izvira iz kaznivega dejanja, na podlagi razlogov za sum, da ima znatno premoženje, ki izvira iz kaznivega dejanja in ki je v očitnem nesorazmerju z njegovimi zakonitimi prihodki. Premoženje je vsaka materialna ali nematerialna dobrina v Srbiji ali tujini, premično ali nepremično premoženje ocenjene ali neprecenljive vrednosti, prihodki ali druga korist, ki je neposredno ali posredno ustvarjena s kaznivim dejanjem, kot tudi premoženje, v katerega je korist preoblikovana ali s katerim je pomešana. V preiskavi se zbirajo dokazi o premoženju, zakonitih prihodkih in stroških osumljenca, obdolženca ali obsojenca, njegovega sotorilca, zapustnika, pravnega naslednika in tretjih (fizičnih ali pravnih) oseb, na katere je premoženje preneseno. Preiskovalci lahko za zagotavljanje dokazov opravijo hišno ali osebno preiskavo ter od državnih in drugih organov pridobivajo podatke in dokumente. Javni tožilec lahko naroči banki, da posreduje preiskovalcem podatke o stanju na osebnih in poslovnih računih. Finančna preiskava se uvede za hujša kazniva dejanja, kot so npr. organiziran kriminal, ugrabitev, distribucija pornografskega materiala in izkoriščanje otrok, hujša premoženjska in gospodarska kazniva dejanja, proizvodnja in promet s prepovedanimi drogami ter določena druga, pri katerih znaša višina premoženjske koristi več kot 1,5 milijona srbskih dinarjev (12.170 evrov) (2., 3., 17., 19., 20., 21. in 22. člen Zakona o odvzemu premoženja, ki izvira iz kaznivega dejanja).

Javni tožilec predlaga (preiskovalnemu) sodniku začasni odvzem premoženja, ko obstaja nevarnost, da bi lahko bil kasnejši odvzem premoženja otežen ali onemogočen. V primeru nevarnosti odtujitve premoženja, preden bi sodišče odločilo o predlogu, lahko javni tožilec izda odredbo o prepovedi razpolaganja s premoženjem oz. začasnem odvzemu premoženja. Začasen odvzem je možen za čas do odločitve sodišča, a ne več kot za 3 mesece. Za začasen odvzem premoženja mora poleg omenjenih pogojev obstajati utemeljen sum, da je fizična ali pravna oseba izvršila z zakonom določeno kaznivo dejanje in da obstaja utemeljen sum, da premoženje v vrednosti več kot 1,5 milijona dinarjev izvira iz kaznivega dejanja (23., 24. in 25. člen Zakona o odvzemu premoženja, ki izvira iz kaznivega dejanja).

Uprava za preprečevanje pranja denarja lahko začasno zamrzne izvršitev transakcije določene osebe za 72 ur, z možnim podaljšanjem za dodatnih 48 ur, če oceni, da obstaja utemeljen sum pranja denarja ali financiranja terorizma (Zakon o sprečavanju pranja novca i financiranja terorizma, Sl. gl. RS, št. 20/2009, 72/2009, 91/2010, 139/2014, Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma). Omejevanje razpolaganja s premoženjem zaradi preprečevanja terorizma zoper osebe, ki so na seznamu teroristov, določa Zakon o omejevanju razpolaganja imovinom u cilju sprečavanja terorizma (Sl. gl. RS, št. 29/2015, Zakon o omejevanju razpolaganja s premoženjem zaradi preprečevanja terorizma).

Storilcu se odvzamejo denar, vrednejši predmeti in druga korist, ker nihče ne more obdržati premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem. Odvzame se tudi premoženje enake vrednosti ali naloži kazen v višini premoženjske koristi. Predmeti za storitev kaznivega dejanja in predmeti, ki so nastali s kaznivim dejanjem, se odvzamejo, če obstaja nevarnost, da bi lahko bili ponovno uporabljeni za storitev kaznivega dejanja ali zaradi zaščite javne varnosti ali morale (87., 91. in 92. člen Krivičnog zakonika, Sl. gl. RS, št. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, v nadaljevanju Kazenski zakonik). Sodišče v kazenskem postopku po uradni dolžnosti ugotavlja višino premoženjske koristi, ki je pridobljena s kaznivim dejanjem, tudi zoper tretje osebe. Odvzame jo s pravnomočno obsodbo, predhodno pa lahko uporabi tudi začasne ukrepe (538., 539., 540. in 541. člen Zakonika o krivičnom postopku, Sl. gl. RS, št. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, v nadaljevanju Zakonik o kazenskem postopku).

Javni tožilec vloži zahtevo za trajni odvzem premoženja v 3 mesecih od pravnomočnosti sodbe, s katero je potrjena storitev kaznivega dejanja, določenega z zakonom. Sodišče lahko po opravljenem naroku odvzame premoženje, ki ga v nadaljevanju prevzame direkcija (38., 44. in 46. člen Zakona o odvzemu premoženja, ki izvira iz kaznivega dejanja).

Zavarovanje in odvzem premoženja, ki izvira iz kaznivega dejanja, sta mogoča na podlagi mednarodne pravne pomoči v skladu z določbami Zakonika o kazenskem postopku, navaja Europol (2010, str. 17). Mednarodno sodelovanje obsega nudenje pomoči pri odkrivanju, prepovedi razpolaganja in začasnem ali trajnem odvzemu premoženja. Javno tožilstvo, sodišče in direkcija v tem postopku sodelujejo na podlagi zakonskih določb o mednarodni pravni pomoči in mednarodnih sporazumov (9., 64. in 65. člen Zakona o odvzemu premoženja, ki izvira iz kaznivega dejanja).

MONEYVAL (2009, str. 6–8) navaja, da je Srbija od 2003. naprej sprejela številne izboljšave svoje zakonske ureditve. V 2008. je sprejela nov Zakon o odvzemu premoženja, ki izvira iz kaznivega dejanja, pa tudi spremembe kazenske procesne zakonodaje v povezavi z odvzemom premoženja. Med 2007. in 2008. je dosegla 5 sodb za zlorabo položaja in pranje denarja, pri čemer je bila v vseh primerih odvzeta premoženjska korist.

Pomanjkanje statističnih podatkov onemogoča oceno o učinkovitosti sicer zapletene ureditve odvzema premoženja, ki se redko izvede v praksi. Iz podatkov notranjega ministrstva izhaja, da so med 2006. in 2008. zasegli skupno 470.987 evrov v 78 primerih pranja denarja. Srbija ima pomanjkljivosti še na področju odvzema s terorizmom povezanega premoženja, omenja MONEYVAL (2009, str. 67, 69, 73).

MONEYVAL (2010b, str. 28–30) ugotavlja, da je bila s spremembami Kazenskega zakonika dopolnjena opredelitev premoženjske koristi ter pogoji in način njenega odvzema. Sodišča so na podlagi Zakona o odvzemu premoženja, ki izvira iz kaznivega dejanja, izdala 3 sodbe o odvzemu premoženja in v 70 primerih zasegla premoženje. Direkcija, ki je bila ustanovljena v

2009., upravlja to premoženje, ki obsega 73 nepremičnin, 100 vozil, 2 milijona evrov gotovine, 15 gospodarskih družb, v skupni vrednosti okoli 200 milijonov evrov. Noben primer se ne nanaša na financiranje terorizma, v primerih pranja denarja pa so premoženje zasegli storilec kaznivih dejanj, njihovim sorodnikom in tretjim osebam, ki so bile povezane z njimi.

Po zaključenih finančnih preiskavah enote za finančne preiskave, ki je začela z delom v letu 2009, je bilo prepovedano razpolaganje oz. začasno odvzeto 122 hiš in stanovanj, 11 garaž, 6 poslovnih prostorov, 90 vozil, 9,9 milijona evrov in 78,8 milijona dinarjev. Stalno poteka tudi analiziranje pravne ureditve v okviru Nacionalne strategije za boj proti pranju denarja in financiranju terorizma ter izvajanje nalog iz akcijskega načrta v okviru Nacionalne strategije za boj proti korupciji, navaja MONEYVAL (2010b, str. 54, 59).

MONEYVAL (2012, str. 48–49, 52–53, 146) omenja, da je v prvi polovici 2013. napovedan sprejem novega Zakona o odvzemu premoženja, ki izvira iz kaznivega dejanja. Oblikovan je tudi osnutek zakona o omejevanju razpolaganja s premoženjem za preprečevanje terorizma, ki bo obravnavan novembra 2012 (dejansko sprejet v letu 2015). V času od decembra 2010 do oktobra 2012 je direkcija obravnavala 80 primerov začasnega odvzema premoženja v vrednosti okoli 150 milijonov evrov in 14 primerov trajnega odvzema premoženja, med katerimi so nepremičnine, vozila, gotovina, pa tudi bencinski servis in avtobusna postaja.

Ministarstvo unutrašnjih poslov Republike Srbije ugotavlja (b. l., str. 14), da je bil konec marca 2013 pod okriljem Sveta Evrope zaključen projekt za krepitev zmogljivosti vseh državnih organov, ki delujejo na področju odkrivanja in odvzema premoženjske koristi, ki izvira iz kaznivih dejanj. Politika (na Pravniportal.com, 2014) navaja, da je Zakon o odvzemu premoženja, ki izvira iz kaznivega dejanja, v več postopkih za oceno ustavnosti in skladnosti z mednarodnimi konvencijami, čeprav je bilo v 2 letih uporabe zakona odvzeto za 300 milijonov evrov premoženja. Selaković na Ministarstvo pravde Republike Srbije (2015) pa omenja, da je za učinkovitejšo uporabo v praksi že pripravljen osnutek dopolnitev in sprememb Zakona o odvzemu premoženja, ki izvira iz kaznivega dejanja.

4.4 Švica

Organi kazenskega pregona po uradni dolžnosti ali na podlagi prijave preiskujejo in preganjajo kazniva dejanja. Še posebej pa morajo izvajati identifikacijo, sledenje in zaseg premoženjske koristi z ukrepi, ki so odvisni od teže kaznivega dejanja. Državno tožilstvo je pristojno za preiskovanje, sledenje, zaseg in odvzem premoženjske koristi, ki izvira iz kaznivega dejanja, medtem ko ima sodišče glavno vlogo pri odvzemu premoženja (Henzelin & Giroud & Rordorf, 2012, str. 102). Zvezni policijski urad se v kriminalističnih preiskavah ukvarja z iskanjem in zasegom finančne koristi iz kaznivega dejanja, pridobljene od storilcev ali tretjih oseb, za izvršitev končnega odvzema, navaja Federal Office of Police fedpol (2014, str. 17).

Zaseg predmetov in premoženja, pridobljenega s kaznivim dejanjem, se lahko opravi, če je zaseg dovoljen z zakonom, če obstaja utemeljen sum, da je bilo izvršeno kaznivo dejanje, njegova teža pa opravičuje zaseg, ker cilja ni mogoče doseči z milejšimi ukrepi. Ko policija ali tožilec začeta preiskavo, zaseg odredi zvezni ali kantonalni tožilec, odvisno od vrste kaznivega dejanja. V času kazenskega postopka po vloženi obtožnici pa je zaseg v pristojnosti sodišča. Pristojni organ mora v času odrejenega zasega vseskozi preverjati, ali so pogoji za zaseg še izpolnjeni. Če niso več, potem morata tožilstvo ali sodišče preklicati nalog za zaseg in premoženje vrniti upravičencu. Ta lahko predlaga preklic zasega tudi v primeru spremenjenih okoliščin primera ali nesorazmerno dolgega postopka (Henzelin et al., 2012, str. 101–102; 22., 197., 198. in 267. člen Swiss Criminal Procedure Code, 2007, v nadaljevanju Kazenski procesni zakonik).

Kazenski procesni zakonik v 263. členu določa, da se predmeti in premoženje lahko zasežejo obtoženemu ali tretji osebi, če bodo uporabljeni kot dokaz, če bodo vrnjeni oškodovancem, če so predmet odvzema ali če je to potrebno zaradi zavarovanja stroškov postopka ali denarne kazni. Če obstaja nevarnost odlašanja, lahko policija začasno zaseže predmet ali premoženje v imenu sodišča ali tožilstva.

Zaseže se lahko premoženje, za katerega obstaja sum, da je premoženjska korist, pridobljena s kaznivim dejanjem, ali predmet za storitev kaznivega dejanja. Premoženje je lahko neposredno ali posredno povezano s kriminalno dejavnostjo, identifikacija storilca pa ni obvezna, ugotavlja Schmid (2010, str. 106–107). Premoženje se lahko zaseže zaradi preprečitve izgube ali prenosa premoženja tretjim osebam. Zaseže se lahko premično ali nepremično premoženje ali premoženje, ki je bilo v celoti ali deloma nabavljeno iz premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem. Odredba o zasegu premoženja je veljavna do končne odločitve sodišča (Booz Allen Hamilton, 2012, str. 58).

V zveznem policijskem uradu deluje Urad za preprečevanje pranja denarja, ki mu morajo finančni posredniki nemudoma poročati in takoj zamrzniti zaupano premoženje, če imajo utemeljene razloge za sum, da gre za premoženjsko korist ali da je premoženje povezano s pranjem denarja, financiranjem terorizma ali pod vplivom kriminalne združbe. Zamrznitev premoženja traja do odločitve tožilstva, a ne več kot 5 delovnih dni (9., 10. in 23. člen Federal Act on Combating Money Laundering and Terrorist Financing in the Financial Sector, 1997, Zvezni zakon o boju proti pranju denarja in financiranju terorizma v finančnem sektorju).

Švicarska zakonodaja omogoča odvzem premoženja s kazensko obsodbo in brez nje. Oba postopka urejajo iste določbe Swiss Criminal Code (1937, v nadaljevanju Kazenski zakonik) in Kazenskega procesnega zakonika. Odvzem premoženja iz kaznivega dejanja ni mogoč v civilnem postopku. Kazenski odvzem premoženjske koristi je obvezen. V kazenskem postopku lahko tožilstvo odredi odvzem po končanem postopku (npr. na podlagi odločitve o ustavitvi pregona), sodišče pa s pravnomočno obsodbo. Odvzem premoženja v ločenem postopku, neodvisno od kazenskega postopka in brez kazenske obsodbe, določa Kazenski

procesni zakonik v členih od 376 do 378. Nekazenski odvzem premoženja je mogoč, ko obtoženi ne more biti identificiran ali je pobegnil, pri čemer ni pomembno niti kdo je lastnik premoženja niti da je vpleten v kaznivo dejanje, če je mogoče dokazati, da gre za premoženjsko korist (Booz Allen Hamilton, 2012, str. 56–57; Aeschlimann, 2009, str. 113; Henzelin et al., 2012, str. 102–103).

V 69. členu Kazenskega zakonika je določeno, da lahko sodišče, ne glede na kazensko odgovornost katerekoli osebe, odvzame predmete za storitev kaznivega dejanja in predmete, ki so nastali s kaznivim dejanjem, če predstavljajo nevarnost za moralo, red ali javno varnost. V 70. členu tega zakonika pa, da lahko sodišče odredi odvzem premoženja, ki je bilo pridobljeno s kaznivim dejanjem ali je bilo namenjeno za uporabo ali uporabljeno pri storitvi kaznivega dejanja. Odvzem premoženja ni dovoljen, če je tretja oseba proti plačilu in v dobri veri pridobila premoženje, ne da bi vedela za razloge za odvzem ali če bi bil ukrep odvzema nesorazmeren. Odvzem premoženja je mogoč v času zakonske omejitve 7 let in tudi v daljšem obdobju, če je daljši zastaralni rok za kaznivo dejanje, za katerega je vložena obtožnica.

Med premoženje, ki se odvzame, sodi vse vredno premoženje, predmeti, ekonomske in posredne koristi. Dokazno breme je na tožilstvu, ki mora dokazati povezavo med premoženjsko koristjo in določenim storjenim kaznivim dejanjem. Sodišče pa mora biti na drugi strani (intimno) prepričano, da je premoženje dejansko premoženjska korist, pridobljena s kaznivim dejanjem. Sodišče lahko odredi plačilo vrednosti, ki ustreza višini premoženjske koristi, ki bi se morala odvzeti, če ni več na voljo ali jo je obtoženec porabil ali prenesel. V tem primeru mora obtoženec plačati določeno vrednost, ki se lahko uporabi za poravnavo zahtevkov oškodovancev ali tretjih oseb (Booz Allen Hamilton, 2012, str. 57; 71. člen Kazenskega zakonika).

Na splošno se lahko odvzame premoženje, ki predstavlja premoženjsko korist iz kaznivega dejanja katerekoli vrste, ki pa mora biti določeno v švicarski zakonodaji kot kaznivo in v pristojnosti švicarskih pravosodnih organov. Izjema je premoženjska korist, ki izvira iz kaznivih dejanj s področja prepovedanih drog. 24. člen Federal Act on Narcotics and Psychotropic Substances (1951, Zvezni zakon o mamilih in psihotropnih substancah) določa, da je lahko v Švici odvzeto premoženje tudi v primeru kaznivih dejanj, za katera švicarski pravosodni organi nimajo pristojnosti za pregon, če premoženjska korist izvira iz trgovanja s prepovedanimi drogami (Aeschlimann, 2009, str. 112; Booz Allen Hamilton, 2012, str. 57).

Sodišče lahko odredi odvzem premoženja, s katerim razpolaga kriminalna združba. V tem primeru velja obrnjeno dokazno breme za obtoženca, člana ali podpornika kriminalne združbe, ki mora dokazovati zakonit izvor svojega premoženja (Booz Allen Hamilton, 2012, str. 57; 72. člen Kazenskega zakonika).

Schmid (2010, str. 110) navaja, da je Švica podpisnica vseh pomembnih mednarodnih sporazumov in konvencij, prav tako tudi dvostranskih sporazumov z različnimi državami.

Federal Office of Justice (2014) omenja, da Federal Act on International Mutual Assistance in Criminal Matters (1981, Zvezni zakon o mednarodni vzajemni pomoči v kazenskih zadevah) daje pravno podlago za mednarodno pravno pomoč v kazenskih zadevah, v katerih Švica nudi pravno pomoč drugim državam, tudi v primeru vračanja zamrznjenega premoženja upravičenim lastnikom. 74.a člen tega zakona določa, da so lahko predmeti ali premoženje, ki so bili zaseženi oz. zavarovani, izročeni tujim pristojnim organom na njihovo zahtevo zaradi odvzema ali vrnitve upravičencem. Prenos je lahko izvršen v katerikoli fazi postopka, običajno pa je to s pravnomočno in izvršljivo odredbo za odvzem premoženja, izdano od pravosodnega organa države predlagateljice. Predmeti in premoženje so tisti, ki so bili uporabljeni za storitev kaznivega dejanja, predmeti ali premoženjska korist iz kaznivega dejanja, enaka vrednost ali katerakoli nezakonita korist, darilo ali drugo nadomestilo za storitev kaznivega dejanja.

FATF (2005b, str. 11–13) ugotavlja, da so ukrepi zavarovanja in odvzema premoženja v Švici povsem v skladu s priporočili FATF. Omenja še, da Švica zbira veliko količino statističnih podatkov, morala pa bi jih še več tudi na področju odvzema premoženja in v okviru mednarodne pravne pomoči, ki zadeva zaseg, zamrznitev in odvzem premoženja. FATF (2005c, str. 56) navaja, da je bilo na zvezni ravni v 2004. obravnavanih 21 primerov, v katerih je bilo zaseženo 2,7 milijona evrov in odvzeto 650.000 evrov. Na kantonalni ravni pa je skupni znesek zamrznjene in odvzete premoženjske koristi okoli 1,9 milijona evrov letno, v 2004. pa je bil 39 milijonov evrov zaradi odvzema premoženjske koristi v konkretnem primeru pranja denarja.

Booz Allen Hamilton (2012, str. 58) omenja, da je premalo razpoložljivih podatkov, da bi se lahko ocenila učinkovitost zakonodaje in podali zaključki. GRECO (Booz Allen Hamilton, 2012, str. 58) navaja, da je bilo v zadnjih 3 letih 6 sodnih odredb za odvzem premoženja, od tega 2 v korupcijskih primerih.

Lauber (2012, str. 2, 10) ugotavlja, da je Švica pomemben mednarodni finančni center z veliko odgovornostjo v boju proti pranju denarja in vračanju nezakonitega premoženja v države izvora. Zlasti to velja v primerih vračanja premoženja od politično izpostavljenih oseb, zaradi česar Švica ni več varen raj za nezakonite dobičke. To je bilo doseženo v zadnjih 20 letih z mnogimi dopolnitvami in izboljšavami švicarske zakonodaje ter s krepitvijo pravosodnih organov ob močni politični podpori. UNODC (2015b, str. 56) navaja, da je Švica med letom 2008 in junijem 2011 odvzela več kot 108 milijonov švicarskih frankov in 32 milijonov ameriških dolarjev v povezavi z mednarodnimi korupcijskimi primeri, v zadnjih 15 letih pa je iz obravnavanih primerov vrnila sredstva v višini več kot 1,7 milijarde švicarskih frankov. Med njimi so tudi odmevni primeri iz tujine, kot npr. Montesinos (Peru, 2002), Marcos (Filipini, 2003), Abacha (Nigerija, 2005), skladi v Angoli (2005), skladi v Kazahstanu (2007) in Salinas (Mehika, 2008).

Švica ostaja na čelu prizadevanj za odvzem premoženja politično izpostavljenim osebam in nadaljuje s pobudami za mednarodno usklajene akcije odkrivanja nezakonitega premoženja (Henzelin et al., 2012, str. 104). Federal Act on the Restitution of Assets illicitly obtained by Politically Exposed Persons (2010, Zvezni zakon o vračanju nezakonitega premoženja, pridobljenega od politično izpostavljenih oseb) že ureja zamrznitev, odvzem in vračanje premoženja politično izpostavljenih oseb in njihovih tesnih sodelavcev v primerih, kjer zahteve za mednarodno pravno pomoč v kazenskih zadevah ne morejo biti uspešne zaradi razmer v državah (predlagateljicah), od koder te osebe izhajajo. Giroud in Rordorf (2013, str. 39–40) pa omenjata nov osnutek zakona, in sicer Federal Act on the Freezing and Restitution of Assets of Politically Exposed Persons Obtained by Unlawful Means (Zvezni zakon o zamrznitvi in vračanju nezakonitega premoženja politično izpostavljenih oseb), katerega namen je celovita ureditev zamrznitve, odvzema in vračanja premoženja mogotcev, ki so ga nezakonito pridobili in shranili v Švici. Cilj zakona je racionalizirati identifikacijo, zamrznitev in vračilo takega premoženja, saj osnutek združuje sedanjo švicarsko prakso in obstoječe pravne podlage za možno ukrepanje zunaj okvira mednarodne pravne pomoči.

Švica bo upoštevala zadnja priporočila FATF in vključila davčna kazniva dejanja med predhodna kazniva dejanja v primeru pranja denarja (Henzelin et al., 2012, str. 104).

5 PRAVNA UREDITEV ZDRUŽENIH DRŽAV AMERIKE (ZDA)

U.S. Department of State (2012, str. 1) navaja, da so glavne ameriške agencije, ki obravnavajo primere odvzema premoženja (tudi v mednarodnem sodelovanju):

- Federal Bureau of Investigation (Zvezni preiskovalni urad iz pravosodnega ministrstva, v nadaljevanju FBI),
- Office of International Affairs (Služba za mednarodne zadeve, v nadaljevanju OIA) in Asset Forfeiture and Money Laundering Section (Oddelek za odvzem premoženja in pranje denarja, v nadaljevanju AFMLS), oba iz kazenske uprave pravosodnega ministrstva, ter
- Immigration and Customs Enforcement Homeland Security Investigations (Služba za preiskave v Imigracijski in carinski agenciji iz ministrstva za domovinsko varnost).

Večina agencij ima specializirane enote z usposobljenimi finančnimi preiskovalci za odkrivanje premoženjske koristi. FBI uporablja dvojni pristop, najprej preiskuje osnovno kriminalno dejavnost, poleg tega pa tudi sledi denarnim tokovom, da bi odkril finančno infrastrukturo kriminalne ali teroristične organizacije. Uspešno odvzema premoženje na področjih gospodarskega in organiziranega kriminala, prepovedanih drog, nasilnih kaznivih dejanj in terorizma. Drug Enforcement Administration Office of Financial Operations (Služba za finančne preiskave Agencije za boj proti trgovanju z mamili) obravnava pranje denarja in finančne vidike preiskav trgovanja s prepovedanimi drogami. Imigracijska in carinska agencija vodi finančne preiskave in sledi denarju iz kaznivih dejanj, ki so izvršena pri pretoku

ljudi ter blaga v državo in iz nje. Internal Revenue Service Criminal Investigation (Služba za preiskave Urada za notranje prihodke iz finančnega ministrstva) preiskuje pranje denarja in druga kazniva dejanja v bankah in finančnih institucijah, ima pa tudi preiskovalna pooblastila v postopku odvzema premoženja. Vrsta medagencijskih delovnih skupin in preiskovalnih enot je specializiranih za preiskovanje pranja denarja, financiranja terorizma in odkrivanje nezakonitega premoženja. National Joint Terrorism Task Force in Foreign Terrorist Asset Targeting Group sta medagencijski enoti, ki usklajujeta zvezne, državne in lokalne preiskave terorizma, ki so usmerjene v pranje denarja in finančne transakcije. Organized Crime Drug Enforcement Task Forces je enota, ki pod vodstvom pravosodnega ministrstva združuje različne agencije v boju proti organiziranim kriminalnim združbam, ki tihotapijo prepovedane droge, pri čemer mora biti vsaka preiskava načrtno usmerjena v finančno strukturo združbe in identifikacijo premoženja, ki se mora odvzeti (FATF, 2006a, str. 68–69, 71, 252–253; U.S. Department of Justice, 2015a).

FATF (2006a, str. 71) in U.S. Department of Justice (2009, str. 1–2, 2015a, 2015b) navajata, da so bile na področju zasega, zamrznitve in odvzema premoženjske koristi ustanovljene tudi posebne enote, kot je AFMLS, ki ima vodilno vlogo pri preganjanju in usklajevanju kompleksnih, multiteritorialnih ter mednarodnih preiskav pranja denarja in odvzema premoženja. AFMLS tudi zagotavlja pravno pomoč tožilstvu, usposablja pripadnike organov kazenskega pregona in tujih vlad ter pomaga oblikovati nove predpise. V okviru pravosodnega ministrstva upravlja program za odvzem premoženja (Asset Forfeiture Program), katerega glavni cilj je odvzem premoženjske koristi kriminalnim organizacijam in posameznikom, plačilo odškodnin žrtvam, krepitev sodelovanja domačih in tujih organov ter enakopravna razdelitev odvzetega premoženja med organi in lokalnimi skupnostmi. V programu sodelujejo preiskovalne agencije in enote pravosodnega ministrstva, kot so AFMLS, FBI in druge, ter zvezne agencije zunaj pravosodnega ministrstva, ki imajo pristojnosti v postopkih kazenskega, civilnega ali upravnega odvzema premoženja:

- Justice Management Division, Asset Forfeiture Management Staff, ki upravlja sklad odvzetega premoženja;
- Bureau of Alcohol, Tobacco, Firearms and Explosives, ki lahko zaseže in odvzame orožje, strelivo, eksploziv, alkohol, cigarete, prevozna sredstva, gotovino in nepremičnine, povezane s kaznivimi dejanji;
- U.S. Attorney's Offices, ki vodijo kazenske in civilne postopke zoper premoženje, ki je bilo uporabljeno ali pridobljeno z nezakonitimi dejavnostmi;
- U.S. Marshals Service, ki je v okviru programa skrbnik zaseženega premoženja, namenjenega za odvzem;
- U.S. Department of Agriculture, Office of Inspector General vodi preiskave kaznivih dejanj na škodo kmetijskih programov, katerih sestavni del je tudi odvzem premoženja;
- U.S. Department of Defense, Criminal Investigative Service vodi preiskave, skupaj s postopki odvzema, v primeru kaznivih dejanj, povezanih z nacionalno varnostjo, terorizmom, korupcijo, računalniško kriminaliteto in goljufijami;

- U.S. Department of State, Bureau of Diplomatic Security vodi preiskave, skupaj s postopki odvzema, v primeru goljufij s potovalnimi listinami in drugo ponarejeno dokumentacijo;
- U.S. Food and Drug Administration, Office of Criminal Investigations lahko izvrši zaseg v primeru goljufij na škodo zdravstvenega zavarovanja, ponarejenih zdravil in nezakonite distribucije škodljivih živil;
- U.S. Postal Inspection Service lahko izvrši zaseg v primeru poštnih goljufij, pranja denarja in tihotapljenja prepovedanih drog v poštnih pošiljkah.

FATF (2006a, str. 47) omenja, da imajo vsi organi kazenskega pregona preiskovalna pooblastila za identificiranje in sledenje nezakonitega premoženja. Premoženje se lahko zaseže, zamrzne ali kako drugače zavaruje, da je na razpolago do konca zadevnega postopka, če obstajajo utemeljeni razlogi za sum, da je predmet odvzema. Zaseže se lahko premoženje, ki je povezano s kaznivim dejanjem, ali premoženje, ki omogoča sledljivost za tovrstno premoženje. Sodišče lahko v kazenskem postopku pred vloženo obtožbo ali po njej izda odredbo za zaseg, če obstaja bojazen, da bi lahko bilo premoženje uničeno, nedosegljivo ali kako drugače nedostopno za odvzem. Če taka odredba ne zadostuje, lahko sodišče tudi razpiše nalog za iskanje premoženja, podobno kot pri iskanju oseb, v skladu z United States Code, Title 21, §853 (Office of the Law Revision Counsel, 2015, Zvezni zakonik ZDA, v nadaljevanju U.S.C.). Sodišče lahko v primeru civilnega postopka zaseže, zavaruje ali kako drugače zagotovi razpoložljivost premoženja, ki je predmet odvzema, v skladu z določbami U.S.C. (Title 18, §983). Tudi tožilstvo, preiskovalni organi finančnega ministrstva ali poštna inšpekcija lahko zasežejo premoženje ali zanj razpišejo iskanje v skladu z določbami U.S.C. (Title 18, §981). Izjemoma je možen zaseg premoženja, ki ni povezano s kaznivim dejanjem, in sicer v primeru zasega sredstev na računu v ZDA kot nadomestilo zasega premoženjske koristi, ki je v davčnih oazah. Zaseg premoženja enake vrednosti ni možen v civilnem postopku, pa tudi v kazenskem ni zakonsko urejen oz. mu sodna praksa nasprotuje.

FATF (2006a, str. 44) in U.S. Department of Justice (2009, str. 31) ugotavljata, da imajo ZDA na zvezni ravni vzporedno civilno in kazensko ureditev sodnega odvzema premoženjske koristi in predmetov za storitev kaznivega dejanja. Premoženje je vedno odvzeto kot rezultat sproženega postopka za odvzem na zveznem sodišču. Poleg omenjenih je pod določenimi pogoji možen tudi upravni odvzem premoženja.

Odvzem premoženja je v kazenskem postopku obvezen. Temelji na obsodbi obtoženca, je del kazni in izrečen sočasno. U.S.C. (Title 18, §982) določa, da lahko sodišče ob izreku sodbe za določena kazniva dejanja (pranje denarja, finančne transakcije s premoženjem, ki izvira iz nezakonite dejavnosti, idr.) odvzame obsojencu stvarno ali osebno premoženje, ki je povezano s tem dejanjem, ali drugo premoženje, s katerim se lahko sledi premoženju, povezanim s tem dejanjem. Gre za ukrep zoper osebo in hkrati zoper premoženje. Za vsako kaznivo dejanje je posebej določeno, kaj je lahko predmet odvzema, in praviloma je to premoženje, ki izvira iz kaznivega dejanja ali je bilo uporabljeno pri storitvi. Dokazno breme

v povezavi s premoženjem je na strani obeh, obsojenca in države, ki mora dokazati povezavo med premoženjem in kaznivim dejanjem. Oba morata svoje upravičene zahteve verodostojno dokazati. Če porota spozna, da je premoženje možno zapleniti, potem sodišče odredi odvzem, ko so rešeni morebitni zahtevki tretjih oseb (U.S.C., Title 21, §853). Premoženje je v kazenskem postopku mogoče odvzeti, npr. za pranje denarja, v 5 letih od časa, ko je bilo kaznivo dejanje odkrito ali izvršeno, in za financiranje terorizma v 8 letih (FATF, 2006a, str. 44–45, 48; Cassella, 2004, str. 356; U.S. Department of Justice, 2009, str. 31–32, 2015c).

FATF (2006a, str. 44–45), U.S. Department of Justice (2009, str. 32, 2015c) in Cassella (2004, str. 353, 359) ugotavljajo, da civilni sodni odvzem premoženja ni povezan s kazensko sodbo in je sprožen samo proti premoženju, za katerega je verjetno, da izvira iz kaznivega dejanja ali je z njim povezano. Za civilni odvzem ni potrebna obtožba ali obsodba lastnika premoženja. U.S.C. (Title 18, §981) določa za vsako kaznivo dejanje posebej, kaj je predmet odvzema. Lahko je to premoženje, ki je bilo vključeno v nezakonito transakcijo, stvarno ali osebno premoženje, ki sestavlja premoženjsko korist ali iz nje izvira, nadalje premoženje, s katerim je mogoče slediti premoženjski koristi, ki je bila neposredno ali posredno pridobljena iz kaznivega dejanja, ali celotno premoženje (npr. v primeru terorizma). Civilni odvzem ne omogoča odvzema nadomestnega premoženja ali premoženja enake vrednosti. Med kazniva dejanja, za katera se lahko uporabi civilni odvzem, sodijo med drugim tista, za katera je določena zaporna kazen več kot leto dni in so bila izvršena v okviru pristojnosti ZDA. Civilni odvzem je mogoč v 5 letih od odkritja kaznivega dejanja ali 2 leti od odkritja, da je bilo premoženje vpleteno v kaznivo dejanje (U.S.C., Title 19, §1621). Morebitni zahtevki tretjih oseb po premoženju se rešujejo v posebnem postopku. Pravne dileme glede vzporednega civilnega odvzema, ki so omejevale njegovo uporabo, so bile odpravljene 1996. z odločitvijo vrhovnega sodišča, da civilni odvzem ne pomeni kršitve pravila ponovnega sojenja (angl. *principle of double jeopardy*) (Schroeder, 1996).

FATF (2006a, str. 45–46) omenja, da ni splošne določbe za odvzem predmetov, ki so bili uporabljeni za storitev kaznivega dejanja, in za odvzem premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem. Odvzem premoženja (civilni in kazenski) je možen samo ob pogojih, določenih v zakoniku, in v povezavi z določenimi kaznivimi dejanji iz U.S.C. (Title 18, §981 in §982). V primeru kaznivega dejanja pranja denarja je lahko odvzeta premoženjska korist iz nezakonite dejavnosti (kaznivega dejanja), ki je predmet pranja, lahko je premoženjska korist odvzeta tudi, če jo je obtoženec poskušal oprati, pa dejanje ni bilo dokončano, lahko je odvzeta »čisto« premoženje, ki ne izvira iz nezakonite dejavnosti, če je pomešano s premoženjem, ki je predmet pranja denarja (mešano premoženje). Če je bilo pranje denarja izvedeno s finančno transakcijo, je lahko odvzeto premoženje, npr. nepremičnina, ki je bila kupljena, prodana ali pridobljena, ker je povezana s kaznivim dejanjem. Lahko je odvzeto tudi premoženje, ki je bilo namenjeno za uporabo ali uporabljeno za storitev pranja denarja. Odvzame se lahko tudi drugo premoženje, ki je omogočilo storitev pranja denarja, in nadomestno premoženje, druge koristi in donosi iz premoženjske koristi (vse neposredne in posredne koristi iz premoženjske koristi).

Cassella (2004, str. 351) šteje, da določbe U.S.C. (Title 21, §853 in §881) omogočajo v primeru kaznivih dejanj s področja prepovedanih drog v kazenskem in civilnem postopku odvzem širšega nabora predmetov kot pa samo premoženjsko korist. Sodišče lahko odredi odvzem premoženjske koristi, stvarnega ali osebnega premoženja, ki je bilo uporabljeno pri storitvi kaznivega dejanja, in premoženja, ki je omogočilo storitev. V skladu z določbami U.S.C. (Title 18, §1963) se odvzame tudi premoženje organizacij, ki so ustanovljene za izvrševanje kriminalne dejavnosti (npr. izsiljevanja, korupcije), navaja FATF (2006a, str. 48).

FATF (2006a, str. 46, 48) omenja, da lahko sodišče odredi odvzem premoženja enake vrednosti samo v kazenskem postopku. Obtožencu lahko naloži plačilo denarne kazni v višini vrednosti premoženja, ki bi moralo biti odvzeto, ali odredi odvzem nadomestnega premoženja, če premoženjske koristi ni mogoče odkriti ali je njena vrednost izpuhtela. V kazenskem postopku se lahko odvzame le premoženje, ki je last obtoženca v času storitve kaznivega dejanja ne glede na to, če je bilo pozneje preneseno na tretje osebe. Ni pa mogoče v kazenskem postopku odvzeti premoženja last tretjih oseb, razen če so bile tudi one obsojene za kaznivo dejanje (npr. pomoč, napeljevanje). Organi morajo zato uporabiti civilni postopek za odvzem premoženja, ki je bilo v času storitve kaznivega dejanja v lasti tretjih oseb. V civilnem postopku morajo dokazati vzročno zvezo med konkretnim premoženjem in kaznivim dejanjem. Obe ureditvi tako povečujeta učinkovitost celotnega sistema odvzema premoženja, saj lahko tožilec kadarkoli preide iz kazenskega v civilni odvzem.

FATF (2006a, str. 47–48) navaja, da je interes tretje osebe (nedolžnega lastnika premoženja) v civilnem postopku zaščiten, če iz utemeljenih razlogov ni vedela ali mogla vedeti, da je bilo njeno premoženje uporabljeno za nezakonite namene ali če kot dobroverni kupec ni vedela, da je premoženje predmet odvzema (U.S.C., Title 18, §983). V kazenskem postopku se premoženje lahko odvzame le, če se ugotovi, da je last obtoženca, v nasprotnem primeru se vrne tretji osebi. Dokazno breme je tako v kazenskem postopku na strani tožilstva, ki mora dokazati, da je obtoženec onkraj razumnega dvoma kriv, in potem dokazati verjetnost, da premoženje izvira iz kaznivega dejanja. V civilnem postopku pa mora država potrditi verjetnost, da je premoženje povezano s kaznivim dejanjem in tako predmet odvzema. Oseba (lastnik premoženja) potem enako dokazuje svoj upravičeni interes, da je nedolžna in da iz utemeljenih razlogov ni vedela za povezanost premoženja s kaznivim dejanjem.

FATF (2006a, str. 44–45) in U.S. Department of Justice (2009, str. 31, 2015c) ugotavljata, da je upravni ali civilni zunajsodni odvzem možen v primeru izvršenega zasega zveznih agencij na podlagi utemeljenih razlogov za sum in brez vpletenosti pravosodnih organov (sodišče, tožilstvo), če nobena od vpletenih strani ne nasprotuje odvzemu premoženja. U.S.C. (Title 18, §983; Title 19, §1602 in §1607) določajo pooblastila in postopkovna pravila za upravni odvzem. Upravni odvzem je omejen na 4 vrste premoženja: če vrednost predmeta ne presega pol milijona ameriških dolarjev, če gre za premoženje, katerega uvoz je prepovedan, če gre za denar ali finančni instrument ne glede na vrednost in če gre za prevozno sredstvo, ki je bilo uporabljeno za transport kontrolirane pošiljke. Stvarno premoženje ne more biti predmet

upravnega odvzema. Pravosodni organi v postopek upravnega odvzema niso vključeni, dokler ena od strani ne nasprotuje odvzemu, in takrat se ta postopek ustavi. Premoženje se vrne tožniku ali pa tožilstvo nadaljuje kazenski ali civilni postopek odvzema na sodišču. Statistični podatki kažejo, da je večina odvzemov premoženja izvršena ravno z upravnim postopkom.

FATF (2006a, str. 48) navaja, da določbe državnih zakonov glede odvzema premoženja sledijo zveznim in jih dopolnjujejo, nanašajo pa se večinoma na kazniva dejanja organiziranega kriminala (angl. *racketeering offences*) (U.S.C., Title 18, §1961).

OIA je centralni organ v ZDA za obravnavo zaprosil za mednarodno pravno pomoč, tudi za odvzem premoženja, pri katerem tesno sodeluje z AFMLS in tožilci iz celotne države. Na podlagi uradnega zaprosila druge države za mednarodno pravno pomoč se v ZDA lahko zamrzne, zaseže in odvzame premoženje. Mednarodno sodelovanje na tem področju je učinkovito tudi v primeru, če iz kateregakoli razloga mednarodna pravna pomoč ne more biti izvršena. Takrat lahko organi sprožijo svoj kazenski ali civilni postopek v skladu z ameriško zakonodajo, pri čemer mora biti izpolnjen pogoj, da je obravnavano dejanje kaznivo tudi po ameriških zakonih. V skladu z določbami U.S.C. (Title 28, §1782 in §2467) poteka pomoč tujim pravosodnim organom in izvršitev tujih sodb (FATF, 2006a, str. 259, 261, 264, 267).

U.S. Department of State (2012, str. 10) navaja uspešne primere odvzema in vračila premoženjske koristi iz korupcijskih kaznivih dejanj v okviru mednarodnega sodelovanja, in sicer 20 milijonov dolarjev iz preiskave direktorja perujske obveščevalne službe, 117 milijonov dolarjev premoženjske koristi, ki je izvirala iz korupcije v italijanskem pravosodju, in 2,7 milijona dolarjev v primeru nekdanjega finančnega ministra iz Nikaragve.

FATF (2006a, str. 49, 51) ugotavlja, da je ureditev zamrznitve, zasega in odvzema premoženja v ZDA robustna, a vseeno dosega dobre rezultate. To je posledica pravne ureditve, ki omogoča učinkovite postopke kazenskega, civilnega in upravnega odvzema, ter strokovnjakov, ki v teh postopkih pomagajo pristojnim organom. Šibka stran ureditve so omejene možnosti odvzema premoženja v primeru v tujini izvršenih predhodnih kaznivih dejanj pri pranju denarja in dejstvo, da premoženje enake vrednosti ne more biti zaseženo.

FATF (2006a, str. 49) navaja, da je bilo v ZDA v 2003. odvzeto 564,5 milijona dolarjev, v 2004. 614,4 milijona dolarjev in v 2005. 767,4 milijona dolarjev premoženjske koristi. U.S. Marshals (2015) pa omenja, da so 30. 9. 2014 upravljali z 2,2 milijarde dolarjev vrednim zaseženim in odvzetim premoženjem.

V preteklih letih so porasle aktivnosti pravosodnega in finančnega ministrstva v povezavi z odvzemom premoženja. Pravosodno ministrstvo je v 1985. ustanovilo sklad odvzetega premoženja, ki je v 1986. razpolagal s 93,7 milijona dolarjev sredstev. V skladih odvzetega premoženja obeh ministrstev znašajo neto sredstva (po plačilu različnih obveznosti) v 2014. skupno skoraj 4,5 milijarde dolarjev. Odvzet denar in prodaja odvzetega premoženja sta

vladni prihodek, zato je aktivnost na področju odvzema premoženja pomembna za organe kazenskega pregona. Za razliko od kazenskega odvzema pa civilni odvzem omogoča, da nedolžni ljudje ostanejo brez premoženja in niso nikoli obtoženi ali obsojeni za kaznivo dejanje. To je nesorazmerno lažja ureditev za organe in težja možnost za lastnike, da pridobijo svoje premoženje nazaj. V postopkih agencij pravosodnega ministrstva v letih 1997–2013 je samo 13 % odvzemov kazenskih, 87 % je civilnih in med njimi kar 88 % upravnih. Zvezni in predvsem državni zakoni o odvzemu premoženja pomenijo veliko tveganje za nedolžne lastnike premoženja. Udeležba državnih in lokalnih agencij v zveznem programu pravične delitve odvzetega premoženja je izjemno porasla, zato se bo na tem področju v 2015. spremenila politika. Pomanjkanje transparentnosti, razpoložljivih informacij in statističnih podatkov pušča v javnosti dvome glede precejšnjega dela aktivnosti organov na področju odvzema premoženja. Predvsem glede natančnega pregleda, za kaj vse so sredstva porabljena. Nihče ne bi smel izgubiti premoženja, ne da bi bil obsojen za kaznivo dejanje, in organi ne bi smeli služiti na račun premoženja ljudi (Carpenter & Knepper & Erickson & McDonald, 2015, str. 5–7, 10).

6 VLOGA MEDNARODNIH INSTITUCIJ – EUROPOL IN EUROJUST

6.1 Europol

Europol (Evropski policijski urad) je agencija EU, ki pomaga državam članicam v boju proti resnemu mednarodnemu kriminalu in terorizmu za zagotavljanje varnosti v Evropi. Največje varnostno tveganje za notranjo varnost EU pomenijo kriminalne in teroristične združbe, ki izvršujejo kazniva dejanja, npr. terorizma, mednarodne trgovine s prepovedanimi drogami, pranja denarja, organiziranih goljufij, ponarejanja evrske valute in tihotapljenja ljudi, ter kazniva dejanja novih pojavnih oblik, kot je npr. kibernetika kriminaliteta. Gre za kriminalne dejavnosti v vrednosti več milijard evrov, ki se hitro prilagajajo novim priložnostim in so odporne na tradicionalne ukrepe kazenskega pregona (Europol, 2015a).

Europol Criminal Assets Bureau (Europolov urad za premoženjsko korist, pridobljeno s kaznivim dejanjem, v nadaljevanju ECAB), ki je del Financial Intelligence branch (Enota za finančni kriminal), pomaga finančnim preiskovalcem držav članic pri sledenju in odkrivanju premoženjske koristi, ki je skrita zunaj meja njihovih pristojnosti. Preiskovalci lahko zaprosijo ECAB za pomoč, če gre za kaznivo dejanje v pristojnosti Europola – ki je prizadelo dve ali več držav članic ter zahteva njihovo skupno delovanje zaradi obsega, značilnosti in posledic. V 2014. je ECAB ustanovil kontaktno točko, ki podpira države članice EU in tretje države pri sledenju premoženjske koristi v Evropi in zunaj nje. Kontaktna točka pripravlja operativne analize iz tekočih preiskav, navzkrižno analizira podatke iz drugih preiskav in organizira operativne sestanke (Europol, 2015b, str. 1; Sklep Sveta 2009/371/PNZ, Ur. l. EU, L 121/2009).

Če je premoženjska korist znotraj EU, se ECAB povezuje z uradi za odvzem premoženjske koristi. Če pa je lokacija premoženjske koristi zunaj EU, potem steče sodelovanje med kontaktnimi točkami The Camden Asset Recovery Inter-Agency Network (Camdenska meddržavska mreža uradov za odvzem premoženjske koristi, v nadaljevanju CARIN) in drugih regionalnih mrež, ki združujejo različne agencije (Europol, 2015b, str. 1).

ECAB je tudi stalni sekretariat mreže CARIN, ki je neformalna mreža policijskih in pravosodnih strokovnjakov na področju odvzema premoženjske koristi. Mreža CARIN je kot evropska pobuda začela delati v letu 2004 in je do 2014. združila 68 članic. Od tega je 54 držav (med njimi je vseh 28 držav EU), 9 mednarodnih organizacij (med njimi sta tudi Mednarodni denarni sklad in Svetovna banka) in 5 sekretariatov regionalnih mrež, ki so oblikovane po vzoru mreže CARIN. Urad za evropsko pravosodno sodelovanje Eurojust ima status stalnega opazovalca. Vsaka država je za mrežo CARIN določila policijsko in pravosodno kontaktno točko za pomoč pri izmenjavi informacij in operativni podpori, kadar je potrebno čezmejno sodelovanje zaradi sledenja, zamrznitve, zasega in odvzema premoženja (Europol, 2015b, str. 1–2).

Cilj mreže CARIN je povečati učinkovitost prizadevanj za odvzem nezakonitih dobičkov storilcem kaznivih dejanj, ki je eno od glavnih orodij kazenskega pregona v boju proti organiziranim kriminalnim združbam. Neformalna mreža strokovnjakov in praktikov je bila ustanovljena zaradi izboljšanja medsebojnega poznavanja metod in tehnik na področju čezmejne identifikacije, zamrznitve, zasega in odvzema premoženjske koristi, ter s tem boljšega mednarodnega sodelovanja in učinkovitejših postopkov. Ključne naloge mreže CARIN so: ustanoviti mreže kontaktnih točk, posvetiti se mednarodnim obveznostim pri odvzemu premoženjske koristi, ki izvira iz vseh kaznivih dejanj, preoblikovati se v strokovni center za področje odvzema premoženjske koristi, podpirati izmenjavo informacij in dobre prakse, zavezati se k oblikovanju priporočil Evropski komisiji in Svetu Evropske unije, usposabljanje in svetovati drugim organom, krepiti sodelovanje z zasebnim sektorjem in podpirati članice pri oblikovanju nacionalnih uradov za odvzem premoženjske koristi (Europol, 2014, str. 5–6).

Europol (2013) navaja praktična vprašanja, pri katerih mreža CARIN pomaga predstavnikom policijskih, carinskih, pravosodnih in administrativnih organov v vseh fazah sledenja, zamrznitve, zasega, odvzema in upravljanja nezakonitega premoženja ali premoženjske koristi, ki izvira iz kaznivih dejanj. Gre za praktične dileme, ki se pojavijo, ko je premoženje pod pristojnostjo druge države, v kateri bi bilo treba izvršiti postopke zavarovanja in odvzema, kot npr. kako bo v tujini zavarovano premoženje upravljanje, ali bo odvzeto premoženje prodano, kdo bo pokrival stroške, kako bo potekalo mednarodno sodelovanje v povezavi z odvzetim premoženjem in njegovo morebitno vrnitvijo v državo ali žrtvam kaznivih dejanj.

Na letnih srečanjih članic mreže CARIN so od 2005. do 2013. obravnavali mednarodne in nacionalne vidike identifikacije, sledenja, zamrznitve, zasega in odvzema premoženjske

koristi. Njihovi zaključki in priporočila so se med drugim nanašali na obdavčitev premoženjske koristi, učinkovito upravljanje z odvzetim premoženjem, preiskovalne tehnike za odkrivanje nezakonite premoženjske koristi, merjenje učinkovitosti sodelovanja na tem področju, podporo oblikovanju uradov za odvzem premoženjske koristi, dostop do bančnih podatkov, sodno prakso in prakso mreže CARIN, zaščiteno izmenjavo informacij, mednarodne in nacionalne standarde postopkov, usposabljanje za finančno preiskovanje, sodelovanje mreže CARIN z enotami za finančne preiskave, odvzem premoženja v civilnem postopku, dokazno breme, identifikacijo, sledenje in odvzem virtualnega premoženja ter dokazovanje v tej zvezi. Čeprav so se nekatere teme ponavljale, je bila razprava skozi leta vse bolj poglobljena in podrobna, predvsem zaradi povečanega obsega znanja in izkušenj (Europol, 2014, str. 19–22).

Europol (2015c) navaja, da še naprej ostaja njegova glavna vloga, ki zadeva omogočanje pravočasnega sodelovanja med preiskovalci in tožilci, bistvenega pomena za uspešno identifikacijo in zamrznitev premoženjske koristi na globalni ravni. Uporaba mreže CARIN ostaja prednostna naloga, saj morajo vse preiskave, ki jih usklajuje Europol, vključevati tudi fazo odkrivanja premoženja. V prvem polletju 2015. je mreža CARIN sodelovala v 80 tovrstnih preiskavah. Polovica se jih je nanašala na sodelovanje z regionalnimi mrežami iz jugovzhodne Azije, Oceanije, Afrike in Južne Amerike.

Strokovnjaki pa imajo v okviru Eurola na razpolago tudi spletno stran z informacijami o finančnem kriminalu (The Financial Crime Information Centre Website). Ta nudi informacije finančnim preiskovalcem iz odprtih virov, tehnične in neoperativne vsebine o finančnem kriminalu ter druge povezane vsebine. Do spletne strani lahko dostopa samo zaprta skupina uporabnikov, predvsem zaradi občutljivosti določenih vsebin s področja delovanja policijskih in pravosodnih organov. To orodje uporablja že okoli 1000 strokovnjakov iz 52 držav (Europol, 2015b, str. 2).

6.2 Eurojust

»Eurojust je bil ustanovljen s Sklepom Sveta 2002/187/JHA, spremenjenim s Sklepom Sveta 2009/426/JHA s 16. decembrom 2008. Njegova naloga je izboljšati učinkovitost nacionalnih organov, pristojnih za preiskavo in kazenski pregon, pri obravnavi težjih oblik čezmejnega in organiziranega kriminala ter zagotoviti hitro in učinkovito sodno obravnavo storilcev kaznivih dejanj. Eurojust se želi na področju pravosodja uveljaviti kot glavni dejavnik in strokovni center za učinkovit boj proti organiziranemu čezmejnemu kriminalu v Evropski uniji [...]«, navaja Eurojust (2015a).

Eurojust (2015b) podpira identifikacijo, zamrznitev in odvzem premoženjske koristi iz resnih kaznivih dejanj, ki zadevajo dve ali več držav članic. Okvirni sklep Sveta 2006/783/PNZ o uporabi načela vzajemnega priznavanja odredb o zaplembi in Okvirni sklep Sveta 2003/577/PNZ o izvrševanju sklepov o zasegu premoženja ali dokazov v EU sta pomembni

orodji v boju proti kriminalu. Eurojust je na podlagi obeh sklepov pripravil standardna potrdila (obrazce), ki omogočajo praktično uporabo, kadar je premoženje v drugi državi. Potrdilo izpolni država izdajateljica v uradnem jeziku in ga pošlje pristojnemu organu države izvršiteljice. Pri izvršitvi odredb za zavarovanje premoženja in podpori ter usklajevanju ukrepov v realnem času pa imajo pomembno vlogo koordinacijski centri, omenja Eurojust (2015d, str. 13).

Eurojust (2014, str. 47) ugotavlja, da so nacionalne zakonodaje in postopkovna pravila v državah članicah na tem področju kljub okvirnim sklepom zelo različna, kar povzroča velike težave za uspešno delo tožilcev. Večina držav članic ni sposobna v praksi izvršiti zahtev za mednarodno pravno pomoč za identifikacijo in zamrznitev premoženjske koristi ali priznati sodnih odredb za odvzem premoženja, če so značilne razlike med pravnimi ureditvami v teh državah. Eurojust (2015c, str. 2) navaja, da je določene težave, s katerimi se soočajo države članice pri čezmejnem odvzemu premoženjske koristi, pomagal razrešiti z operativnim delom, na sestankih in seminarjih z uveljavitvijo dobrih praks ter strateškim pristopom.

Eurojust (2014, str. 24–25, 28, 36) navaja več uspešnih primerov, med drugim preiskavo goljufij v zvezi z davkom na dodano vrednost. Preiskavo, v kateri je bilo zamrznjeno okoli 7 milijonov ameriških dolarjev, je od 2011. vodila skupna preiskovalna skupina, sestavljena iz predstavnikov francoskih in nizozemskih organov. Omenja še preiskavo trgovine z ljudmi, ki je potekala v dveh neimenovanih državah, in v eni izmed njih je z usklajevanjem Eurojust ter skupne preiskovalne skupine prišlo do odvzema premoženja. Primer preiskave kibernetkega kriminala z vdori v bančne račune pa je v 2012. z usklajevanjem Eurojust potekala v Avstriji, Združenem kraljestvu, Belgiji in na Nizozemskem, Finskem ter Norveškem. Naloga skupne preiskovalne skupine je bila tudi zagotovitev dokazov za zavarovanje in odvzem premoženjske koristi. Ob zaključku preiskave jim je uspelo odkriti osebe, ki so delovale kot »denarne mule«, saj so skrbele za dvige in prenakazila odtujenih sredstev v tretje države.

Eurojust (2015c, str. 10, 16) omenja še uspešno zaključen primer zahtevne preiskave mednarodnih goljufij, v kateri so bili osumljenci in gospodarske družbe iz 8 držav članic EU, Švice in Sejšelov. V tem primeru je bilo zaseženo 700.000 evrov, plovila, vile, luksuzna vozila, umetnine in zlatnina. V nadaljevanju pa še preiskavo pranja denarja v povezavi s trgovino s prepovedanimi drogami, ki so jo v 2013. vodili nizozemski in španski organi. V njej je bilo zaseženo 60.000 evrov, več luksuznih vozil in hiš, med njimi vila v vrednosti več kot 6 milijonov evrov.

7 PRIMERJALNOPRAVNA ANALIZA ZAKONSKIH UREDITEV V OBRAVNAVANIH DRŽAVAH

S preučevanjem pravnih ureditev obravnavanih držav sem ugotovil, da se določene prvine njihove zasnove med seboj razlikujejo, nekatere pa so docela enake, npr. kazenski odvzem. Policijski organi, med njimi predvsem kriminalistična policija, odkrivajo

in sledijo nezakonito premoženje. Nekateri organi imajo za to posebna preiskovalna pooblastila. Tudi davčne, carinske in druge službe lahko v nekaterih državah odkrivajo nezakonito premoženje, pa tudi posebne medagencijske enote (npr. v ZDA in Združenem kraljestvu). Finančne preiskave običajno usmerja državno tožilstvo. Preučevane ureditve omogočajo zaseg pripomočkov za storitev kaznivega dejanja in predmetov, ki izvirajo iz kaznivega dejanja. Pri opredelitvah premoženja in premoženjske koristi nisem opazil bistvenih razlik. Ureditve večinoma omogočajo začasno zavarovanje premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem. V nekaterih državah so bile ureditve začasnih ukrepov neustrezne, kar so odpravile s spremembo zakonodaje (npr. Luksemburg), v drugih pa kljub pravni zapletenosti dobro delujejo v praksi (npr. Makedonija). Sodišče lahko v vseh državah odvzame premoženjsko korist v kazenskem postopku, samo nekatere ureditve pa omogočajo ob določenih pogojih tudi razširjen odvzem (npr. Finska, Portugalska, Norveška, Makedonija, Združeno kraljestvo, Slovenija, Srbija). Ureditve praviloma omogočajo odvzem premoženja pravnih oseb, nekatere države pa posebej urejajo odvzem premoženja kriminalnih združb (npr. Švica, Slovenija). Ureditve tudi predvidevajo odvzem enake vrednosti (razen v civilnem postopku v ZDA) in tretjim osebam (razen v kazenskem postopku v ZDA). V nekaterih državah je ob določenih pogojih možen odvzem brez kazenske obsodbe (npr. Luksemburg, Slovenija, Makedonija, Norveška, Švica). Odvzem v civilnem sodnem postopku je možen v Sloveniji, Združenem kraljestvu in ZDA, ki poznajo odvzem tudi v civilnem zunajsodnem postopku.

Odvzem nezakonitega premoženja je strateška prednostna naloga EU, vendar pa razmeroma zelo skromen napredek pri prenosu določb okvirnih sklepov v pravne ureditve držav članic tega žal ne dokazuje. V zakonodaji in postopkovnih pravilih držav članic so še zmeraj razlike, ki jih je treba čim prej odpraviti in s tem omogočiti učinkovito mednarodno pravno pomoč. Zaskrbljujoče so kritike državnih tožilcev glede skladnosti pravnih instrumentov EU, pa tudi zadnja Direktiva 2014/42/EU žal ne bo celovito zaokrožila pravnega okvira za zamrznitev in odvzem. Pozivi k novemu zakonodajnemu predlogu Komisije in uskladitvi standardov v državah članicah EU kažejo na (pre)dolgo pot, preden bodo pravne ureditve držav članic primerljive glede vseh standardov in postopkovnih pravil.

Države s sodobnimi ureditvami finančnih preiskav in odvzemanja premoženja so deloma uspešne v boju zoper storilce hudih kaznivih dejanj. Statistični podatki o finančnih preiskavah in odvzemu premoženja so za preučevane države dostopni le v omejenem obsegu. Države večinoma ne zbirajo podatkov sistematično ali na enem mestu, ponekod so podatki pomanjkljivi ali zaupni, kar onemogoča oblikovanje celovite ocene o učinkovitosti. Napredek držav, ki zbirajo podatke v daljšem časovnem obdobju, je razviden v trendu povečevanja obsega odvzetih sredstev (npr. ZDA). Pri ostalih državah pa posamezni (delni) statistični podatki kažejo večje vrednosti odvzetega nezakonitega premoženja, pa tudi posamezni uspešno rešeni primeri dokazujejo vedno boljše delovanje organov različnih držav.

Zagotovo so države dosegle določeno stopnjo napredka tudi pri izboljšavi svoje zakonodaje, ki jo bo treba v prihodnje še bolj poenotiti. Organi odkrivanja in pregona bodo morali spremeniti svoj pristop v boju proti resnemu kriminalu in dosledno izkoristiti vse možnosti v okviru finančnih preiskav. Pri odkrivanju nezakonitega premoženja je že vidno povečanje napredka pri aktivnostih organov držav, npr. porast števila zahtevkov za čezmejno sledenje premoženja v okviru Europolovega sistema SIENA. Pri razvoju pravnih ureditev in večji (statistični) uspešnosti nekaterih držav pa ne smemo zanemariti vidika zagotavljanja človekovih pravic in odprtih vprašanj ustavnosti nekaterih ureditev (npr. Srbija, Portugalska) ter kritik o zlorabah pravnega sistema (npr. ZDA). Našteto bo v prihodnje vplivalo na obseg obstoječih pravnih ureditev in zmožnosti delovanja organov.

Pomembno vlogo v boju proti čezmejnimi organiziranim kriminalnim združbam imajo mednarodne institucije, ki povezujejo države in njihove organe, tudi na področju odkrivanja, zavarovanja in odvzema nezakonitega premoženja. CARIN in druge regionalne mreže so samo eden izmed odgovorov držav na delovanje takih združb. 40 preiskav s področja zavarovanja in odvzema premoženjske koristi v prvem polletju 2015, v katerih je mreža CARIN sodelovala z regionalnimi mrežami iz Azije, Oceanije, Afrike in Južne Amerike, kaže na aktualnost čezmejnega pranja denarja in skrivanja nezakonitega premoženja. Podobno vlogo pri povezovanju držav članic EU imajo tudi ustanovljeni uradi za odvzem premoženjske koristi. Nenehno posodabljanje priporočil FATF kaže, da se vedno znova pojavljajo nove oblike pranja premoženjske koristi. Eden od večjih izzivov za organe odkrivanja in pregona v prihodnje bodo predvsem možnosti, ki jih za skrivanje in pranje nezakonitega premoženja omogočajo virtualne valute (npr. bitcoin). **Čezmejne organizirane kriminalne združbe bodo tako stalno iskale nove možnosti za skrivanje nezakonitih dobičkov, kar kažejo trenutne razmere in pričakovani trendi.**

SKLEP

Finančne preiskave in odvzem nezakonitega premoženja ne smejo ostati samo mrtva črka. Države so v boju proti resnemu kriminalu kar nekaj korakov za storilci pri odvzemanju protipravno pridobljenega premoženja. Poenotenje pravnih ureditev, proaktivna vloga organov odkrivanja in pregona, učinkovita preiskovalna pooblastila ob upoštevanju vseh vidikov človekovih pravic, okrepljeno mednarodno sodelovanje in hitra prilagoditev novim razmeram so edina realna možnost, da se sorazmerno poveča delež odvzetega premoženja glede na celoten obseg premoženjske koristi. Države so določen korak naprej že naredile, a bistveno premalo, da bi bile lahko zadovoljne. Zato so glede na zgoraj naštetu v prihodnje edini ustrezen odgovor hitri, usklajeni in ciljno premišljeni ukrepi.

LITERATURA IN VIRI

1. Aeschlimann, Y. (2009). Good Practices in Non-Conviction Based Forfeiture: A Perspective from Switzerland. V T. S. Greenberg, L. M. Samuel, W. Grant & L. Gray (ur.), *Stolen Asset Recovery. A Good Practices Guide for Non-Conviction Based Asset Forfeiture* (str. 112–113). Najdeno 3. novembra 2015 na spletnem naslovu https://www.undoc.org/documents/corruption/Publications/StAR/StAR_Publication_-_Non-conviction-based_Asset_Forfeiture_E.pdf
2. Anti-terrorism, Crime and Security Act 2001. (2001, 14. december). Najdeno 12. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://legislation.gov.uk/ukpga/2001/24/contents>
3. Bacarese, A., & Pereira, P. G. (2010, julij). Project on criminal asset recovery in Serbia (CAR). Technical paper on criminal assets recovery system in Serbia and comparative analysis with other systems in Central and Western Europe, ECD/18/2010. Najdeno 1. septembra 2015 na spletnem naslovu https://www.coe.int/t/dghl/cooperation/economiccrime/corruption/Projects/CAR_Serbia/Technical%20papers/2358-CAR-TP18_%202010.pdf
4. Basel Institute on Governance. (2012, februar). The Need for New EU Legislation Allowing the Assets Confiscated from Criminal Organisations to be Used for Civil Society and in Particular for Social Purposes. Najdeno 26. decembra 2015 na spletnem naslovu http://www.Europarl.europa.eu/RegData/etudes/note/join/2012/462437/IPOL-LIB E_NT%282012%29462437_EN.pdf
5. Bele, I. (2001). *Kazenski zakonik: s komentarjem: splošni del*. Ljubljana: GV Založba.
6. Booz Allen Hamilton. (2012, januar). Comparative Evaluation of Unexplained Wealth Orders. Najdeno 3. novembra 2015 na spletnem naslovu <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/237163.pdf>
7. Carpenter, D. M., Knepper, L., Erickson, A. C., & McDonald, J. (2015, november). Policing for Profit: The Abuse of Civil Asset Forfeiture. Najdeno 6. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://ij.org/wp-content/uploads/2015/11/policing-for-profit-2nd-edition.pdf>
8. Cassella, S. D. (2004, januar). Overview of Asset Forfeiture Law in the United States. V *Department of Justice. From the Selected Works of Stefan D Cassella* (str. 351–359). Najdeno 6. decembra 2015 na spletnem naslovu http://works.bepress.com/cgi/viewcontent.cgi?article=1008&context=stefan_cassella

9. Commission de Surveillance du Secteur Financier. (2004). Law of 12 November 2004 on the fight against money laundering and terrorist financing. Najdeno 17. novembra 2015 na spletnem naslovu http://www.cssf.lu/fileadmin/files/Lois_reglements/Legislation/Lois/L_121104_AML_upd240715_eng.pdf

10. Commission de Surveillance du Secteur Financier. (2010). Law of 27 October 2010. Najdeno 17. novembra 2015 na spletnem naslovu http://www.cssf.lu/fileadmin/files/Lois_reglements/Legislation/Lois/L_271010_AML_TF.pdf

11. Commission of the European Communities. (2004, 5. april). Report from the Commission based on Article 6 of the Council Framework Decision of 26 June 2001 on money laundering, the identification, tracing, freezing, seizing and confiscation of instrumentalities and the proceeds of crime, COM(2004)230 final. Najdeno 26. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2004:0230:FIN:EN:PDF>

12. Council of the European Union. (2011a, 17. maj). Evaluation report on the fifth round of mutual evaluations »Financial crime and financial investigations« - Report on Luxembourg, 15644/3/10. Najdeno 12. oktobra 2015 na spletnem naslovu http://www.eumonitor.nl/9353000/1/j4nvgs5kjg27kof_j9vvik7m1c3gyxp/vipg5end30zh/f=/15644_3_10_rev_3.pdf

13. Council of the European Union. (2011b, 18. oktober). Evaluation report on the fifth round of mutual evaluations »Financial crime and financial investigations« - Report on Portugal, 12286/2/11. Najdeno 12. oktobra 2015 na spletnem naslovu http://www.eumonitor.nl/9353000/1/j4nvgs5kjg27kof_j9vvik7m1c3gyxp/vitq47nkvzn/f=/12286_2_11_rev_2.pdf

14. Council of the European Union. (2015, 5. maj). Meeting of the Consultative Forum of Prosecutors General and Directors of Public Prosecutions of the Member States of the European Union. Eurojust, The Hague, 12 December 2014. Conclusions, 8552/15. Najdeno 26. decembra 2015 na spletnem naslovu http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/Eurojust-framework/consultativeforum/IT%20Presidency%20-%20Conclusions%20of%20CF%20meeting%20of%2012-12-2014%20%28Council%20document%208552-15%29/CF-2014-12-12_ST08552-15_EN.pdf

15. Crime and Courts Act 2013. (2013, 25. april). Najdeno 12. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2013/22/contents>

16. Criminal Code of Republic of Macedonia. (1996, 1. november, marec 2004, junij 2006, januar 2008, september 2009). Najdeno 22. novembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.legislationline.org/documents/action/popup/id/16066/preview>

17. Criminal Justice Joint Inspection. (2010, marec). Joint Thematic Review of Asset Recovery: Restraint and Confiscation Casework. Najdeno 15. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.justiceinspectors.gov.uk/hmic/media/joint-thematic-review-of-asset-recovery-restraint-and-confiscation-casework-full-report-20100324.pdf>
18. Criminality. (b. l.). V *Statistics Finland*. Najdeno 7. septembra 2015 na spletnem naslovu http://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_oikeusolot_en.html
19. Crown Prosecution Service. (2014, junij). CPS Asset Recovery Strategy. Najdeno 15. decembra 2015 na spletnem naslovu https://www.cps.gov.uk/publications/docs/cps_asset_recovery_strategy_2014.pdf
20. Customs and Excise Management Act 1979. (1979, 22. februar). Najdeno 12. decembra 2015 na spletnem naslovu www.legislation.gov.uk/ukpga/1979/2/contents
21. Direktiva 2014/42/EU Evropskega parlamenta in Sveta s 3. aprilom 2014 o začasnem zavarovanju in odvzemu predmetov, ki so bili uporabljeni za kazniva dejanja, ter premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, v Evropski uniji. *Uradni list Evropske unije* L 127/2014.
22. Eurojust. (2014). Eurojust Annual Report 2013. Najdeno 31. oktobra 2015 na spletnem naslovu <http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/corporate/eurojust%20annual%20report%20annual%20report%202013/annual-report-2013-en.pdf>
23. Eurojust. (2015a). Dobrodošli na Eurojustovi spletnem naslovu. Najdeno 31. oktobra 2015 na spletnem naslovu <http://www.eurojust.europa.eu/Pages/languages/sl.aspx>
24. Eurojust. (2015b). Operational and strategic activities. Freezing and confiscation tools. Najdeno 31. oktobra 2015 na spletnem naslovu <http://www.eurojust.europa.eu/practitioners/operational/pages/freezing-and-confiscation.aspx>
25. Eurojust. (2015c, junij). Asset recovery. *Eurojust News*, (13), 2–16. Najdeno 31. oktobra 2015 na spletnem naslovu <http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/register/Documents/Eurojust%20News%20Issue%202013%20%28June%202015%29%20on%20the%20freezing%20and%20confiscation%20of%20the%20proceeds%20of%20crime.pdf>
26. Eurojust. (2015d). Eurojust Annual Report 2014. Najdeno 31. oktobra 2015 na spletnem naslovu <http://www.eurojust.europa.eu/doclibrary/corporate/eurojust%20annual%20report%20annual%20report%202014/annual-report-2014-en.pdf>
27. European Commission. (2015). Confiscation & asset recovery. Najdeno 21. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/organ>

ized-crime-and-human-trafficking/confiscation-and-asset-recovery/index_en.htm

28. Europol. (2008, oktober). *Questionnaire for CARIN members on asset recovery. Finland* (interno gradivo). The Hague: Europol.
29. Europol. (2009, marec). *Questionnaire for CARIN members on asset recovery. Portugal* (interno gradivo). The Hague: Europol.
30. Europol. (2010, 10. september). *Questionnaire for CARIN members on asset recovery. Republic of Serbia* (interno gradivo). The Hague: Europol.
31. Europol. (2013). CARIN leaflet 2013. Najdeno 31. oktobra 2015 na spletnem naslovu http://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCEQFjAAahUKEwiv8aKloOzIAhVC5A4KHXFncE&url=https%3A%2F%2Fwww.europol.europa.eu%2Fsites%2Fdefault%2Ffiles%2Fpublications%2Fcarin_leaflet_2013.pdf&usg=AFQjCNF7o4_c1kXqZ7649AdCPxB0cRAegA&cad=rja
32. Europol. (2014). *CARIN Manual. The History, Statement of Intent, Membership and Functioning of CARIN*. The Hague: Europol.
33. Europol. (2015a). About us. Najdeno 31. oktobra 2015 na spletnem naslovu <https://www.europol.europa.eu/content/page/about-us>
34. Europol. (2015b, 14. april). *Services of the Europol Criminal Assets Bureau (ECAB). EDOC-#233998-v13-ECAB_Brief_Explanation* (interno gradivo). The Hague: Europol.
35. Europol. (2015c, 9. oktober). Investigators meet in Guernsey to discuss international cooperation on asset recovery. Najdeno 31. oktobra 2015 na spletnem naslovu https://www.europol.europa.eu/latest_news/investigators-meet-guernsey-discuss-international-cooperation-asset-recovery
36. Evropska komisija. (2010a, 23. avgust). Poročilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu na podlagi člena 22 Okvirnega sklepa Sveta 2006/783/PNZ s 6. oktobrom 2006 o uporabi načela vzajemnega priznavanja odredb o zaplembi, COM(2010)428 konč. Najdeno 26. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC0428&from=EN>
37. Evropska komisija. (2010b, 22. november). Izvajanje strategije notranje varnosti EU: pet korakov k varnejši Evropi, COM(2010)673 konč. Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu. Najdeno 21. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC0673&from=EN>

38. Evropska komisija. (2011, 12. april). Poročilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu na podlagi člena 8 Sklepa Sveta 2007/845/PNZ s 6. decembrom 2007 o sodelovanju med uradi za odvzem premoženjske koristi držav članic na področju sledenja in identifikacije premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, ali drugega premoženja, povezanega s kaznivimi dejanji, COM(2011)176 konč. Najdeno 26. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2011/SL/1-2011-176-SL-F1-1.Pdf>
39. Evropska komisija. (2012, 12. marec). Kriminal se ne izplača: strožji pristop na področju dobičkov iz nezakonitih dejavnosti, IP/12/235. Sporočilo za medije. Najdeno 21. decembra 2015 na spletnem naslovu http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-235_sl.htm
40. Evropska komisija. (2014, 20. junij). The final implementation report of the EU Internal Security Strategy 2010-2014, COM(2014)365 final. Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu. Najdeno 21. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0365&from=EN>
41. Evropska komisija. (2015, 28. april). Evropska agenda za varnost, COM(2015)185 final. Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij. Najdeno 21. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0185&from=EN>
42. Federal Act on Combating Money Laundering and Terrorist Financing in the Financial Sector. (1997, 10. oktober). Najdeno 2. novembra 2015 na spletnem naslovu <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19970427/201501010000/955.0.pdf>
43. Federal Act on International Mutual Assistance in Criminal Matters. (1981, 20. marec). Najdeno 2. novembra 2015 na spletnem naslovu <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19810037/201301010000/351.1.pdf>
44. Federal Act on Narcotics and Psychotropic Substances. (1951, 3. oktober). Najdeno 3. novembra 2015 na spletnem naslovu <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19981989/201310010000/812.121.pdf>
45. Federal Act on the Restitution of Assets illicitly obtained by Politically Exposed Persons. (2010, 1. oktober). Najdeno 8. novembra 2015 na spletnem naslovu <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/20100418/201102010000/196.1.pdf>
46. Federal Office of Justice. (2014). Recovering unlawfully obtained assets located in Switzerland. Najdeno 8. novembra 2015 na spletnem naslovu https://star.worldbank.org/star/sites/star/files/asset_recovery_guide_-_en.pdf

47. Federal Office of Police fedpol. (2014). An overview. Criminal Police, Security Police, International Police Co-operation, Administrative and Support Services. Najdeno 4. novembra 2015 na spletnem naslovu https://www.fedpol.admin.ch/dam/data/fedpol/ueberuns/broschuere_fedpol-e.pdf
48. Financial Action Task Force (FATF). (2005a, 10. junij). Third Mutual Evaluation/Detailed Assessment Report. Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism. Norway. Najdeno 9. novembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer/MER%20Norway%20full.pdf>
49. Financial Action Task Force. (2005b, 14. oktober). Third Mutual Evaluation Report on Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism. Summary. Switzerland. Najdeno 2. novembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer/mer%20switzerland%20resume%20english.pdf>
50. Financial Action Task Force. (2005c, november). 3eme Rapport d'evaluation mutuelle de la Lutte Anti-Blanchiment de capitaux et contre le Financement du terrorisme. Suisse. Najdeno 2. novembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer/MER%20Switzerland%20Rapport%20complet.pdf>
51. Financial Action Task Force. (2006a, 23. junij). Third Mutual Evaluation Report on Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism. United States of America. Najdeno 30. novembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer/MER%20US%20full.pdf>
52. Financial Action Task Force. (2006b, 13. oktober). Third Mutual Evaluation Report on Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism. Portugal. Najdeno 12. oktobra 2015 na spletnem naslovu <http://www.fatf-afi.org/media/fatf/documents/reports/mer/MER%20Portugal%20full.pdf>
53. Financial Action Task Force. (2006c, oktober). Annexes of the Third Mutual Evaluation/Detailed Assessment Report. Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism. Portugal. Najdeno 12. oktobra 2015 na spletnem naslovu <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer/MER%20Portugal%20annexes.pdf>
54. Financial Action Task Force. (2007a, 29. junij). Third Mutual Evaluation Report. Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism. The United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland. Najdeno 8. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer/MER%20UK%20FULL.pdf>

55. Financial Action Task Force. (2007b, 12. oktober). Third Mutual Evaluation Report. Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism. Finland. Najdeno 29. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer/MER%20Finland%20full.pdf>
56. Financial Action Task Force. (2008, september). Portugal FATF Mutual Evaluation Report – Update. Document FATF/ME, 2006(7). Najdeno 12. oktobra 2015 na spletnem naslovu <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer/Biennial%20Portugal.pdf>
57. Financial Action Task Force. (2009, 26. februar). Mutual Evaluation Fourth Follow-Up Report. Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism. Norway. Najdeno 9. novembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer/FoR%20Norway.pdf>
58. Financial Action Task Force. (2010a, 19. februar). Mutual Evaluation Report. Executive Summary. Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism. Luxembourg. Najdeno 17. novembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer/MER%20Luxembourg%20ES.pdf>
59. Financial Action Task Force. (2010b, september). Second Update Report. Portugal MER – DOC. FATF/ME 2006(7). Najdeno 12. oktobra 2015 na spletnem naslovu http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer/PT_SecondUpdateReport_2010.pdf
60. Financial Action Task Force. (2012a, junij). FATF Report. Operational Issues. Financial Investigations Guidance. Najdeno 1. septembra 2015 na spletnem naslovu http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Operational%20Issues_Financial%20investigations%20Guidance.pdf
61. Financial Action Task Force. (2012b, oktober). Best Practises Paper. Best Practises on Confiscation (Recommendations 4 and 38) and a Framework for Ongoing Work on Asset Recovery. Najdeno 1. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/Best%20Practices%20on%20%20Confiscation%20and%20a%20Framework%20for%20Ongoing%20Work%20on%20Asset%20Recovery.pdf>
62. Financial Action Task Force. (2013, junij). 9th Follow-up Report. Mutual Evaluation of Finland. Najdeno 29. septembra 2015 na spletnem naslovu http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer/Finland_FUR_2013.pdf
63. Financial Action Task Force. (2014a, februar). 6th Follow-up Report. Mutual Evaluation of Luxembourg. Najdeno 17. novembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer/FUR-Luxembourg-2014.pdf>

64. Financial Action Task Force. (2014b, december). Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures. Norway. Mutual Evaluation Report. Najdeno 9. novembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer4/Mutual-Evaluation-Report-Norway-2014.pdf>
65. Financial Action Task Force. (2015, oktober). International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation. The FATF Recommendations. Najdeno 1. septembra 2015 na spletnem naslovu http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF_Recommendations.pdf
66. The Financial Supervisory Authority of Norway. (2009, april). Money Laundering Act. Najdeno 9. novembra 2015 na spletnem naslovu http://www.finanstilsynet.no/Global/English/Laws_and_regulations/Laws/Money_Laundering_Act_2009.pdf
67. Forsaith, J., Irving, B., Nanopoulos, E., & Fazekas, M. (2012). Technical report. Study for an impact assessment on a proposal for a new legal framework on the confiscation and recovery of criminal assets. Najdeno 25. oktobra 2015 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/docs/external_study_used_as_a_basis_for_the_commission_ia_october_2012_en.pdf
68. Giroud, S., & Rordorf, H. (2013, september). Draft Federal Act on the Freezing and Restitution of Potentates' Assets. *Anti-Corruption Committee News*, 5(2), 39–40. Najdeno 8. novembra 2015 na spletnem naslovu http://www.lalive.ch/data/publications/2013-SGI+HRO_IBA-Corruption-Switzerland-Draft_Federal_Act_on_the_Freezing_and_Restitution_of_Potentates'_Assets.pdf
69. Gray, L., Hansen, K., Recica-Kirkbride, P., & Mills, L. (2014). Few and Far. The Hard Facts on Stolen Asset Recovery. Najdeno 16. novembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.oecd.org/dac/governance-peace/governance/docs/Hard%20Facts%20Stolen%20Asset%20Recovery.pdf>
70. Group of States against corruption (GRECO). (2004, 30. september). Second Evaluation Round. Evaluation Report on Norway. Najdeno 9. novembra 2015 na spletnem naslovu https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round2/GrecoEval2%282004%293_Norway_EN.pdf
71. Henzelin, M., Giroud, S., & Rordorf, H. (2012). Switzerland. V J. Tickner, S. Gabriel & A. Bacarese (ur.), *Asset Recovery 2013* (str. 101–104). Najdeno 3. novembra 2015 na spletnem naslovu http://www.lalive.ch/data/publications/SGI+MHE+HRO-TDT_Asset_Recovery_Switzerland.pdf

72. Home Office. (2015, marec). Serious Crime Act 2015. Fact sheet: Overview of the Act. Najdeno 15. decembra 2015 na spletnem naslovu https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/415943/Serious_Crime_Act_Overview.pdf
73. Interpol. (2015). Resolution No.1. AG-2015-RES-01. Pilot project concerning a new category of notice specifically devoted to the tracing and recovery of assets (»Silver Notice«). Najdeno 21. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.interpol.int/content/download/30252/394272/version/4/file/AG-2015-RES-01%20E%20RECOVERY%20ASSETS%20SILVER%20NOTICE.pdf>
74. Junninen, M. (2006). *Adventurers and Risk-Takers: Finnish professional criminals and their organisations in the 1990s cross-border criminality*. Helsinki: Hakapaino Oy.
75. Kazenski zakonik. *Uradni list RS* št. 50/2012-UPB2, 54/2015.
76. Komisija Evropskih skupnosti. (2006, 21. februar). Drugo poročilo Komisije na podlagi člena 6 Okvirnega sklepa Sveta s 26. junijem 2001 o pranju denarja, identifikaciji, sledenju, zamrznitvi, zasegu in zaplembi pripomočkov za kazniva dejanja in premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, COM(2006)72 konč. Najdeno 26. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52006DC0072&from=EN>
77. Komisija Evropskih skupnosti. (2007, 17. december). Poročilo na podlagi člena 6 Okvirnega sklepa Sveta 2005/212/PNZ s 24. februarjem 2005 o zaplembi premoženjske koristi, pripomočkov in premoženja, ki so povezani s kaznivimi dejanji, COM(2007)805 konč. Najdeno 26. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52007DC0805&from=EN>
78. Komisija Evropskih skupnosti. (2008, 22. december). Poročilo Komisije na podlagi člena 14 Okvirnega sklepa Sveta 2003/577/PNZ z 22. julijem 2003 o izvrševanju sklepov o zasegu premoženja ali dokazov v Evropski uniji, COM(2008)885 konč. Najdeno 26. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008DC0885&from=EN>
79. Korkiatupa, J. (2015). Finland. V E. U. Savona & M. Riccardi (ur.), *From illegal markets to legitimate businesses: the portfolio of organised crime in Europe. Final Report of Project OCP – Organised Crime Portfolio* (str. 227–229). Najdeno 8. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.transcrime.it/wp-content/uploads/2015/04/ocp.pdf>
80. Krivični zakonik. *Službeni glasnik Republike Srbije* št. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014.

81. Lauber, M. (2012). Money Laundering: Strategies and Challenges – an Update from the Office of the Attorney General of Switzerland. V *17th Annual Conference and General Meeting of the International Association of Prosecutors, Bangkok, October 28 - November 2, 2012. Transnational Organized Crime and the Role of the Prosecutor*. Najdeno 2. novembra 2015 na spletnem naslovu http://www.iap-association.org/Conferences/Annual-Conferences/17th-Annual-Conference-and-General-Meeting,-bangko/WS1C_ppt_Michael_Lauber_AC17-kompAtibilitetstilsta.aspx
82. Ministarstvo pravde Republike Srbije. (2015, 17. september). Ministar Selaković: Intenzivno radimo na jačanju krivičnog sistema. Najdeno 11. oktobra 2015 na spletnem naslovu <http://www.mpravde.gov.rs/obavestenje/9786/ministar-selakovic-intenzivno-radimo-na-jacanju-krivicnog-sistema.php>
83. Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije. (b. l.). Najznačajniji rezultati MUP Republike Srbije u 2013. godini i rezultati rada po oblastima javne bezbednosti. Najdeno 10. oktobra 2015 na spletnem naslovu http://www.mup.gov.rs/cms/resursi.nsf/rezultati2013_lat.doc
84. Ministrstvo za finance RS. (2016). Naloge urada. Vloga in naloge Urada za preprečevanje pranja denarja. Najdeno 1. januarja 2016 na spletnem naslovu http://www.uppd.gov.si/si/delovna_podrocja/naloge_urada/
85. Ministrstvo za pravosodje RS. (2016). Mednarodna pravna pomoč. Sektor za mednarodno pravno pomoč. Najdeno 5. januarja 2016 na spletnem naslovu http://www.mp.gov.si/si/delovna_podrocja/zakonodaja_s_podrocja_pravosodja/mednarodna_pravna_pomoc/
86. Ministry for Foreign Affairs Finland. (2013). Act on the Freezing of Funds with a View to Combating Terrorism. Najdeno 13. septembra 2015 na spletnem naslovu http://www.finanssivalvonta.fi/en/Supervision/Money_laundrying/Current_provisions/Documents/EN20130325.pdf
87. Ministry of Justice and the Police Norway. (2005). The General Civil Penal Code. Najdeno 9. novembra 2015 na spletnem naslovu <http://app.uio.no/ub/ujur/oversatte-lover/data/lov-19020522-010-eng.pdf>
88. Ministry of Justice and the Police Norway. (2006). The Criminal Procedure Act. Najdeno 9. novembra 2015 na spletnem naslovu <http://app.uio.no/ub/ujur/oversatte-lover/data/lov-19810522-025-eng.pdf>
89. Ministry of Justice Finland. (2006). Enforcement of Judgments and Confiscation Orders. Najdeno 3. oktobra 2015 na spletnem naslovu <http://oikeusministerio.fi/en/index/basicprovisions/kansainvalisetjau-asiat/internationallegalassistance/criminalmatters/enforcementto>

fjudgmentsandconfiscationorders.html

90. Ministry of Justice Finland. (2012). The Criminal Code of Finland. Najdeno 13. septembra 2015 na spletnem naslovu <https://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1889/en18890039.pdf>
91. Ministry of Justice Finland. (2013a). Coercive Measures Act. Najdeno 13. septembra 2015 na spletnem naslovu <https://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/2011/en20110806.pdf>
92. Ministry of Justice Finland. (2013b). Criminal Investigation Act. Najdeno 12. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/2011/en20110805.pdf>
93. Ministry of the Interior Finland. (2013). Act on Detecting and Preventing Money Laundering and Terrorist Financing. Najdeno 12. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/2008/en20080503.pdf>
94. Ministry of the Interior Finland. (2015). Criminal investigation. Najdeno 12. septembra 2015 na spletnem naslovu http://www.intermin.fi/en/security/combating_crime/criminal_investigation
95. Misuse of Drugs Act 1971. (1971, 27. maj). Najdeno 12. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1971/38/contents>
96. MONEYVAL. (2008, 16. julij). Third Round Detailed Assessment Report. »The former Yugoslav Republic of Macedonia«. Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism, 2008(21). Najdeno 22. novembra 2015 na spletnem naslovu http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/round3/MONEYVAL%282008%2921Rep-MK3_en.pdf
97. MONEYVAL. (2009, 8. december). Mutual Evaluation Report. Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism. Serbia, 2009(29). Najdeno 4. oktobra 2015 na spletnem naslovu http://www.apml.gov.rs/REPOSITORY/403_moneyval%282009%2929rep_ser3_en.pdf
98. MONEYVAL. (2010a, 17. marec). Report on Fourth Assessment Visit – Executive Summary. Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism. Slovenia, 2010(07). Najdeno 28. decembra 2015 na spletnem naslovu http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/MONEYVAL/Evaluations/round4/SLO4_Sum_MONEYVAL%282010%2907_en.pdf

99. MONEYVAL. (2010b, 8. december). Serbia. Progress report and written analysis by the Secretariat of Core Recommendations, 2010(33). Najdeno 4. oktobra 2015 na spletnem naslovu https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/progress%20reports/MONEYVAL%282010%2933ProgRep-SRB_en.pdf
100. MONEYVAL. (2011a, 30. september). »The former Yugoslav Republic of Macedonia«. Progress report and written analyses by the Secretariat of Core Recommendations, 2011(10). Najdeno 22. novembra 2015 na spletnem naslovu http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/Progress%20reports%202y/MONEYVAL%282011%2910_ProgRep2_MKD_en.pdf
101. MONEYVAL. (2011b, 30. september). »The former Yugoslav Republic of Macedonia«. Progress report – Annexes, 2011(10). Najdeno 22. novembra 2015 na spletnem naslovu http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/Progress%20reports%202y/MONEYVAL%282011%2910_ProgRep2_MKDann_en.pdf
102. MONEYVAL. (2012, 3. december). Serbia. Progress report and written analysis by the Secretariat of Core Recommendations, 2012(30). Najdeno 4. oktobra 2015 na spletnem naslovu http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/MONEYVAL/Evaluations/Progress%20reports%202y/MONEYVAL%282012%2930_SERProgRep2_en.pdf
103. MONEYVAL. (2013, april). 2nd Regular Follow-up Progress Report. 4th Round Mutual Evaluation of Slovenia. Najdeno 28. decembra 2015 na spletnem naslovu http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/MONEYVAL/Evaluations/follow-up%20report%204round/MONEYVAL%282013%296_SLV_4Follow-upRep.pdf
104. MONEYVAL. (2014, 3. april). Report on Fourth Assessment Visit. Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism. »The former Yugoslav Republic of Macedonia«, 2014(1). Najdeno 22. novembra 2015 na spletnem naslovu http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/round4/MKD4-MERMONEYVAL%282014%291_en.pdf
105. National Audit Office. (2013, 17. december). Confiscation orders. Najdeno 15. decembra 2015 na spletnem naslovu <https://www.nao.org.uk/wp-content/uploads/2013/12/10318-001-Confiscation-Book.pdf>
106. Office of the Law Revision Counsel. (2015). United States Code. Najdeno 2. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://uscode.house.gov>
107. Okvirni sklep Sveta 2001/500/PNZ s 26. junijem 2001 o pranju denarja, identifikaciji, sledenju, zamrznitvi, zasegu in zablembi pripomočkov za kazniva dejanja in

- premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem. *Uradni list Evropskih skupnosti* L 182/2001.
108. Okvirni sklep Sveta 2003/577/PNZ z 22. julijem 2003 o izvrševanju sklepov o zasegu premoženja ali dokazov v Evropski uniji. *Uradni list Evropske unije* L 196/2003.
109. Okvirni sklep Sveta 2005/212/PNZ s 24. februarjem 2005 o zaplembi premoženjske koristi, pripomočkov in premoženja, ki so povezani s kaznivimi dejanji. *Uradni list Evropske unije* L 68/2005.
110. Okvirni sklep Sveta 2006/783/PNZ s 6. oktobrom 2006 o uporabi načela vzajemnega priznavanja odredb o zaplembi. *Uradni list Evropske unije* L 328/2006.
111. Organization for Security and Co-operation in Europe Mission to Skopje. (2010, 18. november). Criminal Procedure Law. Najdeno 22. novembra 2015 na spletnem naslovu https://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwiCzIiZ_KTJAhXkfHIKHZcjBUUsQFggiMAA&url=http%3A%2F%2Flegislationline.org%2Fdocuments%2Faction%2Fpopup%2Fid%2F16080%2Fpreview&usg=AFQjCNEEpplp0Wab9yO9lxcRLJi0VcA4iQ&cad=rja
112. Petrell, S., & Houtsonen, J. (2015). Finland. V E. U. Savona & M. Riccardi (ur.), *From illegal markets to legitimate businesses: the portfolio of organised crime in Europe. Final Report of Project OCP – Organised Crime Portfolio* (str. 95–100, 167–170, 253–255). Najdeno 7. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.transcrime.it/wp-content/uploads/2015/04/ocp.pdf>
113. Pogodba o delovanju Evropske unije (prečiščena različica). *Uradni list Evropske unije* C 83/2010.
114. Police and Criminal Evidence Act 1984. (1984, 31. oktober). Najdeno 8. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1984/60/contents>
115. Police of Finland. (b. l.). The Police. Annual Report 2014. Najdeno 12. septembra 2015 na spletnem naslovu http://live.grano.fi/ejulkaisu/Poliisihallitus/Annual_report_2014/index.html
116. Police of Finland. (2015). NBI Mission. Najdeno 12. septembra 2015 na spletnem naslovu https://www.poliisi.fi/en/national_bureau_of_investigation/nbi_mission
117. Powers of Criminal Courts (Sentencing) Act 2000. (2000, 25. maj). Najdeno 8. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/6/contents>

118. Pravniportal.com. (2014, 21. februar). Primena Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog dela. Najdeno 12. oktobra 2015 na spletnem naslovu <http://www.pravniportal.com/primena-zakona-o-oduzimanju-imovine-proistekle-iz-krivicnog-dela/>
119. Proceeds of Crime Act 2002. (2002, 24. julij). Najdeno 8. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2002/29/contents>
120. Računovodstvo.net. (2014). Informacija o novostih, ki jih prinaša Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o davčnem postopku – Novela ZDavP-2G. Pojasnilo DURS. Najdeno 1. januarja 2016 na spletnem naslovu <http://www.racunovodstvo.net/poja snila/priloga/8012/4001-2014.pdf>
121. Schmid, J. B. (2010, oktober). Tracing of Assets, Freezing and Confiscating of Assets in Criminal Proceedings in Corruption Cases Investigated in Switzerland. V *Expert Seminar »Effective Means of Investigation and Prosecution of Corruption«*. Bucharest, Romania, 20-22 October 2010 (str. 106–110). Najdeno 3. novembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.oecd.org/corruption/acn/47588859.pdf>
122. Schroeder, W. R. (1996, oktober). Civil Forfeiture: Recent Supreme Court Cases. Najdeno 6. decembra 2015 na spletnem naslovu <https://www2.fbi.gov/publications/leb/1996/oct967.txt>
123. Serious Crime Act 2007. (2007, 30. oktober). Najdeno 12. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2007/27/contents>
124. Serious Crime Act 2015. (2015, 3. marec). Najdeno 15. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2015/9/contents>
125. Serious Organised Crime and Police Act 2005. (2005, 7. april). Najdeno 8. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2005/15/contents>
126. Sklep Sveta 2007/845/PNZ s 6. decembrom 2007 o sodelovanju med uradi za odvzem premoženjske koristi držav članic na področju sledenja in identifikacije premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem, ali drugega premoženja, povezanega s kaznivimi dejanji. *Uradni list Evropske unije* L 332/2007.
127. Sklep Sveta 2009/371/PNZ s 6. aprilom 2009 o ustanovitvi Evropskega policijskega urada (Europol). *Uradni list Evropske unije* L 121/2009.
128. Skupni ukrep 98/699/PNZ s 3. decembrom 1998 o pranju denarja, identifikaciji, sledenju, zamrznitvi, zasegu in zaplembi predmetov ter premoženjske koristi, pridobljenih

s kaznivim dejanjem, ki ga je sprejel Svet na podlagi člena K.3 Pogodbe o Evropski uniji. *Uradni list Evropskih skupnosti* L 333/1998.

129. Standridge, P., & Riccardi, M. (2015). A comparative analysis among the seven OCP countries. V E. U. Savona & M. Riccardi (ur.), *From illegal markets to legitimate businesses: the portfolio of organised crime in Europe. Final Report of Project OCP – Organised Crime Portfolio* (str. 249). Najdeno 29. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.transcrime.it/wp-content/uploads/2015/04/ocp.pdf>
130. Swiss Criminal Code. (1937, 21. december). Najdeno 2. novembra 2015 na spletnem naslovu <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/19370083/201501010000/311.0.pdf>
131. Swiss Criminal Procedure Code. (2007, 5. oktober). Najdeno 2. novembra 2015 na spletnem naslovu <https://www.admin.ch/opc/en/classified-compilation/20052319/201501010000/312.0.pdf>
132. Terrorism Act 2000. (2000, 20. julij). Najdeno 12. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/11/contents>
133. U.S. Department of Justice. (2009, april). Guide to Equitable Sharing for State and Local Law Enforcement Agencies. Najdeno 4. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.justice.gov/sites/default/files/usao-ri/legacy/2012/03/26/esguidelines.pdf>
134. U.S. Department of Justice. (2015a). Participants and Roles. Najdeno 2. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.justice.gov/afp/participants-and-roles>
135. U.S. Department of Justice. (2015b). Asset Forfeiture and Money Laundering Section (AFMLS). Najdeno 2. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.justice.gov/criminal-afmls>
136. U.S. Department of Justice. (2015c). Types of Federal Forfeiture. Najdeno 2. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.justice.gov/afp/types-federal-forfeiture>
137. U.S. Department of State. (2012, maj). U.S. Asset Recovery Tools & Procedures: A Practical Guide for International Cooperation. Najdeno 2. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.state.gov/documents/organization/190690.pdf>
138. U.S. Marshals. (2015, 19. februar). Fact Sheet. Asset Forfeiture 2015. Najdeno 6. decembra 2015 na spletnem naslovu http://www.usmarshals.gov/duties/factsheets/asset_forfeiture.pdf

139. United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2011, oktober). Estimating Illicit Financial Flows Resulting from Drug Trafficking and other Transnational Organized Crimes. Research report. Najdeno 1. septembra 2015 na spletnem naslovu https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/Illicit_financial_flows_2011_web.pdf
140. United Nations Office on Drugs and Crime. (2012, september). Manual on International Cooperation for the Purposes of Confiscation of Proceeds of Crime. Najdeno 1. septembra 2015 na spletnem naslovu https://www.unodc.org/documents/organized-crime/Publications/Confiscation_Manual_Ebook_E.pdf
141. United Nations Office on Drugs and Crime. (2015a). Country Review Report of The former Yugoslav Republic of Macedonia. Review by Croatia and Iceland of the implementation by the former Yugoslav Republic of Macedonia of articles 15 – 42 of Chapter III »Criminalization and law enforcement« and articles 44 – 50 of Chapter IV »International cooperation« of the United Nations Convention against Corruption for the review cycle 2010 – 2015. Najdeno 22. novembra 2015 na spletnem naslovu https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/CountryVisitFinalReports/2015_07_27_FYROM_Final_Country_Report.pdf
142. United Nations Office on Drugs and Crime. (2015b). Country Review Report of Switzerland. Review by Algeria and Finland of the implementation by Switzerland of articles 15 – 42 of Chapter III. »Criminalization and law enforcement« and articles 44 – 50 of Chapter IV. »International cooperation« of the United Nations Convention against Corruption for the review cycle 2010 – 2015. Najdeno 8. novembra 2015 na spletnem naslovu http://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/CountryVisitFinalReports/Switzerland_final_country_review_report_ENG.pdf
143. Urad RS za preprečevanje pranja denarja. (2015, 23. december). Povzetek poročila o izvedbi nacionalne ocene tveganja Republike Slovenije za pranje denarja in financiranje terorizma, št. dok.: 460-31/2012-304. Najdeno 9. januarja 2016 na spletnem naslovu http://www.uppd.gov.si/fileadmin/uppd.gov.si/pageuploads/dokumenti/NRA_objava.pdf
144. Uredba o sodelovanju državnega tožilstva, policije in drugih pristojnih državnih organov in institucij pri odkrivanju in pregonu storilcev kaznivih dejanj ter delovanju specializiranih in skupnih preiskovalnih skupin. *Uradni list RS* št. 83/2010.
145. Ustavno sodišče RS. (2015). Odločba št. U-I-203/14-13 s 3. 12. 2015. Najdeno 6. januarja 2016 na spletnem naslovu <http://www.us-rs.si/media/u-i-203-14.pdf>
146. Vrhovno državno tožilstvo RS. (2014). Skupno poročilo o delu državnih tožilstev 2014. Najdeno 5. januarja 2016 na spletnem naslovu http://www.dt-rs.si/uploads/documents/letno%20porocilo/letno_porocilo2014.pdf

147. Wade, M. L. (2014, januar). Developing a Criminal Justice Area in the European Union. Najdeno 1. septembra 2015 na spletnem naslovu http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/493043/IPOL-LIBE_ET%282014%29493043_EN.pdf
148. Wall, D., & Chistyakova, Y. (2015). United Kingdom. V E. U. Savona & M. Riccardi (ur.), *From illegal markets to legitimate businesses: the portfolio of organised crime in Europe. Final Report of Project OCP – Organised Crime Portfolio* (str. 242–244, 283). Najdeno 9. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.transcrime.it/wp-content/uploads/2015/04/ocp.pdf>
149. Wood, H. (2015, 21. julij). Does Crime Still Pay? Najdeno 16. decembra 2015 na spletnem naslovu <https://rusi.org/commentary/does-crime-still-pay>
150. Zakon o davčnem postopku. *Uradni list RS* št. 13/2011-UPB4, 32/2012, 94/2012, 101/2013-ZDavNepr, 111/2013, 25/2014-ZFU, 40/2014-ZIN-B, 90/2014, 91/2015.
151. Zakon o kazenskem postopku. *Uradni list RS* št. 32/2012-UPB8, 47/2013, 87/2014.
152. Zakon o nalogah in pooblastilih policije. *Uradni list RS* št. 15/2013, 23/2015 popr.
153. Zakon o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog dela. *Službeni glasnik Republike Srbije* št. 32/2013.
154. Zakon o odvzemu premoženja nezakonitega izvora. *Uradni list RS* št. 91/2011, 25/2014.
155. Zakon o omejevanju raspolaganja imovinom u cilju sprečavanja terorizma. *Službeni glasnik Republike Srbije* št. 29/2015.
156. Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma. *Uradni list RS* št. 60/2007, 19/2010, 77/2011, 108/12-ZIS-E, 19/2014.
157. Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma. *Službeni glasnik Republike Srbije* št. 20/2009, 72/2009, 91/2010, 139/2014.
158. Zakonik o krivičnom postopku. *Službeni glasnik Republike Srbije* št. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014.

PRILOGA

Priloga: Seznam kratic

- AFMLS – Asset Forfeiture and Money Laundering Section
- CAR – Criminal Asset Recovery
- CARIN – The Camden Asset Recovery Inter-Agency Network
- CPS – Crown Prosecution Service
- DURS – Davčna uprava Republike Slovenije
- ECAB – Europol Criminal Assets Bureau
- FATF – Financial Action Task Force
- FBI – Federal Bureau of Investigation
- GRECO – Group of States against corruption
- KZ-1 – Kazenski zakonik
- MER – Mutual Evaluation Report
- MONEYVAL – Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism
- NBI – National Bureau of Investigation
- NCA – National Crime Agency
- OIA – Office of International Affairs
- ØKOKRIM – National Authority for Investigation and Prosecution of Economic and Environmental Crime
- PACE – Police and Criminal Evidence Act 1984
- POCA – Proceeds of Crime Act 2002
- SIENA – Secure Information Exchange Network Application
- SOCPA – Serious Organised Crime and Police Act 2005
- TACT – Terrorism Act 2000
- UNODC – United Nations Office on Drugs and Crime
- U.S. – United States
- U.S.C. – United States Code
- ZDavP – Zakon o davčnem postopku
- ZKP – Zakon o kazenskem postopku
- ZOPNI – Zakon o odvzemu premoženja nezakonitega izvora